

**AZ AGRÁR-KOCKÁZATKEZELÉSI
RENDSZER MŰKÖDÉSÉNEK
ÉRTÉKELÉSE
2013**

Szerkesztő: Kemény Gábor

Szerzők: Kemény Gábor
Kiss Andrea
Nemes Anna

Közreműködők: Kamarásné Hegedűs Nóra

Opponensek: Gazdag Gyula István
Lőrincz Katalin
Tanczné Óvári Csilla

Felelős kiadó: Potori Norbert

Szerkesztőbizottság:	Biró Szabolcs	Lámfalusi Ibolya
	Dublecz Károly	Pető Károly
	Felföldi János	Potori Norbert
	Fertő Imre	Rieger László
	Herdon Miklós	Stummer Ildikó
	Illés B. Csaba	Szakály Zoltán
	Kapronczai István	Szűcs István
	Káposzta József	Takács István
	Kemény Gábor	Tóth József
	Kertész Róbert	Tóth Tamás
	Keszthelyi Szilárd	Vágó Szabolcs

Kiadó:

Agrárgazdasági Kutató Intézet
H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.
Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944
Telefón: (+36 1) 476-3060
Fax: (+36 1) 476-3304
www.aki.gov.hu
aki@aki.gov.hu

ISSN 2415-9557

ISSN 1418-2130 (Agrárgazdasági Információk sorozat)

Nyomda, kötetzet: Primerate Kft.
© Agrárgazdasági Kutató Intézet

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatva vagy elektronikusan) történő tárolása vagy továbbítása, továbbá bármilyen elven működő adatbáziskezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	5	Károsodás	31
Fogalmak és módszertan	6	Járásonkénti bontás.....	31
Adatbázis	6	Veszélynemenkénti bontás	33
Számítási eljárások	6	Biztosítási típusonkénti bontás.....	35
A rendszer összesített eredménye	8	Ágazatonkénti bontás	38
I. pillér összesített eredménye.....	8	Méret szerinti bontás	39
II. pillér összesített eredménye	9	Kárhányadok	40
I. pillér elemzése	11	Biztosítási típusonkénti bontás.....	40
Részvétel.....	11	Járásonkénti bontás.....	40
Járásonkénti bontás.....	11	Ágazatonkénti bontás	42
Ágazatonkénti bontás	11	Méret szerinti bontás	44
Méret szerinti bontás	13	A biztosítási díjtámogatás termelőkre	
Károsodás	14	és biztosítókra gyakorolt hatása.....	45
Járásonkénti bontás.....	14	Összefoglalás	47
Veszélynemenkénti bontás	15	Summary	49
Ágazatonkénti bontás	18	Kivonat	51
Méret szerinti bontás	20	Abstract	51
Kárhányadok	21	Mellékletek	52
Járásonkénti bontás.....	21	Mellékletek jegyzéke	52
Ágazatonkénti bontás	21		
Méret szerinti bontás	23		
II. pillér elemzése	24		
Részvétel.....	24		
Járásonkénti bontás.....	24		
Biztosítási típusonkénti bontás.....	26		
Ágazatonkénti bontás	28		
Méret szerinti bontás	30		

Bevezetés

A mezőgazdaság időjárási kockázatainak kezelésére az elmúlt 20 évben több próbálkozás is történt, amelyek azonban jellemzően a fontos, a kockázatkezelésben részt vevő szereplők (termelők, állam, biztosítók) egymástól elkülönült és egymásra nem reflektáló kockázatkezelési gyakorlatát igyekeztek elősegíteni – az elmúlt két évtized folyamán gyakran eltérő hangsúlyokkal.

A klímaváltozással együtt növekvő időjárási kockázatokat azonban a korábbi rendszer csak jelentős mértékű visszaosztással, nem megfelelő hatékonysággal tudta kezelni. Ezen problémák megoldására született meg a 2011. évi CLXVIII. törvény a mezőgazdasági termelést érintő időjárási és más természeti kockázatok kezeléséről, amely egységes rendszerbe foglalta a kockázatkezelést, két pillérre osztva azt. Az I. pillér kötelezővé vált minden mezőgazdasági termelő számára, aki a törvényben meghatározott méretet elérő területen gazdálkodik. Ezzel jelentősen kibővült a veszélyközösség, és nőtt a Kárenyhítési Alap összege. A II. pillért a törvényben meghatározott veszélynemekre vonatkozó, a termelők által önkéntesen választható biztosítások állami díjtámogatása jelentette, ezzel először vált biztosíthatóvá több, Magyarországon gyakran és jelentős

mértékben pusztító kockázat, mint az aszály, a felhőszakadás, a tavaszi fagy, illetve az árvíz. Emellett megjelent a termelők ösztönzése a biztosítás kötésére – aki nem kötött biztosítást a terményértékének legalább 50 százalékára, az a kárenyhítési juttatásnak is csak az 50 százalékát kaphatta meg.

Jelen kiadványunk ezen rendszer működésének 2. évét, a 2013-as évet értékeli, felhasználva az Agrár-gazdasági Kutató Intézet (AKI) saját adatgyűjtését és a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH), valamint a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) adatait.

Kiadványunkkal kettős célt kívántunk szolgálni. Megvizsgáltuk (1) a törvény kitűzött céljainak megvalósulását; valamint (2) egy olyan – a kockázatkezelési rendszer aktoraitól származó elsődleges adatbázison kialakított, járási szintű, növényi részletezettségű – másodlagos (feldolgozott) adatbázis létrehozásának lehetőségét, amely a kockázatkezelési rendszer jövőbeni fejlesztése során nem csupán a rendszer irányítójának, a Földművelésügyi Minisztériumnak nyújthat hasznos segítséget, hanem tájékozási pontot jelenthet úgy a termelőknek, mint a biztosítótársaságoknak és egyesületeknek is.

Fogalmak és módszertan

Adatbázis

A Mezőgazdasági Időjárési Kockázatkezelő Rendszer (MKR) 2013. évi működésének értékelése során, döntően a rendszer adatbázisára, valamint az AKI saját, biztosítókra vonatkozó adatbázisára támaszkodtunk. Az így képzett összetett adatbázis alapvetően három blokkból tevődik össze, amelyek az alábbiak:

- kárenyhítési hozzájárulások, (236 083 rekord)
- kárenyhítő juttatások, (3558 rekord)
- biztosítói díjbevételek és kárkifizetések (11 576 rekord)

és ezek kapcsolódó adatai. Az első két nyilvántartást az MVH készíti, a harmadikat az üzleti biztosítók által megküldött adatok alapján az AKI állítja össze. Az MVH-tól érkező, valamint a biztosítóktól kapott adatokból az elemzés egységes adatbázisát az AKI állítja össze, és ennek alapján képezi a szükséges mutatókat, melyek az alábbiak:

I. pillér:

- terület (üzemi és növény szintű adat)
- károsodott terület (üzemi és növény szintű adat)
- referencia hozam (növény szintű adat, a károsodott növények esetén adott, nem károsodott növények esetén lehetőség szerint járási, megyei vagy országos hozamokkal helyettesített)
- hozamkiesés (tartalma: referenciahozam - tényleges hozam)
- hozzájárulás (üzemi szintű adat, növény szinten számított)
- juttatás (üzemi szintű adat, növény szinten számított)
- kárrány (tartalma: kárenyhítő juttatás/termelési érték)
- kárhányad (tartalma: kárenyhítő juttatás/kárenyhítési hozzájárulás)

II. pillér:

- terület (üzemi és növény szintű adat)
- károsodott terület (üzemi és növény szintű adat, biztosítói adatszolgáltatás)
- becsült hozam (üzemi és növényi kultúra szintű adat)
- hozamkiesés (növény szintű adat, tartalma: referenciahozam - tényleges hozam)
- alap- és kiegészítő biztosítás díjal (üzemi és növény szintű adat, egyes biztosítók esetében a teljes biztosítási díj alapján becsült érték)

- díjtámogatás (üzemi és növény szintű adat, becsült érték – az alapbiztosítás díjának 65 százalékaival számított)
- alap és kiegészítő biztosítás esetén fizetett kártérítés (üzemi és növény szintű adat, biztosítói adatszolgáltatás)
- kárrány (tartalma: kártérítés/biztosítási érték)
- kárhányad (tartalma: kártérítés /díj)
- díjmegosztás (díjtámogatás/díj)
- bonus-malus (jelenleg többéves idősor hiányában nem számítható)

Számítási eljárások

A mutatók fent jelzett eltérő aggregáltsági szintjei – a jövőben, az adatszolgáltatás összehangolásával kiküszöbölhető – kényszerű becsléseket igényeltek az üzemszintű adatok dezaggregálásában. A felsorolt mutatók közül üzemi szinten állt rendelkezésre a kárenyhítési hozzájárulás és a kárenyhítő juttatás. Ezek dezaggregálása az alábbi módokon történt:

- Kárenyhítési hozzájárulás értékének növényekre bontásában a jogszabályban rögzített hektáronkénti értékeket vettük alapul, amelyek a termelőknek ültetvényművelésre, valamint szántóföldi zöldség termesztésére szolgáló termőföld esetében 3000 forintot, egyéb szántóföldi kultúrák esetében hektáronként 1000 forintot jelentenek.
- Kárenyhítő juttatás növényekre történő becslése során közelítő becslésként a vetésterületnek – a referenciahozam és a tényleges hozam különbségeként előállított – hozamkiesésnek, és a referenciaárnak a szorzatát alkalmaztuk. Ezt követően az üzemszintű kifizetéseket a növényenként becsült hozamérték-kiesések arányában bontottuk fel.
- Az alap- és kiegészítő biztosítás díja a legtöbb biztosító esetén bontva szerepelt. A rendelkezésre álló adatok alapján képeztünk átlagos növényenkénti biztosítási díj arányokat, amelyek segítségével az összegezve szereplő biztosítási díjakat alap- és kiegészítő díjakra bontottuk.
- A díjtámogatás mértékét a biztosítók által szolgáltatott üzemenkénti és növényenkénti adatok, hiányzó érték esetében az alapbiztosítás becsült díja alapján számítottuk. A díjtámogatás kalkulálásánál az alapbiztosítás díjának maximális 65 százalékos támogatottságát feltételeztük.

¹ A kiegészítő biztosításokról csak 2013-ra vonatkozóan rendelkezünk részletes adatokkal, mivel csak 2013-tól vált kötelezővé a biztosítók számára ezen adatok szolgáltatása az AKI irányába.

- A termelési érték növényenkénti becsléséhez, a már említett összefüggést (termelési érték = vetésterület * referenciahozam * referenciaár) alkalmaztuk. Ahol ezek a tényezők nem álltak rendelkezésre, ott a vetésterületekkel súlyozott járási átlagokkal dolgoztunk. Amennyiben a járási átlag nem volt számítható, a magasabb, megyei, annak hiányában az országos átlagokat használtuk. Közelebbről meg nem határozott növény esetében – a kihagyásánál kisebb

torzítással járó – számított „átlagnövény” hozamértékkel dolgoztunk².

Ugyancsak becsléshez kellett folyamodnunk a biztosítók kártérítési adatainak felhasználása előtt, mivel egyes esetekben a kártérítésnél nem szerepelt a biztosítás típusa, azaz hogy az alap vagy a kiegészítő biztosítás esetén történt a kártérítés. A döntést a kártérítési összegek és a becsült hozamérték-kiesések összehasonlítása alapján hoztuk meg.

² Itt kell megemlítenünk, hogy a károshírási hozzájárulások és a károshíró juttatások adatbázisának lényegesen eltérő elemszámú növénylistái a megnevezések azonosításában pontatlanságokat okozhattak, amelyek a becslések megbízhatóságát ronthatták.

A rendszer összesített eredménye

I. pillér összesített eredménye

A kockázatkezelési rendszer I., kárenyhítési pillérében tovább növekedett a termelők részvételi aránya, amely egyrészt az önkéntes csatlakozásnak, másrészt annak volt köszönhető, hogy a rendszerhez immár a nagyvállalatok is csatlakozhattak. Ennek köszönhetően a termelői kárenyhítési hozzájárulások 4 százalékos mértékben, 4,13 milliárdról 4,30 milliárd forintra növekedtek, így a Kárenyhítési Alap összege – melyhez a magyar állam ugyanakkora összeget ad, mint a termelők befizetése – meghaladta a 8,60 milliárd forintot.

A növekvő forrásokkal szemben csökkenő kártérítési igények álltak, a 2012. évi 7,41 milliárd forint után 2013-ban csupán 2,45 milliárd forint kifizetésére került sor az I. pillér keretében.

Az okok között elsőként említhetjük, hogy a termelőkben tudatosult, hogy a rendszer a növénykultúra

szinten legalább 30 százalékos mértékű károkat kezeli és kárenyhítő juttatásra 30 százalékot meghaladó mértékű üzemi szintű hozamérték-csökkenés esetén szerezhetnek jogosultságot. A kárenyhítő juttatások kifizetésénél még mindig problémát jelent, hogy a termelők jelentős része a kockázatkezelési rendszer I. pillérére a biztosítás alternatívájaként, nem pedig annak kiegészítőjeként tekint, így nem rendelkezik megfelelő biztosítással, ezért csak a kárenyhítő juttatás felét kapja meg.

A fenti tények mellett azonban nem szabad elfeledkeznünk arról sem, hogy jelentősen esett a káresemények száma, mivel 2013-ban sem súlyos aszály, sem belvíz nem károsította a hazai mezőgazdasági területeket, ennek megfelelően a jogos kárenyhítő juttatás iránti igények száma közel a negyedére esett.

Míg 2012-ben az aszálykár több mint 76 ezer hektáron okozott súlyos károkat, erre a káreseményre fizeték ki a kárenyhítési juttatások több mint 62 százalé-

1. táblázat: Az I. pillér főbb mutatói a 2012. és 2013. évben

	2012	2013	2013/2012 (százalék)
I. pillérben tag termelők száma (fő)	74 071	77 628	104,8
Befizetett kárenyhítési hozzájárulás (millió HUF)	4 135	4 300	104,0
A Kárenyhítési Alap tárgyévi forrása (millió HUF)	8 285	8 600	103,8
Bejelentett káresemények száma (darab)	31 591	6 443	20,4
Bejelentett károsodott terület (hektár)	1 131 687	149 711	13,2
Kárenyhítő juttatásban részesülő termelők száma (darab)	4 401	1 169	26,5
Jogosan igényelt összeg (millió HUF)	7 411	2 453	33,1
A kárenyhítő juttatás alapját képező károsodott terület (hektár)	93 922	28 375	30,2

Forrás: MVH és NÉBIH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

2. táblázat: A főbb veszélynek által okozott károk és a hozzájuk kapcsolódó kárenyhítés alakulása az I. pillérben

Káresemény	Bejelentett káresemények száma (darab)		Bejelentett károsodott terület (hektár)		Az adott káreseményre kifizetett kárenyhítő juttatás összege (HUF)	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Aszálykár	20 418	1 890	983 486	66 956	4 631 876 417	1 292 007 615
Belvízkár	18	1 131	50	30 067	-	207 794 160
Felhőszakadéskár	6	25	50	380	-	387 178
Jégesőkár	1 214	1 465	24 028	31 077	98 278 515	361 683 040
Mezőgazdasági árvíz kár	8	357	45	7 133	-	83 477 888
Tavaszi fagykár	6 172	1 365	50 902	10 615	1 419 684 121	488 240 896
Téli fagykár	3 643	44	71 146	513	1 258 648 340	9 608 965
Viharkár	107	90	1 971	1 287	2 058 017	9 799 806
Összesen	31 591	6 443	1 131 687	149 711	7 410 545 410	2 452 999 548

Forrás: MVH és NÉBIH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

kát, addig 2013-ban mind a terület, mind a kifizetett kárenyhítési juttatás jelentősen csökkent (közel 80, illetve több mint 70 százalékkal), bár így is az aszálykár maradt a termelőket leginkább sújtó káresemény. A második legfontosabb károsító tényező a tavaszi fagykár maradt, szerencsére azonban e kárnem által sújtott terület és kárérték is jelentősen csökkent (61, illetve 65 százalékkal). A 2013-as évben gyakorlatilag nem volt téli fagykár, emelkedni pedig csak a mezőgazdasági árvíz, a belvíz, valamint a jégeső által okozott kár emelkedett.

Ennek köszönhetően összességében minden olyan termelő, aki rendelkezett biztosítással, a jogosan igényelt kárenyhítő juttatásának 100 százalékát kapta meg, ezzel már második évben sikerült az igények 100 százalékát teljesíteni.

II. pillér összesített eredménye

A II. pillér, a díjtámogatott biztosítások esetében a 2013. év a nagy felívelés éve volt: a díjbevételek 2,5-szeresére növekedtek, ezen belül a legtöbb hazai kárnem ellen védő „A” típusú biztosítások díjbevétele megduplázódott. A legnagyobb emelkedés a „B” típusú biztosítások esetében történt, itt közel 10-szeres volt a növekedés, ez azonban nem ezen biztosítások specialitásával, hanem azzal magyarázható, hogy a 2012-es évhez képest olyan nagy területen természetesen szántóföldi növények is bekerültek a „B” típusú biztosítások körébe, mint a kukorica és az őszi búza, amelyekre a korábbiakban csak „A” vagy „C” típusú biztosítást lehetett kötni.

A jelentős emelkedés egyrészt annak köszönhető, hogy mind a biztosítók, mind a termelők körében nőtt a díjtámogatott biztosítási termékek ismertsége és népszerűsége, emellett egyre több nonprofit egyesület is csatlakozott a rendszerhez.

Amennyiben megvizsgáljuk a díjtámogatott biztosítások hatását a teljes magyarországi biztosítási piacra szintén rendkívül öröndetes eredményeket láthatunk: a 2012. évi 8,8 milliárd forintos díjállomány, amelyben a díjtámogatott és a nem díjtámogatott biztosítások is szerepelnek, 2013-ban 9,9 milliárd forintra nőtt a Magyar Biztosítók Szövetsége (MABISZ) adatai szerint. Így elmondható, hogy alapvetően a díjtámogatott biztosítások előretörésének következtében 1,1 milliárd forinttal emelkedett a teljes mezőgazdasági biztosítási állomány, ami éves szinten 12 százalékos

növekedést jelent. Ez azt is jelenti, hogy a díjtámogatott biztosítások 154 százalékpontos megugrásából 84 százalékpontot tesz ki a nem díjtámogatott biztosítások díjtámogatott biztosításokká történő átdolgozása, viszont 68 százalékpontnyi emelkedés nettó módon a hazai veszélyközösség növekedéséhez járult hozzá, különösen az intenzív kultúrák esetén, a zöldség- és gyümölcsstermesztésben.

Ezáltal a díjtámogatásra elkülönített 2,7 milliárd forintnyi összeg túlnyomó része, 2,4 milliárdnyi forint felhasználásra került a 65 százalékos díjtámogatás finanszírozására – és mivel még mindig nem sikerült a teljes keretet felhasználni, mind az „A”, mind a „B”, mind a „C” típusú biztosítás esetében 65 százalékos maradt a támogatás intenzitása.

Ezáltal kijelenthető, hogy a biztosítási díjtámogatási rendszer elérte célját, mivel a 2012. évi nettó 4 százalékos növekedés után nettó 12 százalékkal tudta növelni a veszélyközösséget, az ágazat pedig messze maga mögött hagyta a 2000-es évek végén megszokott évi 5–6 milliárdos díjtömeget.

Ha megnézzük a II. pillérbeli kifizetéseket, megállapítható, hogy a 2013. év nem csupán az I. pillérben, hanem a II.-ban is visszaesést hozott a kedvező időjárás okán: bár a kifizetett kártérítések közel megduplázódtak (512-ről 908 millió forintra növe), arányaiban azonban nem érték el a díjbevételek növekedését, így a díjbevételekből kifizetett kártérítések aránya, a kárhányad 35 százalékról 24 százalékra esett.

Nem szabad azonban elmennünk emellett a tény mellett, hogy a biztosítók azon termelőknek, akik a jég-tűz-vihar kárnemek esetén nem csupán a 30 százaléknál nagyobb káraikat akarják fedezni, kiegészítő biztosításokat is ajánlanak, amelyek – ha a díjtámogatott biztosítások nem léteznének – szintén nem jelennének meg a biztosítók kínálatában. Ha ezekkel a kiegészítő biztosításokkal, amelyek díjukhoz képest rendkívül nagy kárkifizetéseket generálnak, összeszámítjuk a díjtámogatott biztosításokkal, megállapíthatjuk, hogy a kárhányadok érdemben nem változtak, és összességében a 2012-ben tapasztalt, nagyon kedvező 44 százalékos szinten állnak.

E számokból az is megállapítható, hogy a 2013-as évben a súlyos, a termés több mint 30 százalékat elpusztító károk száma jelentősen csökkent (ezt mutatják az I. pillér számai is), viszont a kisebb, 30 százaléknál kisebb károkat okozó káresemények száma nőtt, így a két hatás kiegyenlítette egymást, ezért nem változott az összesített kárhányad.

3. táblázat: A hazai növénybiztosítási piac alakulása

	2006–2010 átlaga						2012						2013												
	Szerződések		Kárkifizetés		Kárhányad		Szerződések		Kárkifizetés		Kárhányad		Szerződések		Kárkifizetés		Kárhányad								
	száma (darab)	Díj (millió HUF)	(millió HUF)	(százalék)	száma (darab)	Díj (millió HUF)	(millió HUF)	(százalék)	száma (darab)	Díj (millió HUF)	(millió HUF)	(százalék)	száma (darab)	Díj (millió HUF)	(millió HUF)	(százalék)	száma (darab)	Díj (millió HUF)	(százalék)						
Tűz+Jég	9 162	4 823	5 801	120,3	9 340	5 809	1 522	26,2	4 268	2 236	1 147	27	18,7	2 236	1 147	27	18,7	2 236	1 147	27	18,7				
Vihar	683	228	103	45,3	1 112	301	38	12,6	764	147	27	18,7	764	147	27	18,7	764	147	27	18,7	764	147	27	18,7	
Téli fagy	756	408	121	29,6	343	718	146	20,3	100	49	69	142,6	100	49	69	142,6	100	49	69	142,6	100	49	69	142,6	
Tavaszi fagy	8	18	26	150,0	20	7	36	514,3	5	1	0	0,0	5	1	0	0,0	5	1	0	0,0	5	1	0	0,0	
Árvíz	18	19	31	162,5	7	7	0	0,0	0	0	0	0,0	0	0	0	0,0	0	0	0	0,0	0	0	0	0,0	
Belvíz	9	8	2	30,8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Állati kártevők	1	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Egyéb kockázat	263	341	420	123,2	320	230	199	86,5	4 168	3 559	1 988	55,8	4 168	3 559	1 988	55,8	4 168	3 559	1 988	55,8	4 168	3 559	1 988	55,8	
Díjámogatott „A”					547	605	393	65,0	995	1 249	484	38,8	995	1 249	484	38,8	995	1 249	484	38,8	995	1 249	484	38,8	
Díjámogatott „B”					307	174	45	25,9	4 879	1 739	247	14,2	4 879	1 739	247	14,2	4 879	1 739	247	14,2	4 879	1 739	247	14,2	
Díjámogatott „C”					1 042	688	74	10,8	2 320	736	177	24,0	2 320	736	177	24,0	2 320	736	177	24,0	2 320	736	177	24,0	
Díjámogatott összesen					1 896	1 467	512	34,9	8 194	3 724	908	24,4	8 194	3 724	908	24,4	8 194	3 724	908	24,4	8 194	3 724	908	24,4	
„Kiegészítő” díjámogatotthoz					1 897	64	161	251,6	6 033	200	823	411,5	6 033	200	823	411,5	6 033	200	823	411,5	6 033	200	823	411,5	
Díjámogatott és kiegészítő összesen					3 793	1 531	673	44,0	14 227	3 924	1 731	44,1	14 227	3 924	1 731	44,1	14 227	3 924	1 731	44,1	14 227	3 924	1 731	44,1	
Mindösszesen	10 901	5 845	6 506	111,3	15 814	8 826	2 614	29,6	23 532	9 916	4 962	50,0	23 532	9 916	4 962	50,0	23 532	9 916	4 962	50,0	23 532	9 916	4 962	50,0	

Forrás: MVH és MABISZ adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

I. pillér elemzése

Részvétel

Járásonkénti bontás

Az I. pillérben a kárenyhítési hozzájárulás összegének esetében a térbeli eloszlás követi az ország legfontosabb mezőgazdasági területeinek elhelyezkedését. Ennek megfelelően jórészt az Alföld, Mezőföld, Kisalföld, Délkelet-Dunántúl járásaiból folyik be a díjak legnagyobb része³.

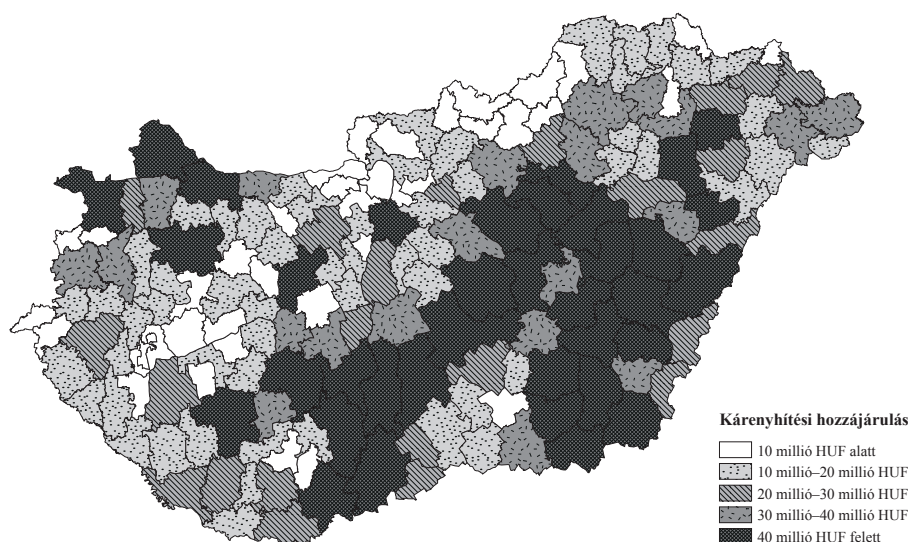
A 2013. évben gyakorlatilag mindenhol kismértékű növekedés volt tapasztalható a kárenyhítési hozzájárulás összege esetén, ami a nagyvállalati befizetéseknek, valamint az új önkéntes csatlakozóknak köszönhető.

Ennek megfelelően a legnagyobb növekedés a legnagyobb társas vállalkozások telephelyének megfelelő járásokban következett be, míg a visszaesés csak egyetlen járásban haladta meg az 1 millió forintot.

Ágazatonkénti bontás

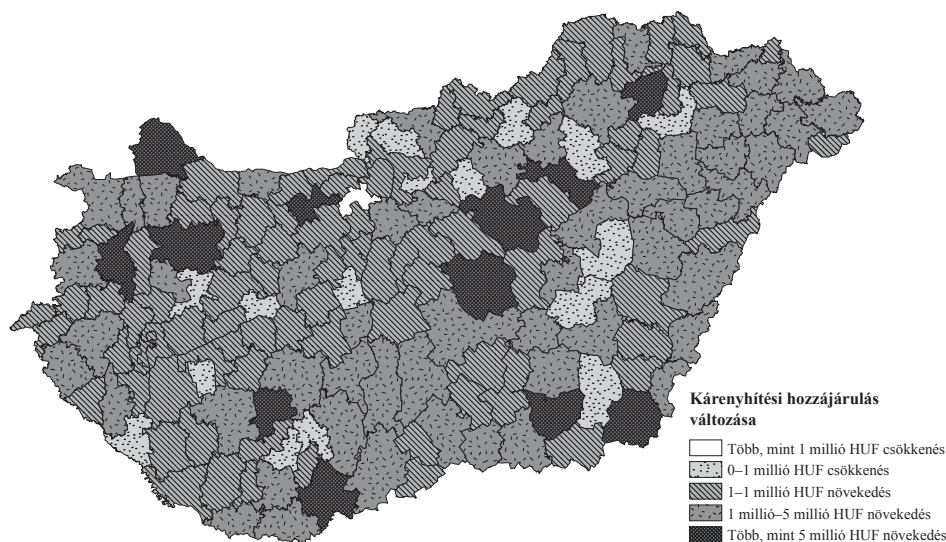
Ágazati bontásban vizsgálva az I. pillér által lefedett területet, megállapíthatjuk, hogy a nagy szántóföldi kultúrák túlnyomó része 90–100 százalékban részt vesz a kárenyhítési rendszerben. A legalacsonyabb értékeket azon növények esetében találjuk (kukorica, zab, árpa, triticale), amelyeket a legkisebb, az I. pillérbe való belépésre nem kötelezett, 10 hektár alatti

1. ábra: A kárenyhítési hozzájárulás összege

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

2. ábra: A kárenyhítési hozzájárulás összegének változása 2012-ről 2013-ra

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

vetésterülettel rendelkező termelők is viszonylag nagy mértékben természetesen takarmányozási célból.

³ Fontos megjegyezni, hogy a kárenyhítési hozzájárulás összege a természetett növénykultúra és a mezőgazdasági terület függvényében kerül meghatározásra, ezért például a hegyvidéki és az erdővel borított területeken természetesen kisebb a hozzájárulás fizetési kötelezettség, mivel az erdő nem része a kockázatkezelési rendszernek.

Az ültetvénykultúrák esetében is rendkívül jó az I. pillér penetrációja, ez gyakorlatilag már a NAR (Nemzeti Agrárkároenyhítési Rendszer) indulása óta, 2007-2008 óta jellemző, mivel a rendszer alacsony díjakon ajánl viszonylag nagyfokú védelmet a különösen tavaszi fagyra érzékeny ültetvények számára, melynek biztosítására a biztosítók csak a díjtámogatások 2012-es bevezetése óta vállalkoznak.

A zöldségkultúrák esetében kissé kedvezőtlenebb a kép: mivel e növényeket jellemzően 5 hektár alatti területen termesztik, így nem kötelező az I. pilléres tagság, viszont e zöldségkultúrák nem annyira érzékenyek, mint az ültetvények, fő kockázatukat a jégkár jelenti, amelyre a biztosítók a NAR megalakulása előtt is kínáltak biztosítást. Így a főleg kis parcellákon termesztett növények esetében 'csupán' 70–80 százalék a penetráció.

4. táblázat: A főbb szántóföldi kultúrák részvétele az I. pillérben

	Vetésterület 2013-ban (hektár)	Károenyhítési rendszer által lefedett terület 2012-ben (hektár)	Károenyhítési rendszer által lefedett terület 2013-ban (hektár)	Károenyhítési rendszer által lefedett terület változása ^{a)} (százalék)	A vetésterülethez viszonyított lefedettség (százalék)
Kukorica	1 120 918	1 057 579	1 020 947	97	91
Őszi búza	1 013 728	918 091	981 644	107	97
Napraforgó	587 506	544 409	559 142	103	95
Árpa	240 137	194 341	224 641	116	94
Káposztarepce	217 777	145 756	216 680	149	99
Triticale	117 046	72 391	95 311	132	81
Szója	40 616	37 834	40 616	108	100
Rozs	41 124	20 865	36 197	173	88
Zab	42 335	32 062	35 917	112	85
Cukorrépa	19 351	19 270	19 118	99	99
Őszi durum búza	10 557	11 828	10 557	92	100
Dohány	5 263	4 534	4 636	102	88
Lucerna	161 694	127 343	144 019	113	89
Egyéb szántóföldi növény	283 128	246 904	277 231	112	98

^{a)} 2013 és 2012 hányadosa.

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

5. táblázat: A főbb ültetvénykultúrák részvétele az I. pillérben

	Vetésterület 2013-ban (hektár)	Károenyhítési rendszer által lefedett terület 2012-ben (hektár)	Károenyhítési rendszer által lefedett terület 2013-ban (hektár)	Károenyhítési rendszer által lefedett terület változása ^{a)} (százalék)	A vetésterülethez viszonyított lefedettség (százalék)
Borszőlő	52 215	46 372	49 443	107	95
Alma	28 012	25 699	26 959	105	96
Meggy	13 488	12 824	13 197	103	98
Szilva	7 324	6 848	7 216	105	99
Dió	5 658	5 182	5 496	106	97
Kajszi	4 709	4 182	4 532	108	96
Őszibarack	4 475	4 206	4 249	101	95
Körte	2 645	2 541	2 613	103	99
Cseresznye	2 522	2 277	2 503	110	99
Ribizli	2 037	2 000	1 976	99	97
Csemegeszőlő	839	693	787	114	94
Szamóca	667	537	598	111	90
Málna	220	202	197	98	90
Köszméte	101	96	101	109	100
Egyéb gyümölcsféle	9 435	7 745	8 891	115	94

^{a)} 2013 és 2012 hányadosa.

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

6. táblázat: A főbb zöldségkultúrák részvétele az I. pillérben

	Vetésterület 2013-ban (hektár)	Kárenyhítési rendszer által lefedett terület 2012-ben (hektár)	Kárenyhítési rendszer által lefedett terület 2013-ban (hektár)	Kárenyhítési rendszer által lefedett terület változása ^{a)} (százalék)	A vetésterülethez viszonyított lefedettség (százalék)
Csemegekukorica	29 455	25 430	27 873	110	95
Zöldborsó	13 398	17 266	13 175	76	98
Borsó	10 621	10 900	10 621	97	100
Burgonya	9 531	7 573	7 336	97	77
Dinnye	5 232	3 402	4 146	122	79
Vöröshagyma	1 880	1 655	1 678	101	89
Fűszerpaprika	1 826	1 635	1 443	88	79
Káposzta	1 866	1 249	1 333	107	71
Tök	1 747	1 482	1 254	85	72
Paprika	1 558	1 330	1 222	92	78
Spárga	1 331	1 067	1 206	113	91
Zöldbab	1 118	1 205	1 041	86	93
Sárgarépa	1 273	832	990	119	78
Paradicsom	616	372	578	155	94
Szárzab	516	331	476	144	92
Karfiol	463	294	345	117	75
Kelkáposzta	242	201	184	91	76
Lóbab	150	181	145	80	97
Uborka	160	96	116	120	72
Cukkini és egyéb kabakosok	126	73	82	112	65
Brokkoli	65	52	61	117	94
Lencse	25	8	3	38	12
Mák		0	0	-	-
Egyéb szántóföldi zöldség	8 107	6 004	6 381	106	79

^{a)} 2013 és 2012 hányadosa.

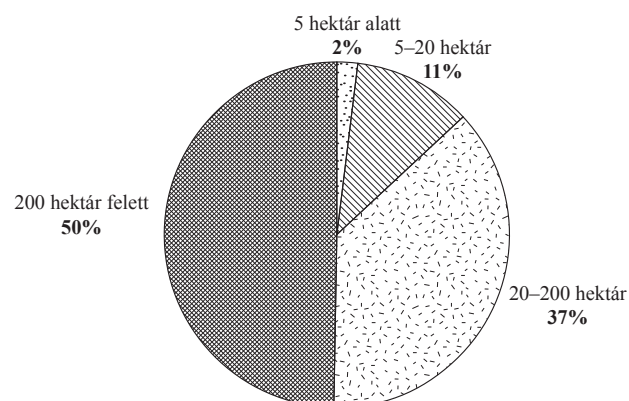
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

Méret szerinti bontás

Méret szerinti bontásban vizsgálva a kárenyhítési hozzájárulás összegének megoszlását, jól látható a nagyobb gazdálkodók túlsúlya – ez alapvetően a hektárra vetített befizetéseknek köszönhető, és követi a hazai földhasználat megoszlását.

Amennyiben a kárenyhítési hozzájárulás összegének változását vizsgáljuk, megállapítható, hogy bár minden kategóriában nőttek a befizetések, a 30–40, a KKV-szabályozás szerint is nagyvállalatnak minősülő társaság csatlakozása arányaiban nem növelte jelentősen a 200 hektár feletti befizetéseket, ezzel szemben a kis, önkéntes kategóriákban (5 hektár alatt, 5–20 hektár között) jóval jelentősebb volt a növekedés, ami egyértelműen a rendszer kistermelők körében növekvő népszerűségét jelzi. A 20–200 hektár közötti kategória növekedése pedig vélhetően az intenzívebb kultúrák irányába történő elmozdulás eredménye (1000-ról 3000 forintra nő a hektáronkénti kárenyhítési hozzá-

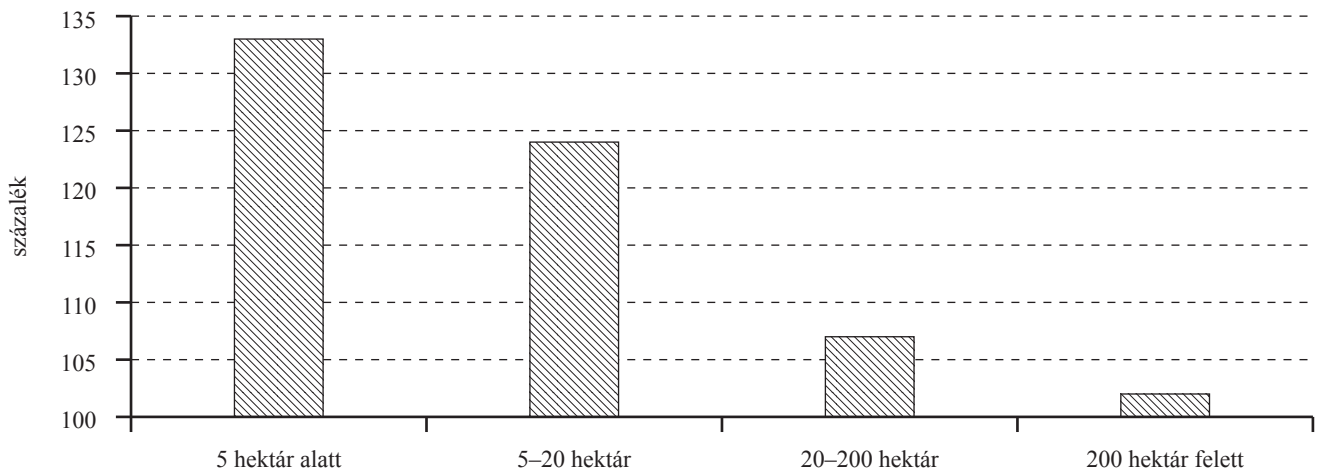
3. ábra: Kárenyhítési hozzájárulás összegének megoszlása 2013-ban (méretkategória szerint)

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

járulás, ha a szántóföldi növénytermesztést ültetvény vagy szántóföldi zöldség váltja fel).

4. ábra: A kárenyhítési hozzájárulás összegének változása a méret függvényében 2012-ről 2013-ra

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

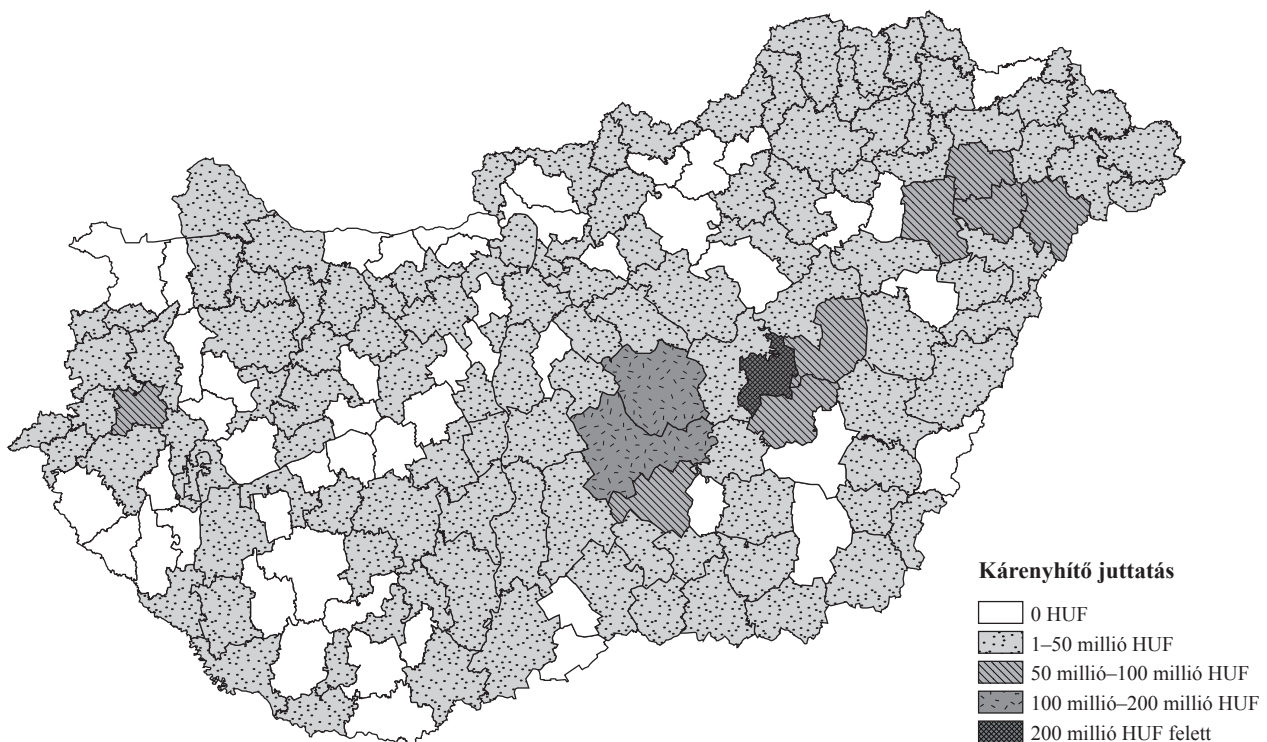
Károsodás

Járásonkénti bontás

A kárenyhítő juttatás kifizetése a 2012. évihez képest jóval egyenletesebb eloszlást mutat, csupán 7 járásban került sor 50 és 100 millió forint közötti, 3-ban pedig 100 millió forint feletti kifizetésre.

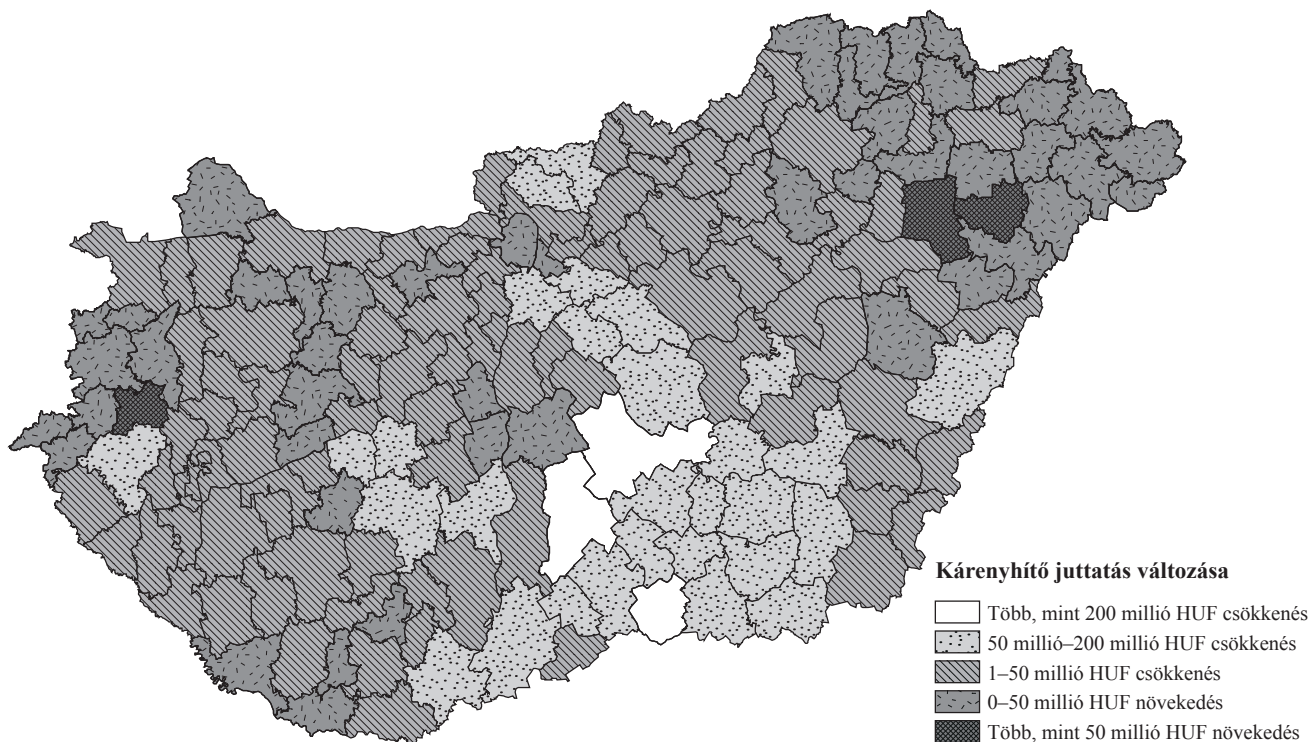
A kárenyhítő juttatás kifizetése a korábbiakban tárgyaltak okán szinte az egész országban visszaesett, csupán Északkelet-Magyarországon, valamint Vas megyében nőtt a kifizetések mértéke, az előző évi aszály és tavaszi fagy által igen erősen érintett Közép-Alföldön viszont – hála a kedvező időjárásnak – drasztikusan estek a kifizetések annak ellenére, hogy ez a vidék volt 2013-ban is az egyik leginkább károsodott régió.

5. ábra: A kárenyhítő juttatás összege

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

6. ábra: A kárenyhítő juttatás összegének változása 2012-ről 2013-ra

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

Veszélynemenkénti bontás

Az aszály által valamilyen mértékben érintett területek mérete a 2012. éviülethez képest 93 százalékkal csökkent, a károk nagysága pedig kevesebb, mint egyharmadára esett. Emellett rendhagyó módon nem csak az Alföld közepén, hanem a Nyugat- és Észak-Dunántúli régiókban is jelentős károk következtek be, és jelentős károsodás történt Nógrádban és az Északkelet-Alföldön, elsősorban a román határ melletti járásokban.

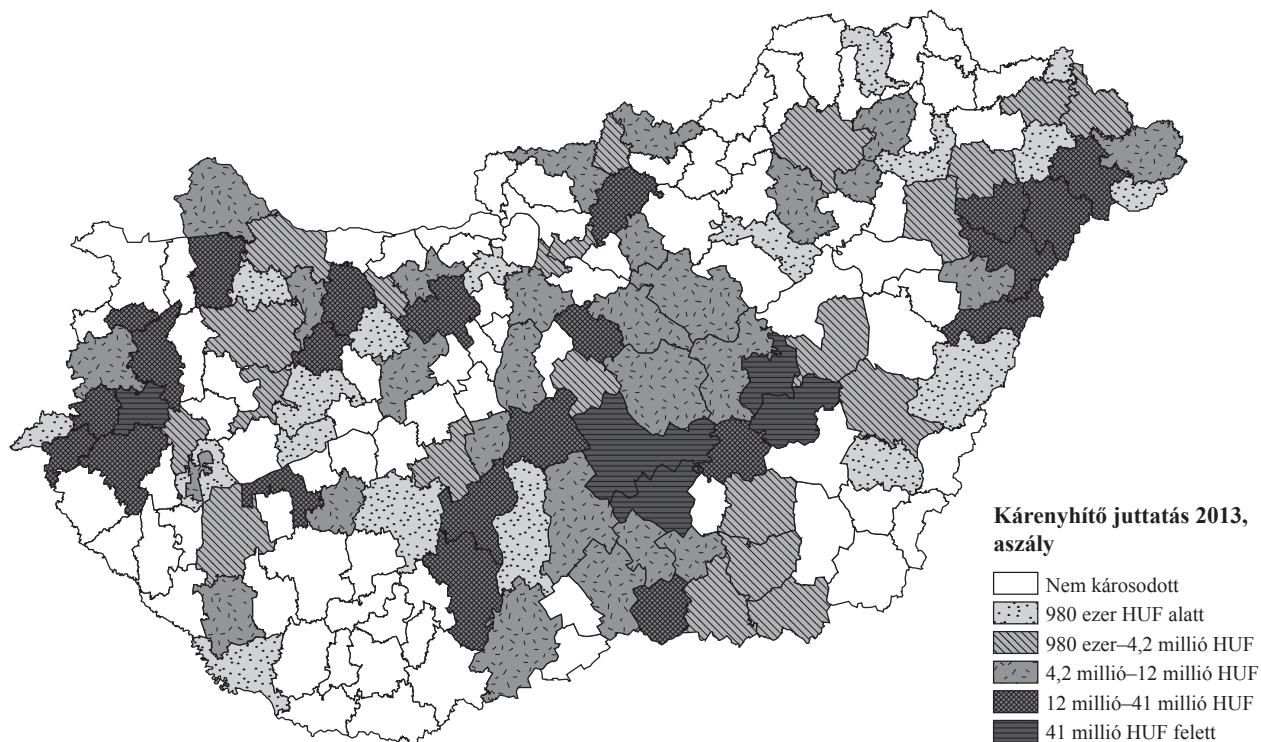
A 2012-es év után 2013-ban ismét volt (nem túl jelentős) belvízkár az országban, amely területileg az Alföld középső részére koncentráltan, kis mértékben pedig Győr-Moson-Sopron és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében jelentkezett.

A jégeső által okozott kár a 3,6-szeresére növekedett 2013-ban a 2012-es évhez képest. Az eloszlás alapvetően – a jégkár jellegének megfelelően – elsősorban jelentkezett az országban, a legnagyobb károk a nyugati, északkeleti és Duna-Tisza közti területeken fordultak elő.

A tavaszi fagykárra történt kifizetés összege is egyharmadára esett 2012-höz képest, területi eloszlása viszont nem változott: az ország nagy szőlő- és gyümölcstetvényeit érintette a Kiskunságban és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében.

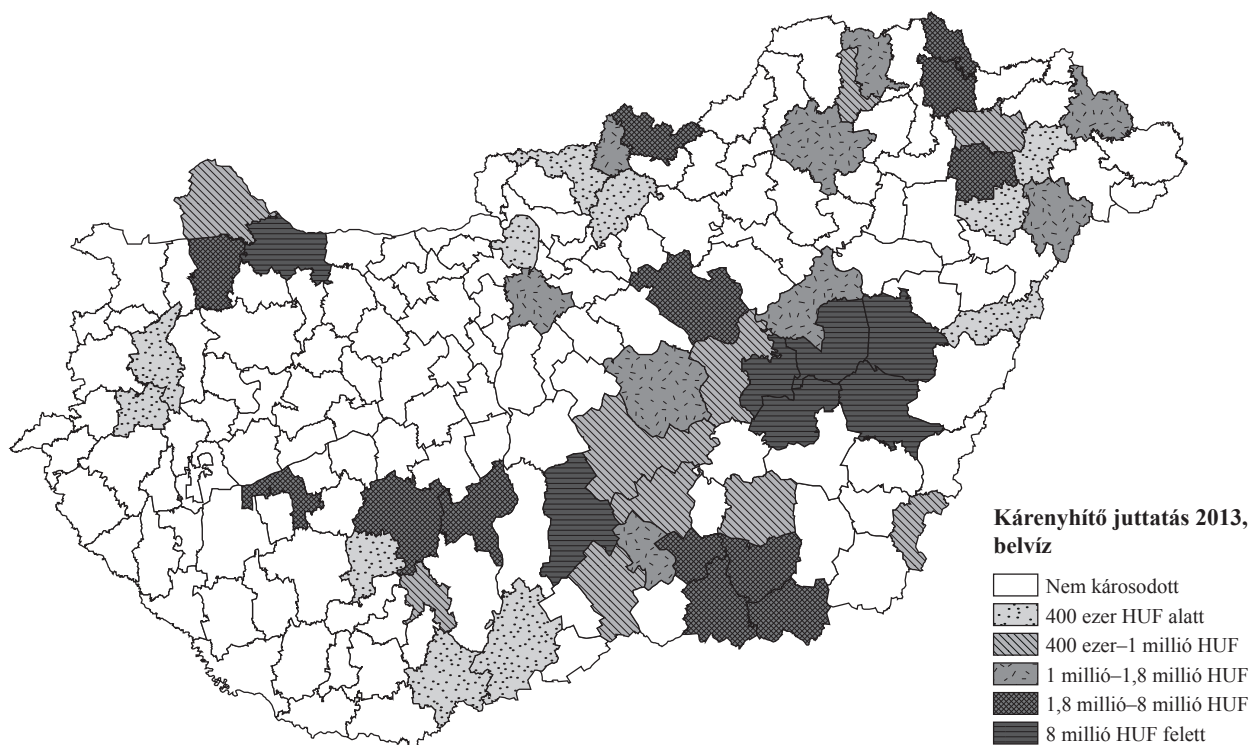
A 2013-as évben ismét volt mezőgazdasági árvíz kár, a károk főképp a Duna mentén keletkeztek.

7. ábra: **Aszálykárra kifizetett kárenyhítő juttatás összege 2013-ban**

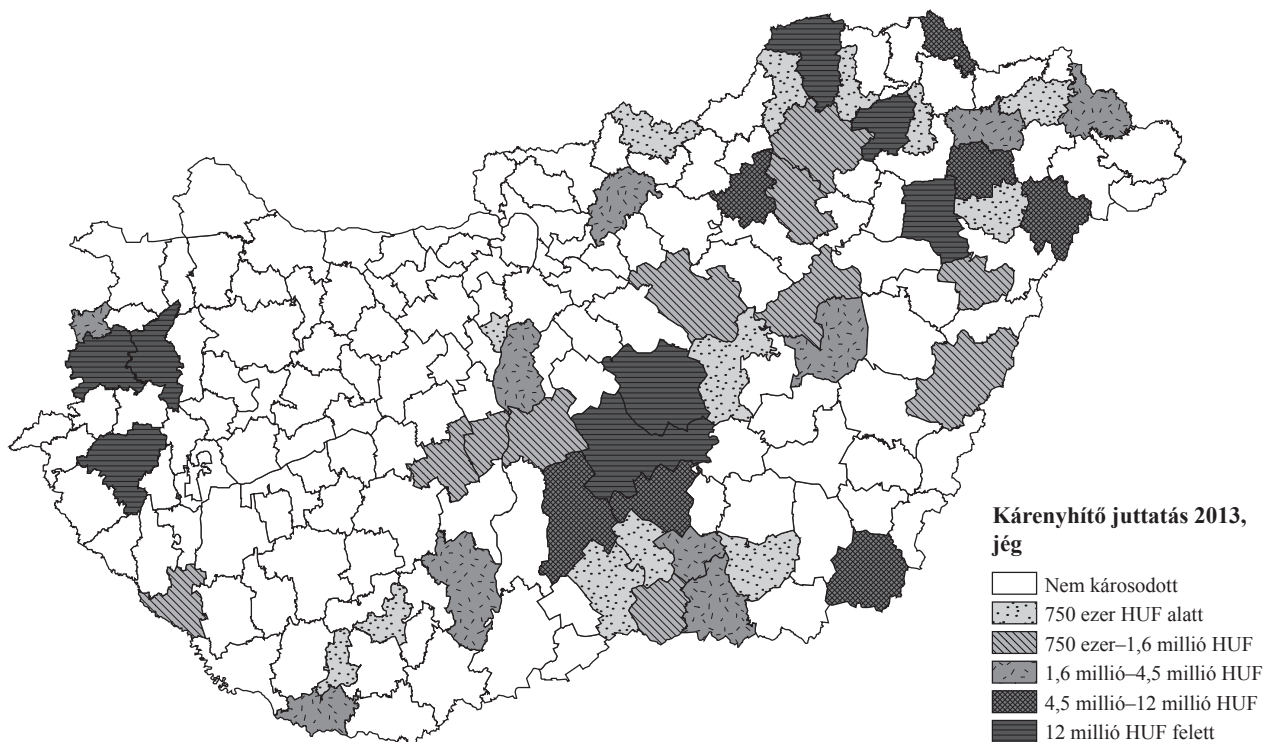
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

8. ábra: **Belvízkárra kifizetett kárenyhítő juttatás összege 2013-ban**

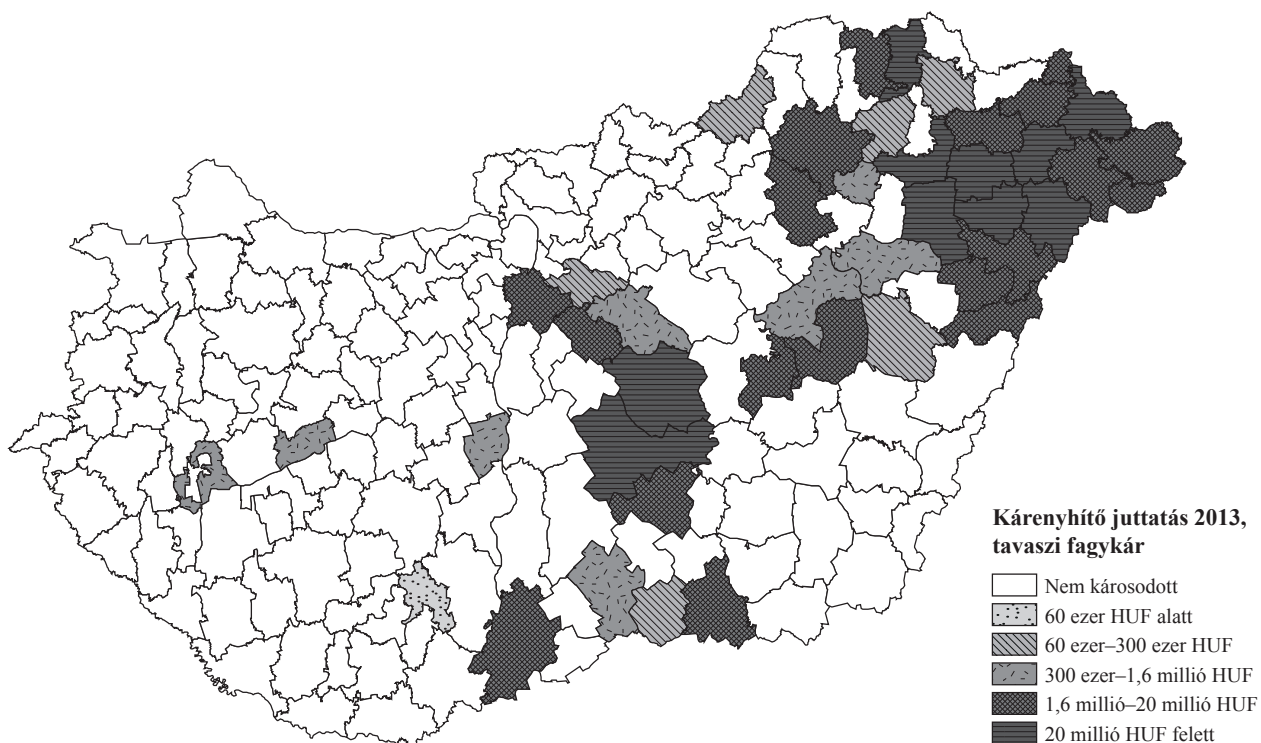
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

9. ábra: Jégkárra kifizetett kárenyhítő juttatás összege 2013-ban

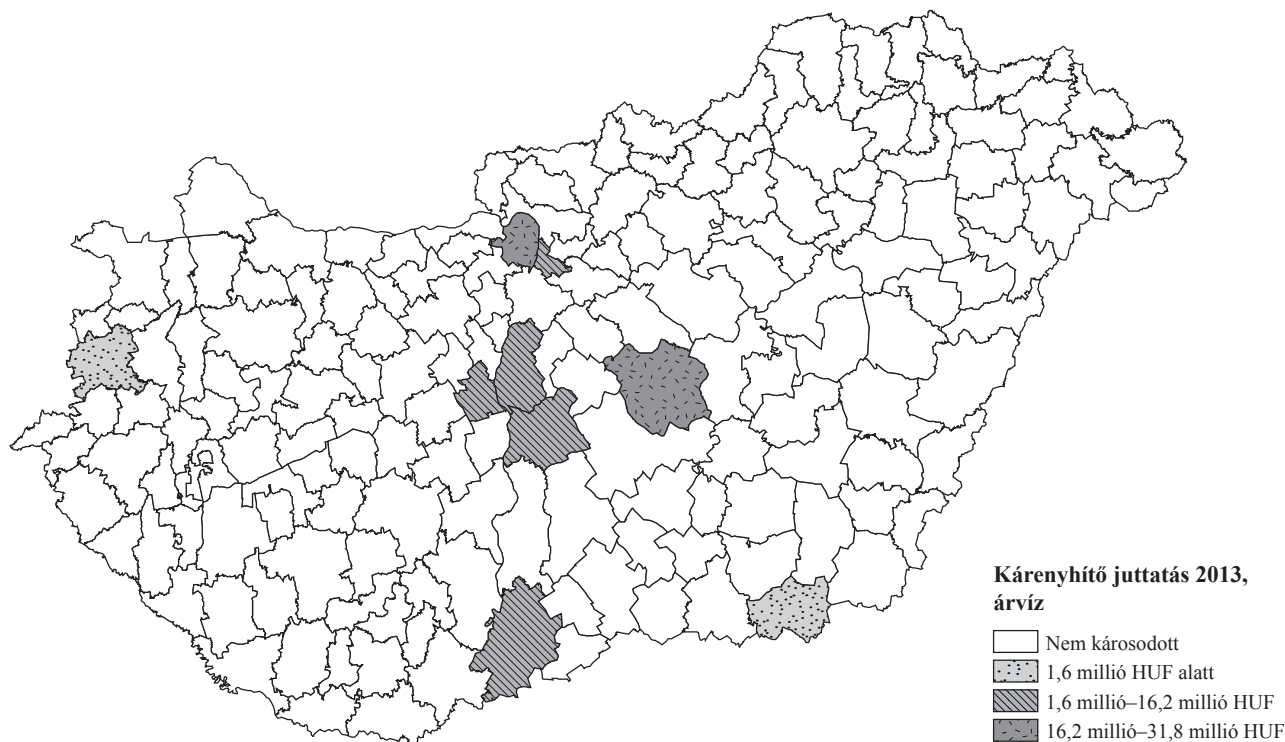
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

10. ábra: Tavaszi fagykárra kifizetett kárenyhítő juttatás összege 2013-ban

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

11. ábra: Árvízkárra kifizetett kárenyhítő juttatás összege 2013-ban

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

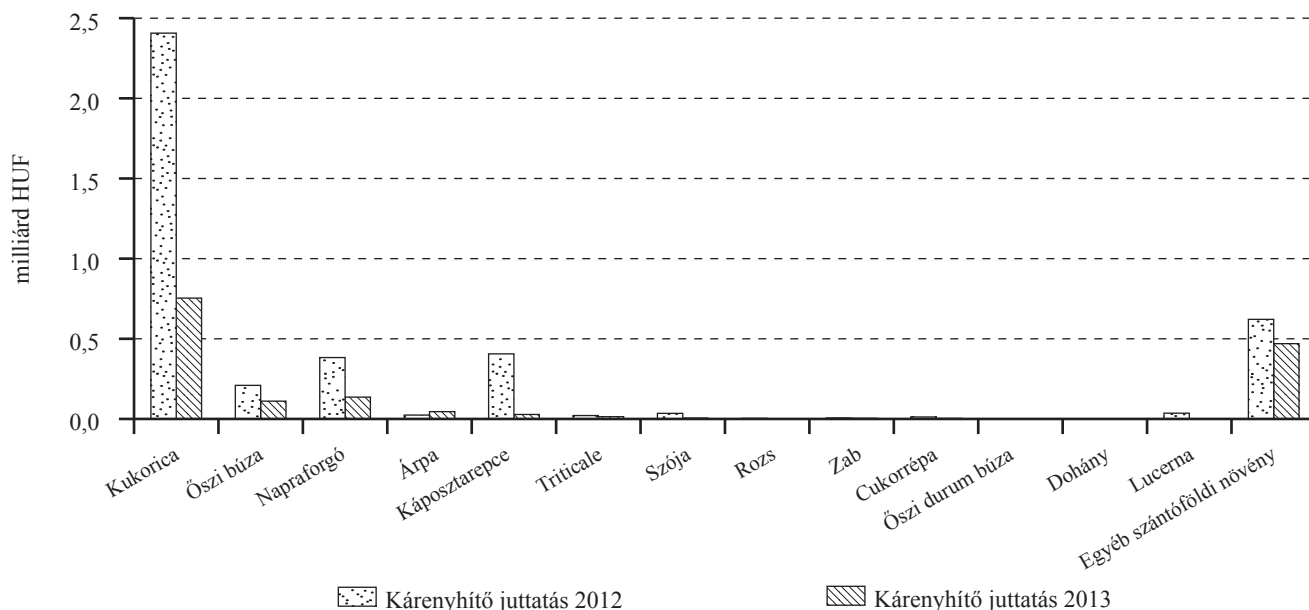
Ágazatonkénti bontás

A főbb szántóföldi kultúrák esetében alapvetően az aszály a legmeghatározóbb országosan károsítani képes veszélynem. Erre a kárnemre, mivel leggyakrabban nyáron jelentkezik, a kukorica a legérzékenyebb. Mivel 2013-ban nem volt jelentős aszály, majdnem

minden szántóföldi növény esetében csökkent a kárenyhítő juttatás kifizetése, legfőképp a kukorica esetében. Ennek ellenére továbbra is e növény káraitra fizeti a legnagyobb összeget a Kárenyhítési Alap, 2013-ban mintegy 750 millió forintot.

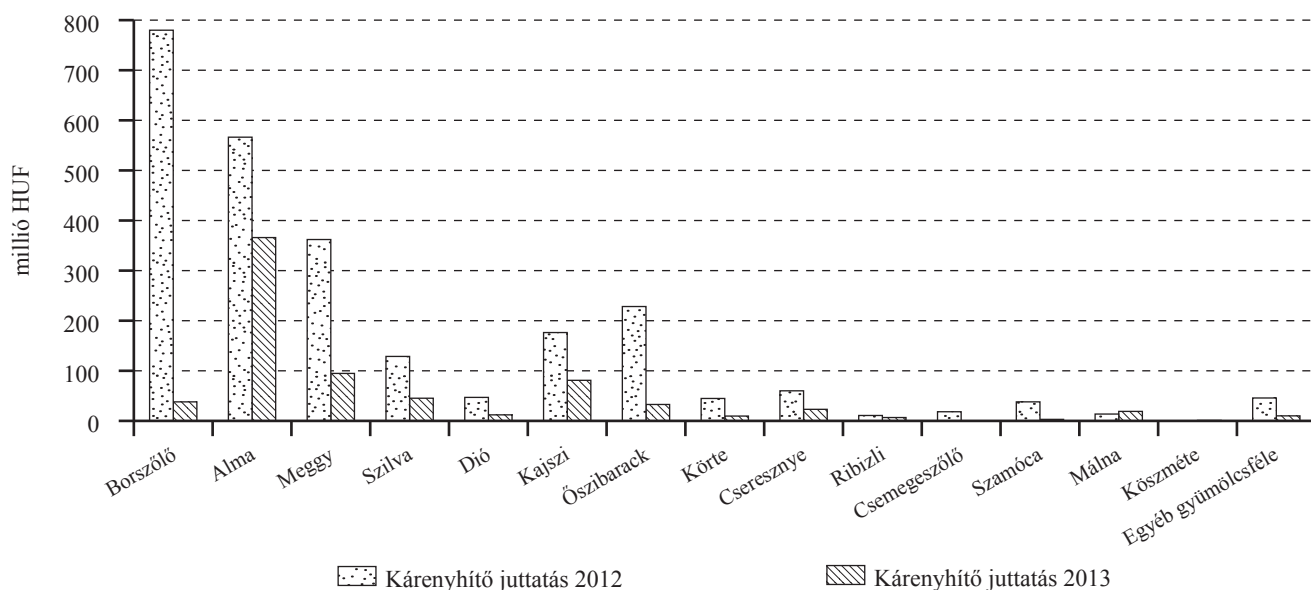
Az ültetvények legnagyobb károsítója a téli és tavaszi fagy. Mivel 2013-ban jelentősen esett a tavaszi fagy

12. ábra: A főbb szántóföldi kultúrákra kifizetett kárenyhítő juttatás összege

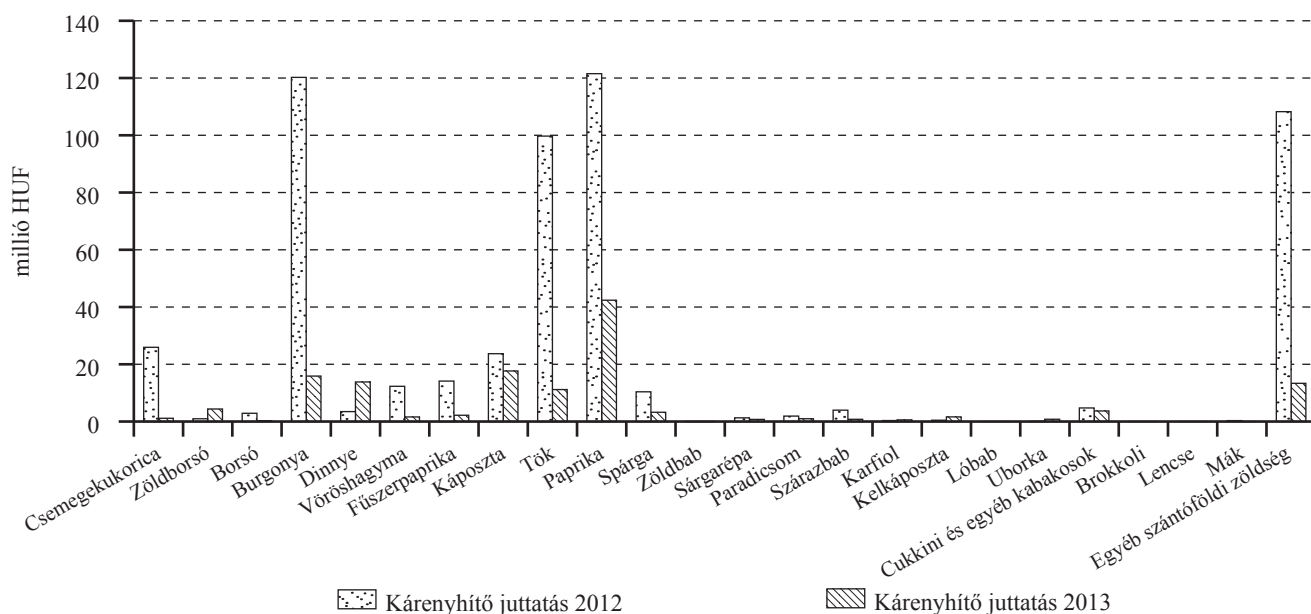
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

13. ábra: A főbb ültetvénykultúrákra kifizetett kárenyhítő juttatás összege

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

14. ábra: A főbb zöldségkultúrákra kifizetett kárenyhítő juttatás összege

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

által károsított ültetvények száma, téli fagy pedig nem volt, jelentősen csökkent a kárenyhítő juttatás. Ebben az évben almára fizették ki a legnagyobb összeget, mintegy 365 millió forintot.

A zöldségfélék – amint korábban is láttuk, jóval kevésbé reprezentáltak az I. pillérben, mint az ültetvé-

nyek. Ennek megfelelően a kifizetett kárenyhítő juttatás összegének nagyságrendje is kisebb. Ezen növényeket (ha nem öntözöttek) főképpen az aszály és a jégeső pusztítja. Mivel jelentős aszály nem volt, így itt is visszaesett a kifizetett kárenyhítő juttatások nagysága, és csak a paprika esetében érte el a 40 millió forintot.

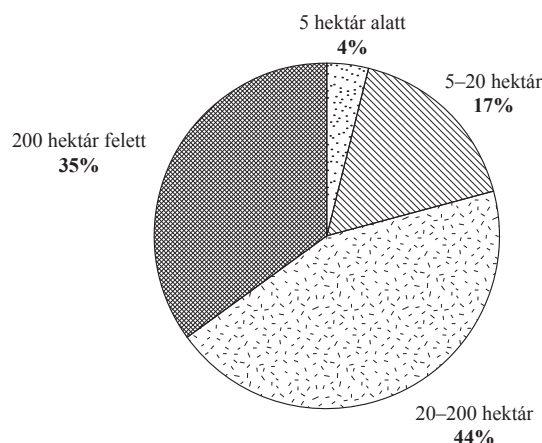
Méret szerinti bontás

Az I. pillér elve az üzemszintű kárenyhítés, vagyis a termelő akkor kap kárenyhítő juttatást, ha a káresemény miatt bekövetkezett üzemi szintű hozamértékcsökkenés meghaladja a 30 százalékot. Ennek megfelelően azon üzemek esetében, amelyek több növényt is termesztenek, csökken annak az esélye, hogy egy növény károsodása esetén elérik ezt a szintet. Ez az üzemen belüli kockázatporlasztás annál jobban tud érvényesülni, minél nagyobb az üzem. Ennek megfelelően azt várjuk, hogy a befizetésekhez képest a kifizetésekből a kisebb üzemmérettel rendelkező gazdálkodók nagyobb arányban részesülnek, mint amennyivel a befizetésekhez hozzá kell járulniuk.

Ez volt a helyzet 2013-ban is: minél kisebb egy gazdaság, annál nagyobb arányban részesedik kárenyhítő juttatásból, és egyedül a 200 hektár feletti kategóriáról mondható el, hogy a befizetéseinél kisebb arányban részesül juttatásokban, az összes ez alatti kategória nagyobb részesedéssel rendelkezik, mint a befizetéseinek aránya.

Ha megvizsgáljuk a kárenyhítő juttatás összegének változását 2012–2013-ban, látható, hogy minden méretkategória esetében csökkent a kárenyhítő juttatás, de míg a kisebb gazdaságok esetében, 20 hektár alatt a korábbi érték 27 százalékára esett ez az összeg, addig a nagyobb gazdaságok (20–200 hektár) esetében 32 százalékra redukálódott ez az érték, 200 hek-

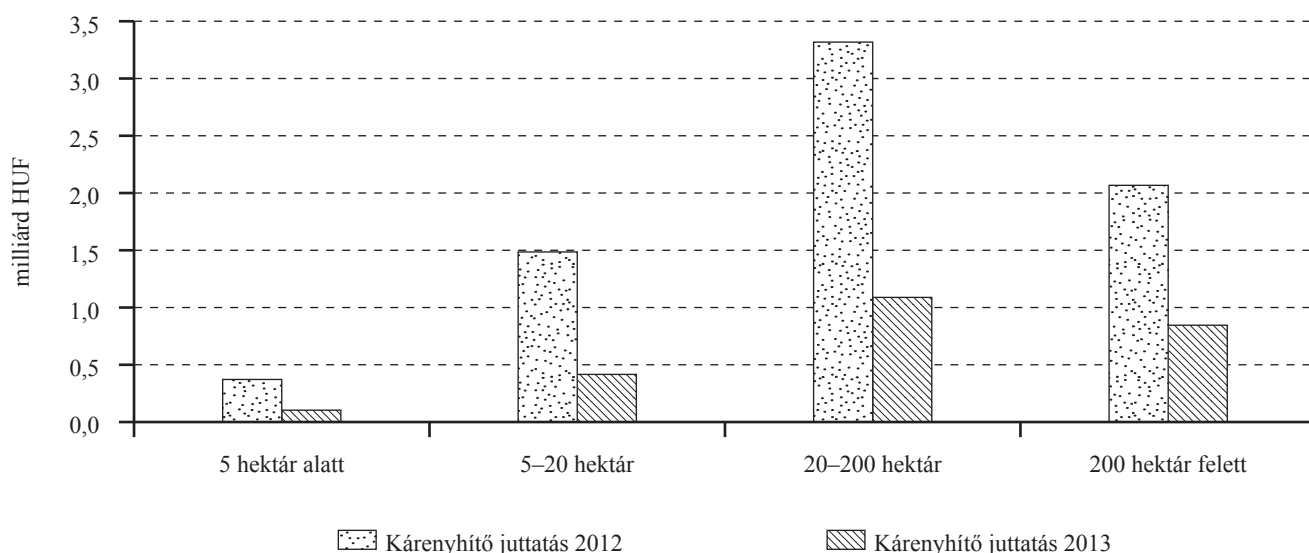
15. ábra: A különböző méretkategóriájú termelők részesedése a kárenyhítő juttatás összegéből 2013-ban

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

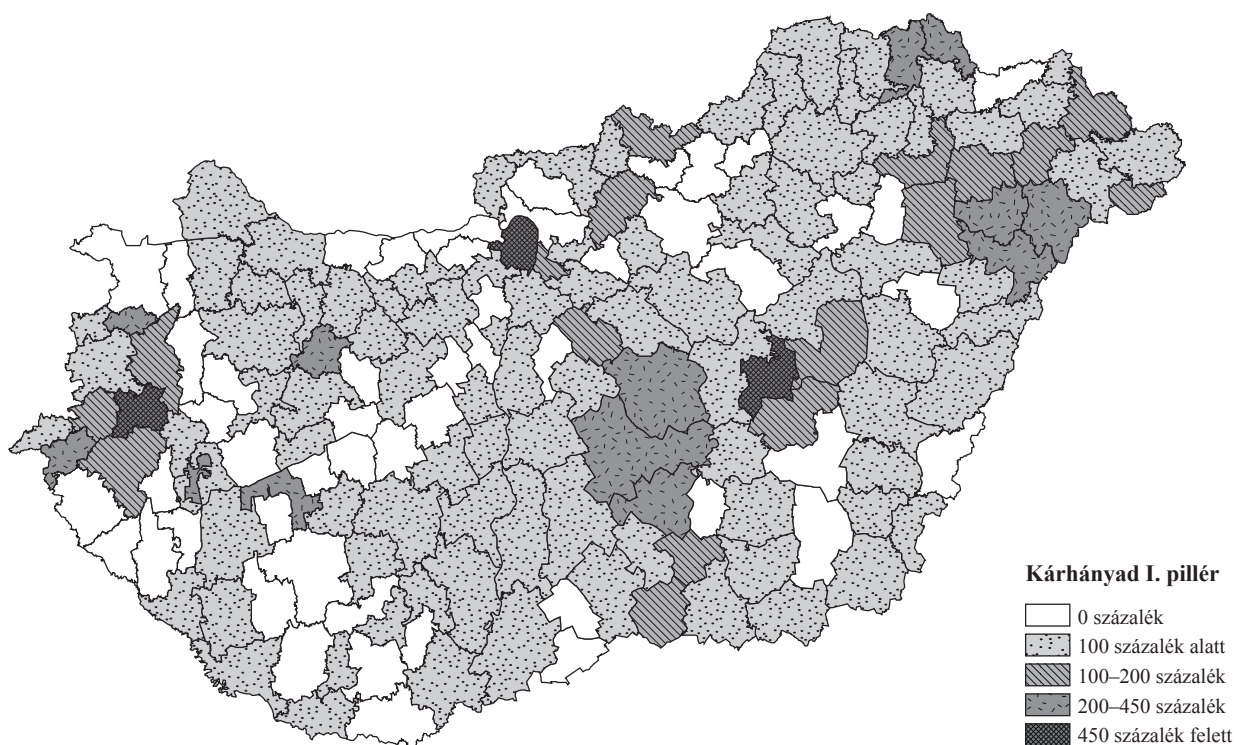
tár felett pedig csak 40 százalékra. Ez vélhetően az ültetvényeket károsító károk (téli-tavaszi fagy) jelentős visszaesésének köszönhető (egybeszámolva a két kárt az előző évi 17 százalékára esett a juttatás), mivel a hazai ültetvények jellemzően ebben a két kategóriában találjuk. A nagyobb gazdaságokat, illetve az e gazdaságokban termelt szántóföldi növényeket károsító aszály is jelentősen csökkent, de nem ilyen mértékben (a 2012-es érték 28 százalékára).

16. ábra: Kárenyhítő juttatás összegének változása méretkategória szerint 2012–2013-ban

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

17. ábra: Kárhányadok alakulása az I. pillérben

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

Kárhányadok

Járásonkénti bontás

A járásonkénti kárenyhítési hozzájárulások és a kifizetett kárenyhítő juttatások hányadosaiként számolt kárhányadok esetében mozaikos kép adódik, de jellemzően az alföldi és észak-magyarországi megyék járásai rendelkeznek magasabb kárhányadokkal, míg a dunántúli megyék esetében jóval alacsonyabb kárhányadok jelentkeznek, természetesen egy-egy nagyobb kár okán itt is találhatunk kiugró értékeket. A legmagasabb értékeket egyes szabolcsi és a kiskunsági járások kárhányadai vették fel, valamint néhány Jász-Nagykun-Szolnoki és Vas megyei járás mondható károsabbnak.

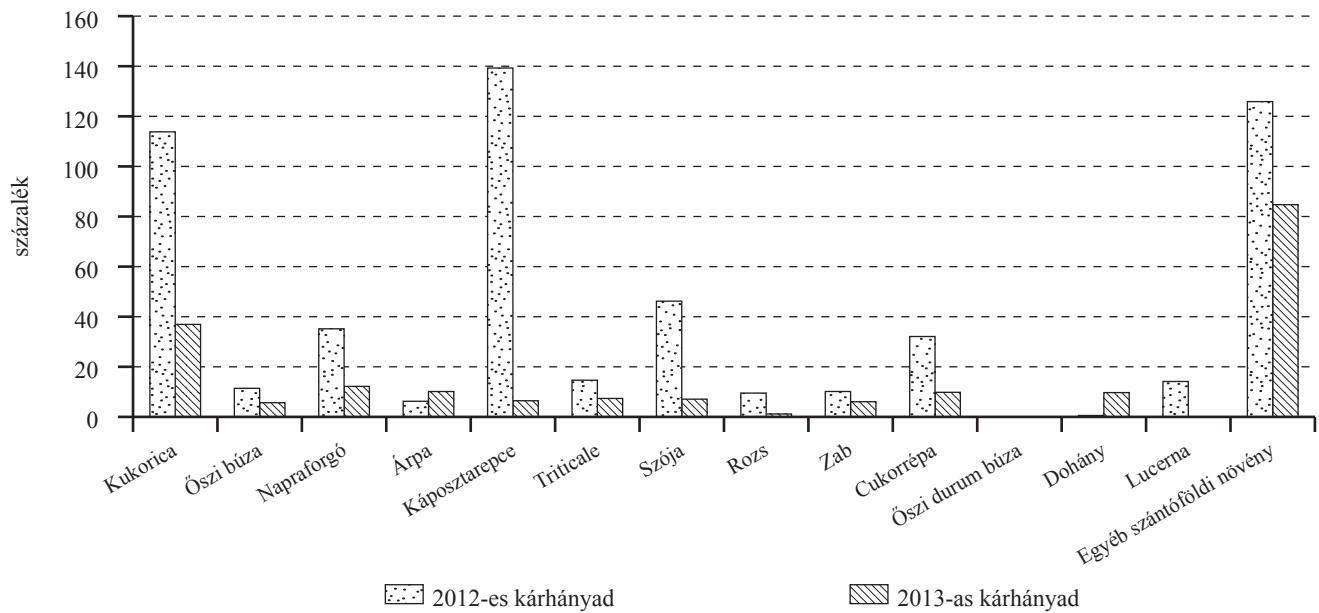
Ágazatonkénti bontás

A szántóföldi kultúrák esetében a közepesen káros 2012-es év esetében 20 és 40 százalék közötti kárhányadokról beszélhetünk, míg 2013-ban minden esetben visszaestek a kárhányadok. Ennek nyomán az egyéb kultúrák váltak a díjukhoz képest legnagyobb mértékben károsodó kultúrákká (kárhányad 84 százalék), ezt a kukorica követi 36 százalékos kárhányaddal.

A legnagyobb visszaesés a repce esetében következett be: itt 39 százalékról 6 százalékra esett a kárhányad, ami gyakorlatilag azt jelenti, hogy 2013-ban nem károsodott érdemben ez a növény. Összességében elmondható, hogy a szántóföldi növények esetében a kárenyhítési hozzájárulás összege ágazatonként is bőségesen fedezte a kárenyhítő juttatás iránti igényt 2013-ban.

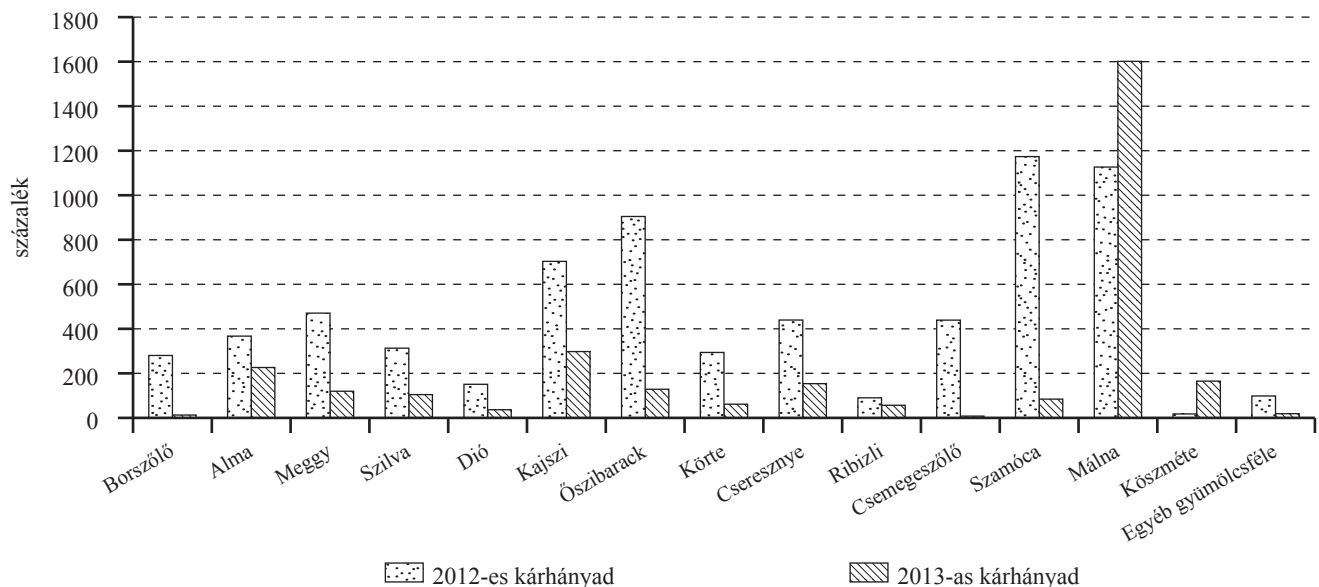
Az ültetvények esetén egészen más a helyzet: míg a szántóföldi kultúrák esetében a hektáronkénti 1000 forintos befizetés áll szemben a 200–300 ezer forintos hozamértékkel, és az ezen nagyságrendű hozamértékben esett károkat kell pótolni az 1000, illetve az állami támogatást beleszámítva 2000 forintos összegből, addig az ültetvényeknél 500–2500 ezer forintos hektáronkénti hozamérték áll szemben a 3000 forintos hektáronként kárenyhítési hozzájárulással (állami támogatással együtt 6000 forint az összeg). Ez a szántóföldi növényeknél megfigyelt 0,7 százalékos díj helyett nagyjából 0,2 százalékos díjat jelent, ráadásul ezen növények jóval érzékenyebbek, ennek megfelelően gyakrabban és nagyobb mértékben károsodnak, mint a szántóföldi növénytermesztés növényei. Így nem meglepő, hogy a kárhányadok egy nagyságrenddel nagyobbak, mint a szántóföldi növénytermesztés esetében megszokottak: 2012-ben egyedül a ribizli kárhányada volt 100 százalék alatt, míg az összes ültetvény átlag 460 százalék volt, ez 2013-ban 6 növényre és az egyéb kategóriára volt igaz, míg az átlag 200

18. ábra: A főbb szántóföldi kultúrák kárhányadai az I. pillérben

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

19. ábra: A főbb ültetvénykultúrák kárhányadai az I. pillérben

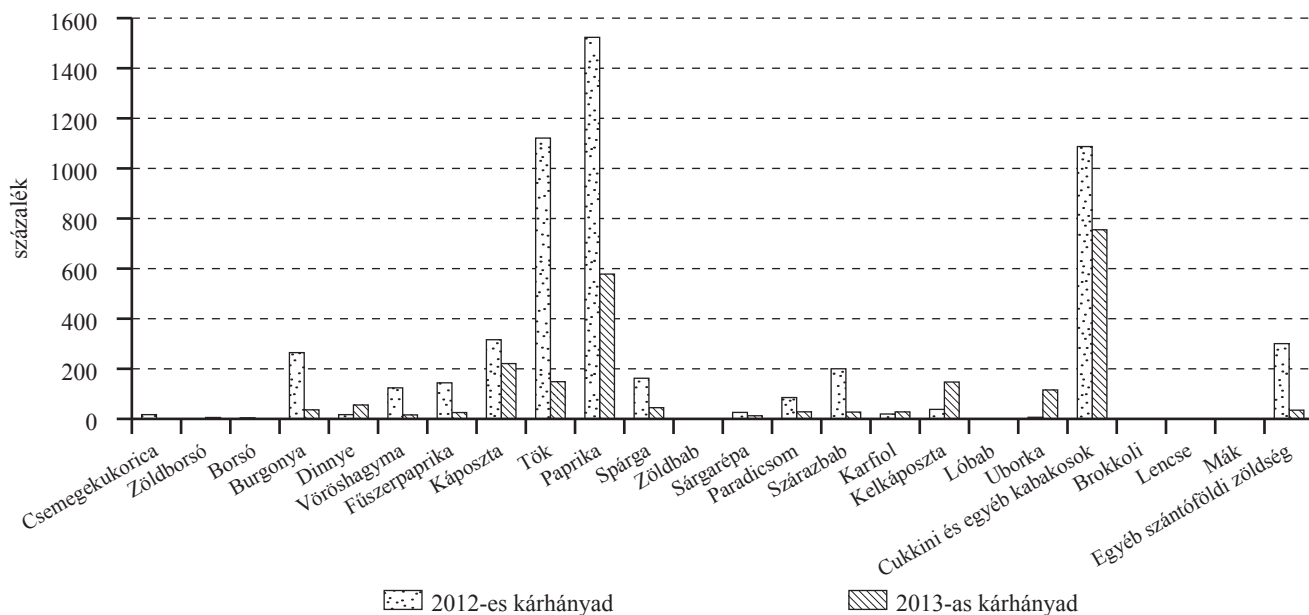
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

százalék közelébe esett. A legsúlyosabb károsodás okán a málnára 16-szor annyi juttatást fizettek ki, mint amennyi a málnára jutó kárenyhítési hozzájárulás és az ahhoz kapcsolódó állami támogatás összege.

A zöldségfélékre, ha kisebb mértékben is, de ugyanaz igaz, mint az ültetvényekre (alacsony hozamértékarányos díj, magasabb kockázatok), ennek megfelelően a károk nagyságrendje is hasonló, mint az ültetvények-

nél (az átlag 2012-ben 260 százalék, 2013-ban 110 százalék). Itt azonban egyértelmű különbségek vannak az iparszerűen művelt zöldségek esetében (csemegekukorica, borsó), amelyek nettó befizetői a rendszernek, és a kisebb parcellákon, nem integráltan termelt növények (cukkini, paprika, tök, káposzta) között. Ez utóbbiaknál a kárhányad megközelíti az ültetvények esetében látott legmagasabb értékeket.

20. ábra: A főbb zöldségkultúrák kárhányadai az I. pillérben

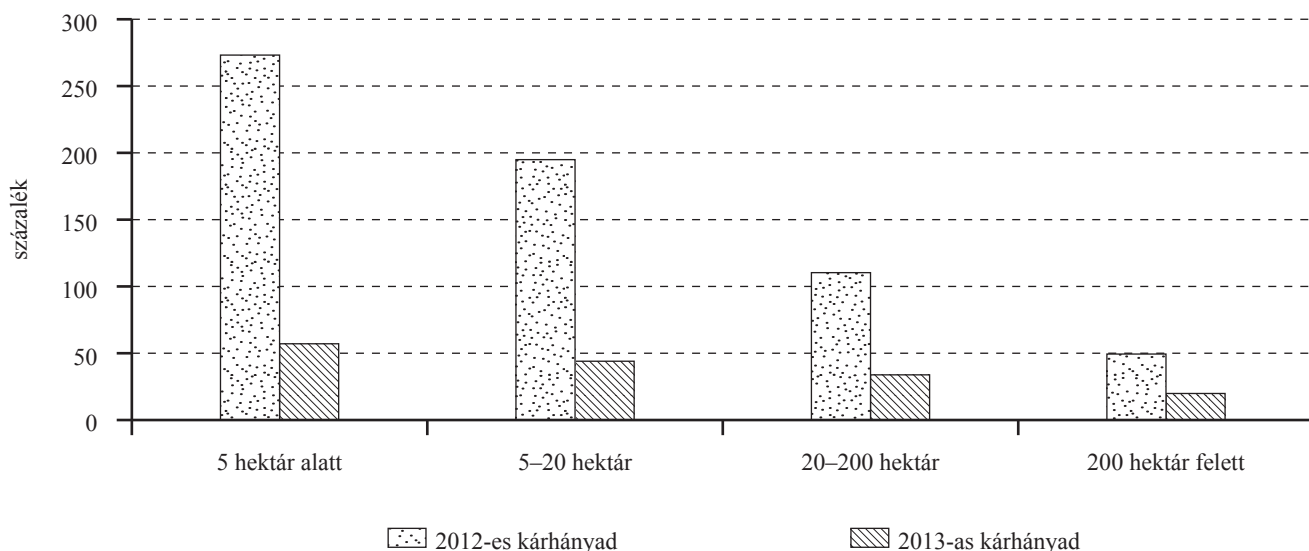
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

Méret szerinti bontás

A károsodás fejezetben kifejtettük, hogy az I. pillérben miért nagyobb a kisebb gazdaságok károsodása, mint a nagyobbaké. Ennek megfelelően alakulnak a kárhányadok is: minél nagyobb a gazdaság, annál kisebb a kárhányada.

A 2012-es évhez képest mindenhol jelentős a csökkenés, de a legnagyobb értékek az ültetvényeket művelő kisebb gazdaságok kisebb károsodása miatt éppen a legkisebb gazdaságonál adódnak, így náluk sem nagyobb a kárhányad 60 százaléknál, míg a 200 hektár feletti gazdaságok esetében 20 százalék alatti ez az érték.

21. ábra: A kárhányadok méretkategóriánkénti alakulása az I. pillérben 2012-2013-ban

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

II. pillér elemzése

Részvétel

Járásonkénti bontás

A díjtámogatott biztosítások elterjedtségét vizsgálva figyelemre méltó változást láthatunk a 2013. évben. Míg 2012-ben alapvetően a legfontosabb gyümölcsstermő vidékek, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Borsod-Abaúj-Zemplén, valamint az aszálynak leginkább kitett Pest, Jász-Nagykun-Szolnok és Bács-Kiskun megyékben, valamint Tolna keleti felében volt jelentősen elterjedt a díjtámogatott biztosítás, addig 2013-ban már számottevő növekedés volt megfigyelhető az egész Dunántúlon. Különösen Fejér és Baranya megye esetében beszélhetünk nagymértékű növekedésről, de az egész Dunántúlon jellemzővé vált a díjtámogatott biztosítás, így már csupán 10 olyan járás van, ahol egyetlen díjtámogatott biztosítást sem kötöttek, szemben az előző évi 44-gyel.

Hasonló területi eloszlást követ a díjtámogatott biztosításokhoz köthető kiegészítő biztosítások díja is, amelyek arra szolgálnak, hogy kiegészítsék a termelői fedezetet jég-, tűz-, viharkár esetén. Így amíg a díjtámogatott biztosítás e károk esetén csak a 30 százalé-

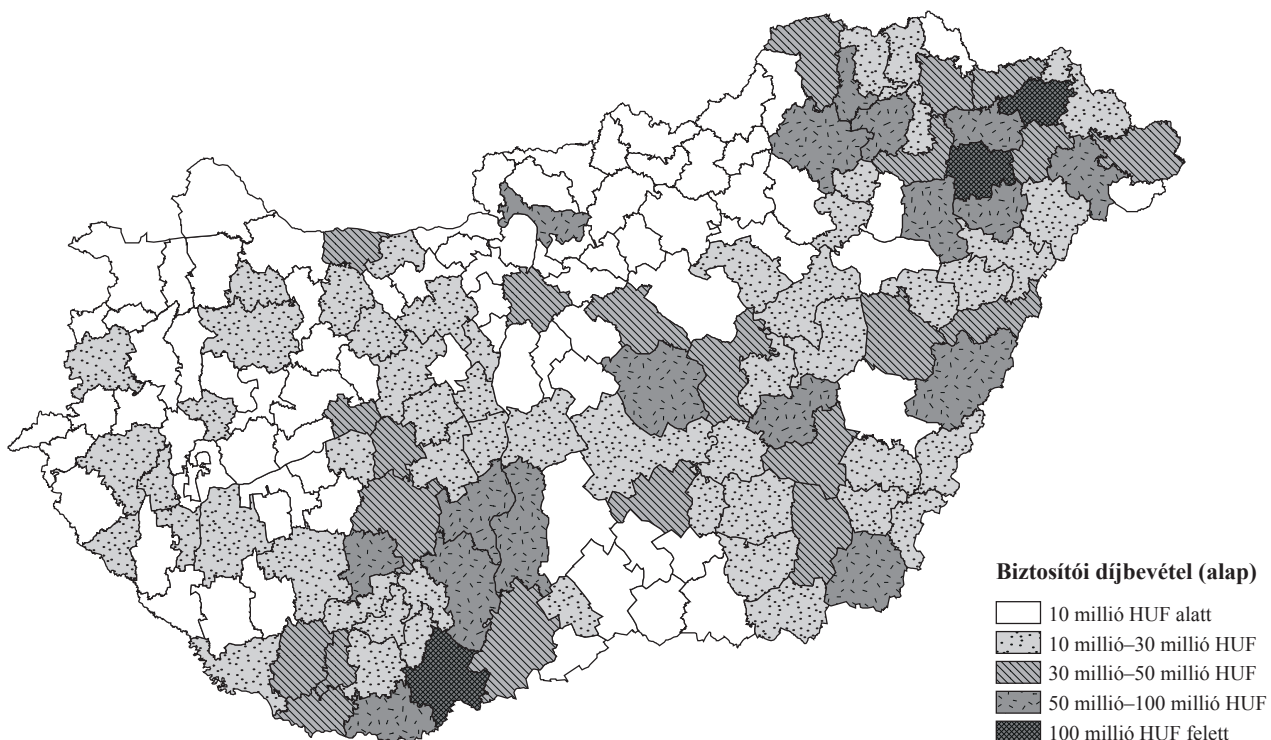
nál nagyobb károk esetén fizet kártérítést, e biztosítással már az 5 és 30 százalék közötti károk is téríthetővé, illetve termelői szempontból fedezhetővé válnak.

Mivel ilyen biztosítás csak a díjtámogatott biztosítás mellé köthető, viszont támogatás nem adható rá, ennek megfelelően egy rendkívül kedvező árazás jellemzi ezt a biztosítási terméket, és a termék valós költségeinek a díjtámogatott biztosítások árában jelennek meg. Ezért a kiegészítő biztosítások díjának nagysága egy nagyságrenddel kisebb, mint a díjtámogatott biztosításoké.

A két biztosítási termék térbeli eltérést alapvetően Szabolcs-Szatmár-Beregben mutat, ahol jóval kisebb a kiegészítő biztosítások elterjedtsége, mint a díjtámogatottaké. Ennek az a magyarázata, hogy a gyümölcsösök esetén már a 30 százalékos kiesés feletti térítés is érdemi védelmet jelent (a rendkívül nagy károk és éves hozamingadozások miatt), ezért a gazdák gyakran megelégszenek ezzel a védelemmel (így is nagyon drága a díjtámogatott biztosítás).

Ha nem csupán a díjtömeget, de annak változását is vizsgáljuk, megállapítható, hogy a növekedés alapvetően kedvező struktúrában valósult meg, mivel nem csupán a Dunántúlon, hanem a 2012. évi 'magterületen', az Alföld közepén és Északkelet-Magyarországon

22. ábra: Díjtámogatott biztosítások díjbevételeinek összege

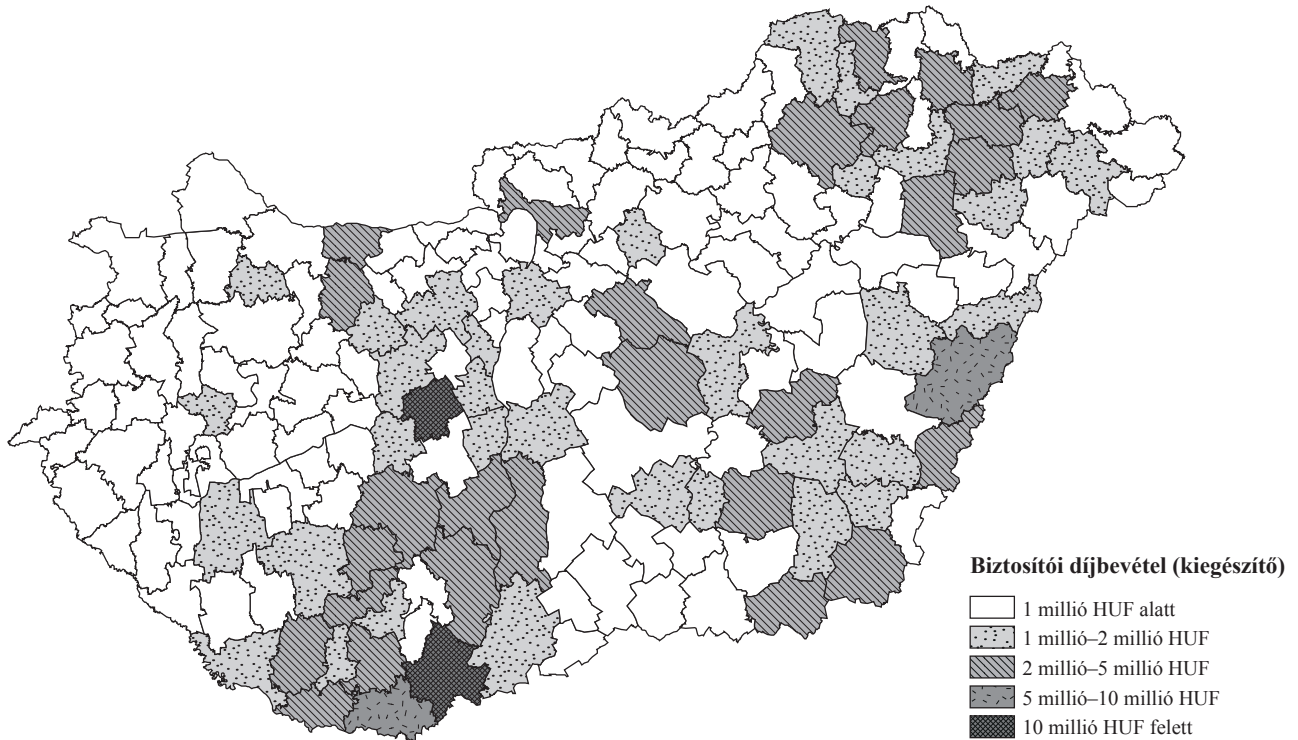

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

is emelkedett a díjtömeg, ami azt jelenti, hogy a termelők megfelelőnek értékelik az ezen biztosítások nyújtotta védelmet. Visszaesés csupán elszórtan következ-

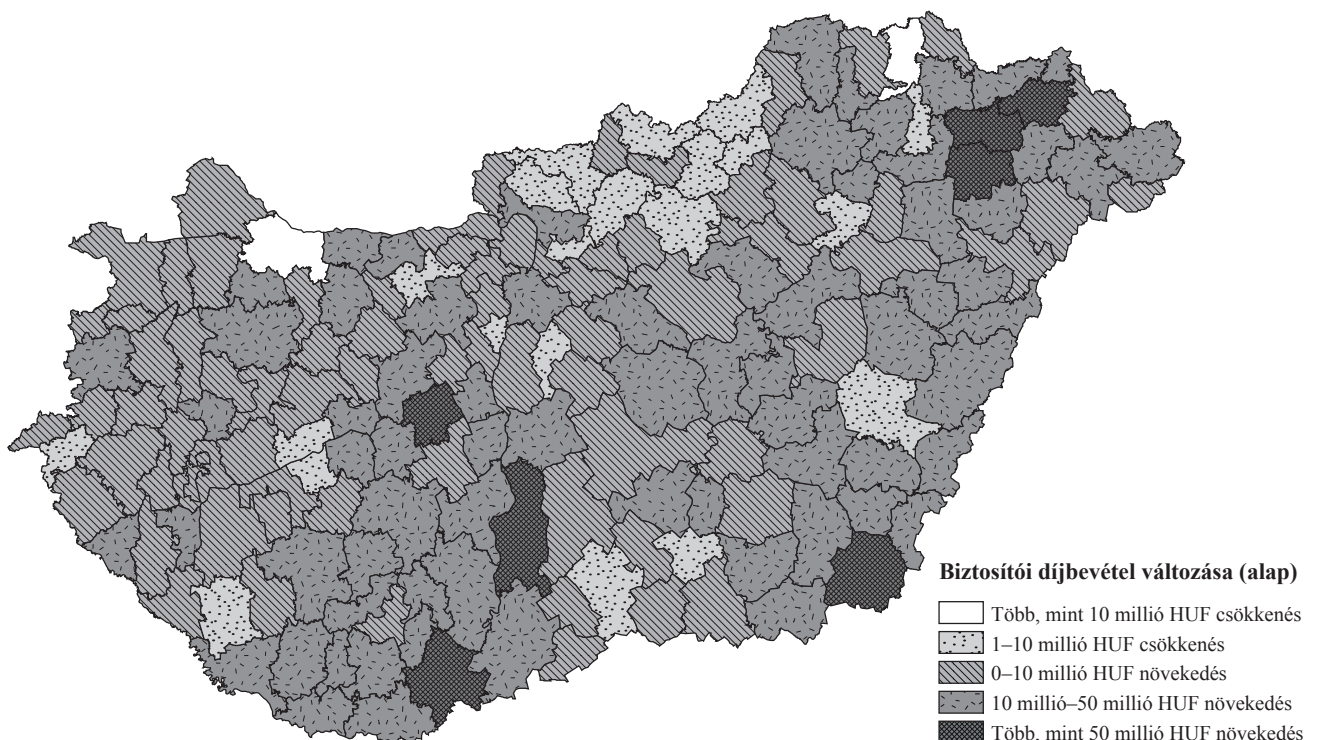
zett be, összefüggően pedig Nógrád, Észak-Heves és Nyugat-Borsod területén.

23. ábra: Kiegészítő biztosítások díjbevételének összege

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

24. ábra: Díjtámogatott biztosítások díjbevételének változása 2012-ről 2013-ra

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

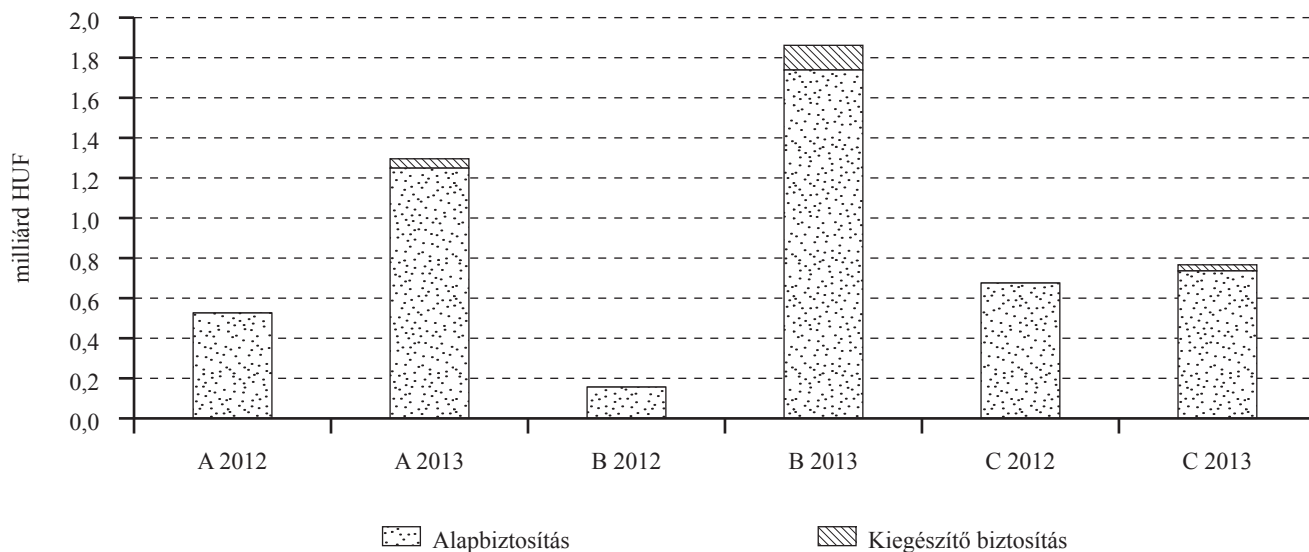
Biztosítási típusonkénti bontás

A típusonkénti változások összevetéséből jól látható, hogy amint már korábban is megállapítottuk, alapvetően minden biztosítástípus esetén nőtt a díjbevétel, de főként az „A” és a „B” típusú biztosításoknál volt nagy a növekedés, amely a „B” típusnál alapvetően a nagy területen termesztett szántóföldi növények „B” típusbeli köthetőségével van összefüggésben. Az „A” típusú biztosítások

esetén nem történt ilyen változás, így itt a veszélyközösség érdemi bővüléséről beszélhetünk.

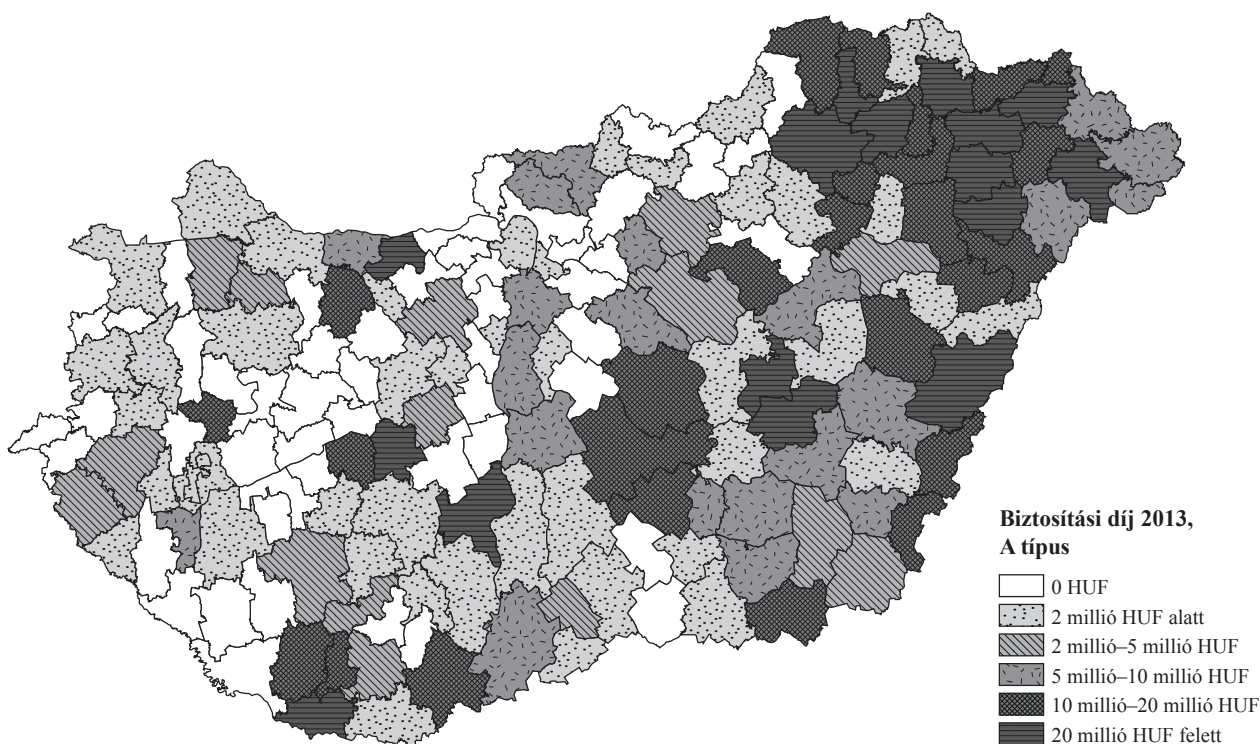
A területi eloszlást vizsgálva megállapítható, hogy az „A” típusú biztosítás továbbra is az Észak-Alföldön, Északkelet-Magyarországon és Jász-Nagykun-Szolnok megyében a legnépszerűbb, de jelentősen nőtt a biztosítások száma az egész Tiszántúlon, és jelentősen nőtt e biztosítás elterjedtsége a Mezőföldön és Baranyában.

25. ábra: A biztosítói díjbevételek változása 2012-ről 2013-ra (biztosítási típusonként)

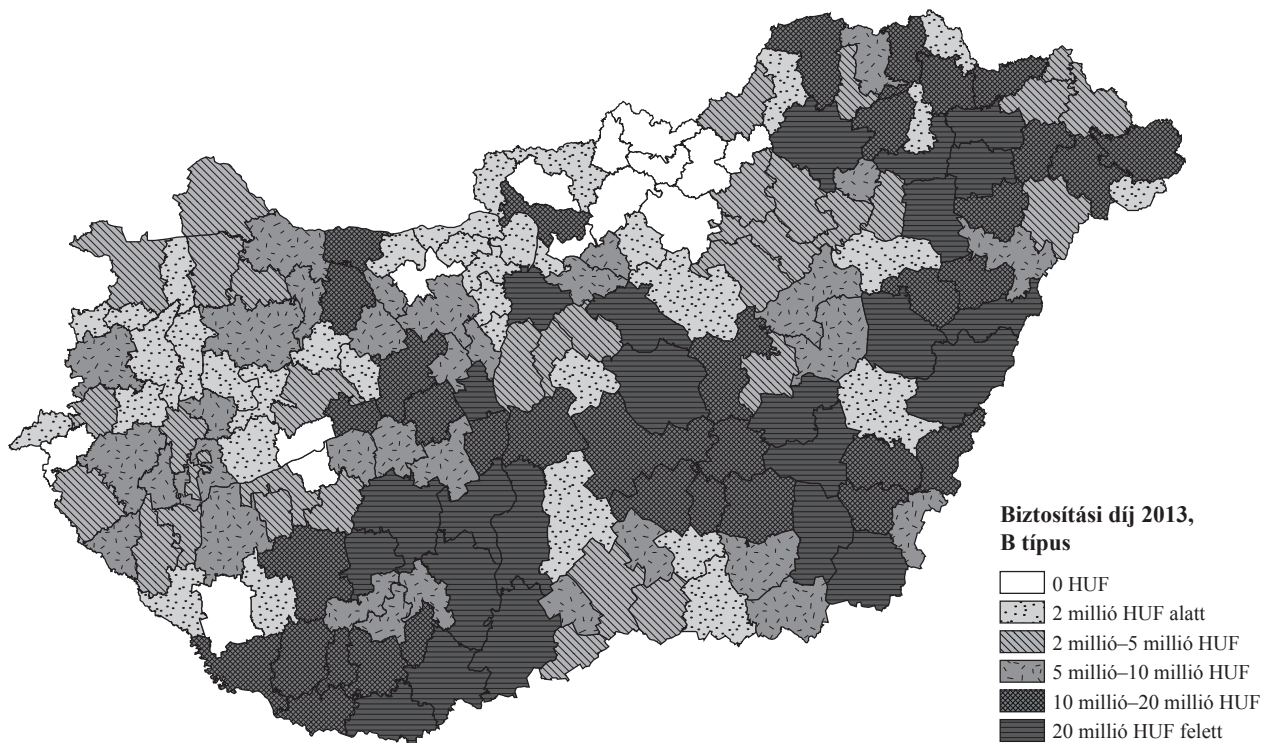
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

26. ábra: „A” típusú biztosítások díjbevételének összege

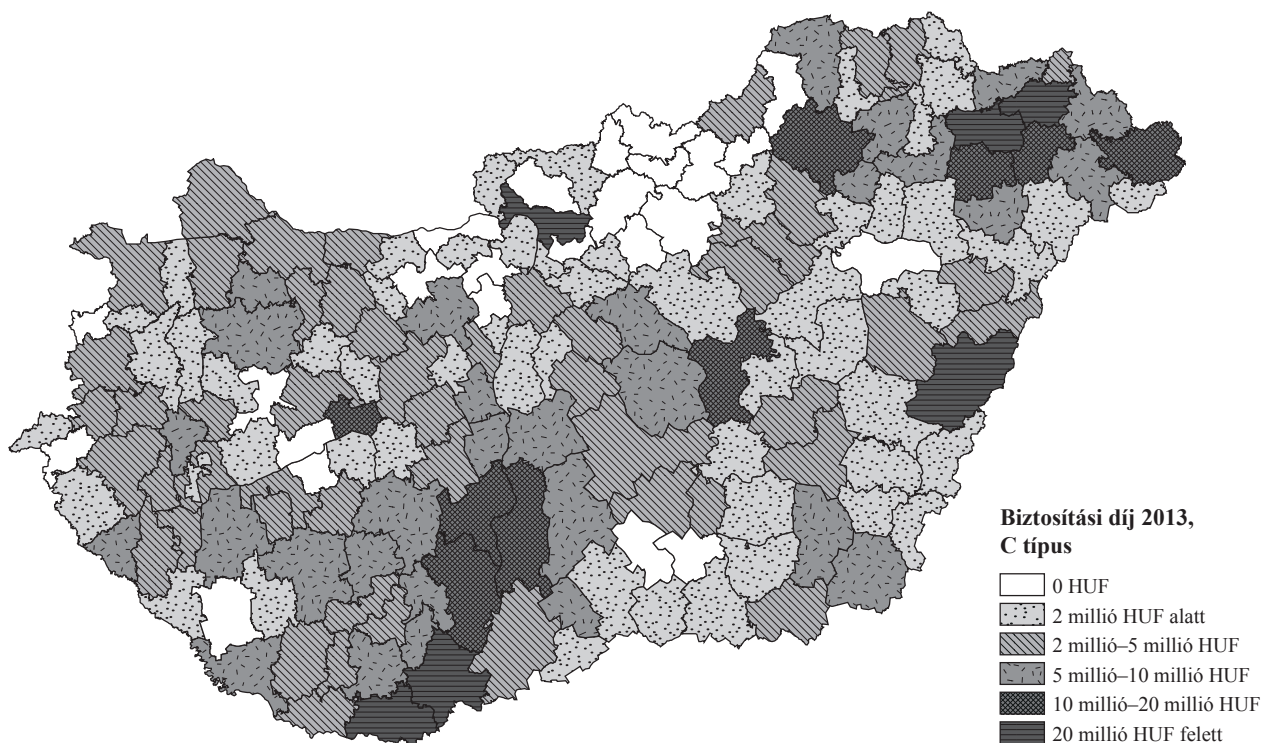
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

27. ábra: "B" típusú biztosítások díjbevételének összege

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

28. ábra: "C" típusú biztosítások díjbevételének összege

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

Általában elmondható, hogy ahol már 2012-ben is volt ilyen biztosítás, ott további növekedés történt, és új területeken (Dunántúl) is megjelentek ezek a biztosítások.

A „B” típusú biztosítások esetében, amelyek az előző évben az ültetvények díjtámogatott jégbiztosításai voltak, ennek megfelelően Szabolcs-Szatmár-Beregben és a Kiskunságon jelentek meg, a 10-szeres növekedés egyetlen év alatt országos lefedettséget eredményezett. Ez nyilvánvalóan a nagy területen termesztett szántóföldi növényeknek (pl.: kukorica, őszi búza) köszönhető, amelyeket az egész országban termesztnek, így a „B” biztosítás is mindehol megjelent.

A „C” típusú biztosítások esetében – bár érdemi díjnövekedés nem volt – nőtt a térbeli penetráció, ami a díjtámogatott termékek ismertségének növekedésére vezethető vissza. Most már gyakorlatilag csak Nógrád és Heves északi része esik ki a biztosított körből.

Ágazatonkénti bontás

Megvizsgálva a szántóföldi növénykultúrák adatait, látható, hogy egy drasztikus, 300–900 százalékos területi növekedés után a díjtámogatott biztosításokkal lefedett terület a legtöbb növény esetében elérte a 15 százalékot. Ennél magasabb arány leginkább az érzékenyebb, jobban károsodó növényeknél jellemző, amelyek magasabb biztosítói árainál nagyobb szükség van a 65 százalékos díjtámogatásra (repce, szója), alacsonyabb értékek pedig jellemzően az extenzívebben termesztett, takarmánycélú növényeknél fordultak elő (rozs, zab, triticale).

Az ültetvénykultúrák esetében egy jóval szolidabb növekedési ütem figyelhető meg, sőt, egyes esetekben még visszaesést is találunk, és továbbra is sok olyan ültetvény van (málna, köszméte, ribizli), ahol gyakorlatilag nincs biztosítás. Ennek oka az ültetvénykultúrák korábbi alacsony biztosítottságában keresendő: itt nem arról van szó, mint a szántóföldi kultúrák esetében, hogy a korábban is biztosítást kötő gazdák most díjtámogatott biztosítást kötnek – ennek megfelelően a szántóföldi kultúrák esetében nagyjából a vetésterület 40 százalékáig várható rohamos növekedés, mivel ekkora terület biztosított átlagosan.

Az ültetvények esetében egyrészt meg kell győzni a termelőt, aki soha nem kötött biztosítást, hogy később, másrészt a biztosítónak is olyan új növényeket kell biztosítani, amelyeket korábban nem vagy csak nagyon ritkán biztosított. Ennek köszönhető, hogy az ismeretebb, nagyobb területen termesztett növények biztosítottsága magasabb, míg a kisebb ültetvényeké alacsonyabb – és az igazán érzékeny, gyorsan romló állagú ültetvényekre nincs is biztosítási kínálat (a korábban említett málna, köszméte, ribizli tartozik ide).

E nehézségek ellenére elmondható, hogy ma már az almások, körtések 13–14 százaléka biztosított, ami a biztosítási díjtámogatás 2012-es bevezetésének egyik legnagyobb eredménye. Az elmúlt 25 évben csak nagyon kevés gyümölcsösre kötöttek biztosítást – éppen a termék sérülékenysége (nagy kockázat a biztosító számára) és a biztosítás magas ára (kifizethetetlen a termelő számára) miatt.

7. táblázat: A főbb szántóföldi kultúrák részvétele a II. pillérben

	Vetésterület 2013-ban (hektár)	Díjtámogatott biztosítás által lefedett terület 2012-ben (hektár)	Díjtámogatott biztosítás által lefedett terület 2013-ban (hektár)	Díjtámogatott biztosítás által lefedett terület változása ^{a)} (százalék)	A vetésterülethez viszonyított lefedettség (százalék)
Kukorica	1 120 918	45 284	155 838	344	14
Őszi búza	1 013 728	44 844	167 187	373	16
Napraforgó	587 506	32 043	94 763	296	16
Árpa	240 137	10 128	38 673	382	16
Káposztarepce	217 777	6 896	44 955	652	21
Triticale	117 046	1 951	7 803	400	7
Szója	40 616	2 161	8 604	398	21
Rozs	41 124	353	2 720	770	7
Zab	42 335	699	2 226	319	5
Cukorrépa	19 351	644	2 705	420	14
Őszi durum búza	10 557	212	1 908	902	18
Dohány	5 263	443	871	197	17
Lucerna	161 694	108	116	107	<1
Egyéb szántóföldi növény	283 128	8 009	21 200	265	7

^{a)} Változás: 2013/2012 értéke, mely a pontos területek hányadosát jelöli, míg a táblázat csak a kerekített területek szerepelnek.
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

8. táblázat: A főbb ültetvénykultúrák részvétele a II. pillérben

	Vetésterület 2013-ban (hektár)	Díjtámogatott biztosítás által lefedett terület 2012-ben (hektár)	Díjtámogatott biztosítás által lefedett terület 2013-ban (hektár)	Díjtámogatott biztosítás által lefedett terület változása ^{a)} (százalék)	A vetésterülethez viszonyított lefedettség (százalék)
Borszőlő	52 215	59	250	428	1
Alma	28 012	3 140	3 570	114	13
Meggy	13 488	669	808	121	6
Szilva	7 324	261	254	97	3
Dió	5 658	43	83	193	1
Kajszi	4 709	63	438	690	9
Őszibarack	4 475	51	102	198	2
Körte	2 645	336	360	107	14
Cseresznye	2 522	100	112	111	4
Ribizli	2 037	2	3	139	<1
Csemegezőlő	839	0	17	-	2
Szamóca	667	25	33	132	5
Málna	220	0	0	-	0
Köszméte	101	1	0	0	0
Egyéb gyümölcsféle	9 435	26	84	320	1

^{a)} Változás: 2013/2012 értéke, mely a pontos területek hányadosát jelöli, míg a táblázat csak a kerekített területek szerepelnek.
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

9. táblázat: A főbb zöldségkultúrák részvétele a II. pillérben

	Vetésterület 2013-ban (százalék)	Díjtámogatott biztosítás által lefedett terület 2012-ben (hektár)	Díjtámogatott biztosítás által lefedett terület 2013-ban (hektár)	Díjtámogatott biztosítás által lefedett terület változása ^{a)} (százalék)	A vetésterülethez viszonyított lefedettség (százalék)
Csemegekukorica	29 455	1 775	6 236	351	21
Zöldborsó	13 398	1 224	2 905	237	22
Borsó	10 621	1 026	1 655	161	16
Burgonya	9 531	30	328	1 086	3
Dinnye	5 232	70	334	478	6
Vöröshagyma	1 880	26	162	627	9
Fűszerpaprika	1 826	53	104	194	6
Káposzta	1 866	14	35	247	2
Tök	1 747	13	115	905	7
Paprika	1 558	47	147	311	9
Spárga	1 331	0	0	-	0
Zöldbab	1 118	0	199	-	18
Sárgarépa	1 273	0	5	-	<1
Paradicsom	616	90	88	97	14
Szárzabab	516	52	32	62	6
Karfiol	463	6	10	167	2
Kelkáposzta	242	0	6	-	2
Lóbab	150	0	1	-	1
Uborka	160	1	5	413	3
Cukkini és egyéb kabakosok	126	16	0	1	0
Brokkoli	65	6	9	133	13
Lencse	25	0	0	-	0
Mák		0	0	-	-
egyéb szántóföldi zöldség	8 107	6	523	9 086	6

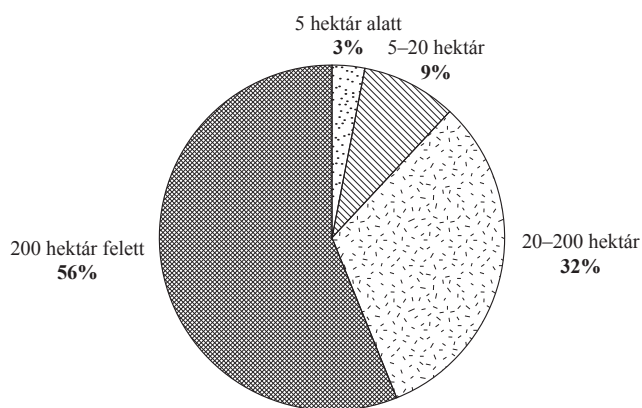
^{a)} Változás: 2013/2012 értéke, mely a pontos területek hányadosát jelöli, míg a táblázat csak a kerekített területek szerepelnek.
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

A főbb zöldségfélék esetében rendkívül nagy eltérések mutatkoznak a biztosítottság növekedése és területi lefedettsége között. Míg egyes esetekben 900–1000 százalékos növekedés figyelhető meg, addig más esetekben akár visszaesés is előfordulhat. Általában azonban 2–7 százalék közötti a lefedettség, tehát nagyon alacsony. Kivételt csupán az intenzív kultúrák képezik (csemegekukorica, zöldborsó, borsó, bab, paradicsom, brokkoli), ahol az integrátor előírja a biztosítás megkötését, vagy a természetben nagy hagyományai vannak a biztosítások kötésének. Az egyéb növények esetében viszont hasonló a helyzet, mint az ültetvények esetében: érzékeny növényekről van szó, amelyeket csak jóval magasabb díjért lehet biztosítani, mint a szántóföldi növényeket, így itt sem annyira elterjedt a biztosítás. Ennek ellenére a növekedés jól jelzi, hogy a magas díjtámogatás hatására érdemben növekedett a penetráció, mégha alacsony szinten van is.

Méret szerinti bontás

A díjtámogatott biztosítások esetében – összehasonlítva a kárenyhítési hozzájárulások megoszlásával – egyértelműen kirajzolódik, hogy a legnagyobb gazdaságok fordítják a legnagyobb összegeket biztosítások kötésére. Meglepő módon azonban az 5 hektár alatti termelők díjainak összege is nagyobb arányt képvisel, mint a kárenyhítési rendszerben. Ez nem feltétlenül a nagyobb penetrációra vezethető vissza – amint láttuk, a kárenyhítési rendszerben az ültetvények szinte teljes egészében, a zöldségtermesztők pedig 30–40 százalékos arányban vesznek részt, míg díjtámogatott biztosítási lefedettségük csak 10–15, illetve 5 százalék. Mivel a kis területeken gazdálkodók magas értékű kultúrákat termesztnek, amelyeknek biztosítási díja jóval magasabb, mint a kárenyhítési hozzájárulás hektáronkénti

29. ábra: **Díjtámogatott biztosítások díjállományának megoszlása 2013-ban (méretkategória szerint)**

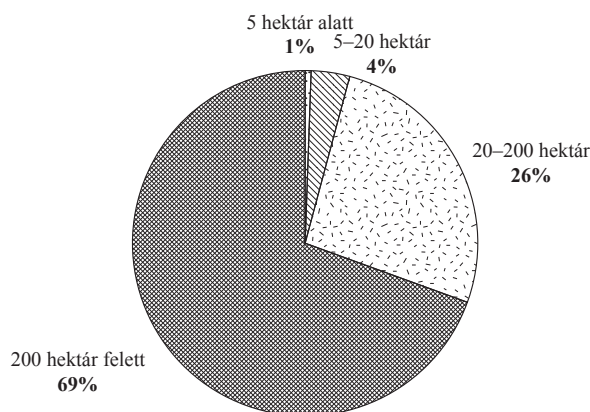

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

összege, nagyobb az 5 hektár alatti alatti termelők aránya a biztosítási díj összegéből, mint a kárenyhítési hozzájárulás összegéből. A kárenyhítési hozzájárulás ugyanis a szántóföldi növények esetében hektáronként 1000 forint, az ültetvények és szántóföldi zöldségek esetében 3000 forint, míg a biztosítási díj a szántóföldi növénykultúrák esetében hektáronként 5–10 000 forint, az ültetvények és a szántóföldi zöldségek esetében pedig akár 100–150 000 forint is lehet.

Külön kiemelendő, hogy a kiegészítő biztosítások díja esetében még komolyabb az eltolódás a nagyobb üzemek irányában: ez egyrészt arra vezethető vissza, hogy a nagyobb üzemek esetében a korábbi, nem díjtámogatott biztosítások cseréjéről van szó, ahol a megszokott 95 százalékos biztosítási fedezettséget cserélték le, és nem akartak a korábbi megszokott fedezettségnél alacsonyabb védelemben részesülni, ezért mindenféleképp megvették a kiegészítő biztosítást (70 százalék díjtámogatott biztosítási fedezet +25 százalékos kiegészítő biztosítási fedezet). Ezzel szemben a kisebb gazdaságok esetében – különösen az újonnan a veszélyközösségbe lépők esetében – már az is nagy eredmény, hogy egyáltalán kötöttek biztosítást, ráadásul a legkisebb gazdaságok intenzív kultúrái esetén még a kiegészítő biztosítás is meglehetősen drága, így e gazdaságok lemondtak erről a védelemtől.

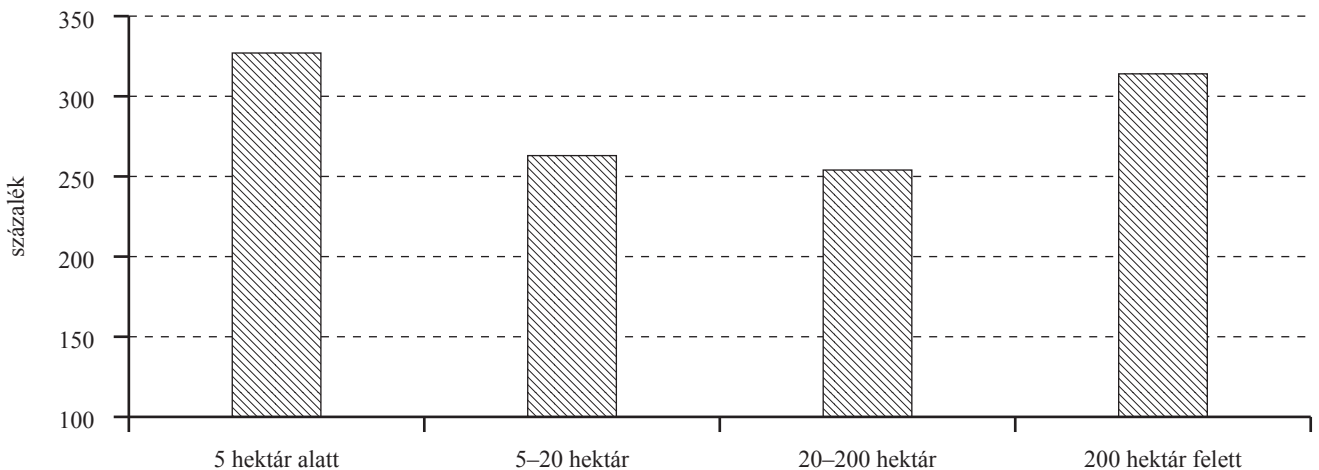
30. ábra: **Kiegészítő biztosítások díjállományának megoszlása 2013-ban (méretkategória szerint)**

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

Összességében minden méretkategória esetében drasztikusan, 250–300 százalékkal nőtt a díjállomány, különösképpen a legnagyobb és a legkisebb gazdaságok esetében. Míg azonban az előbbieknél a nem díjtámogatott biztosítások díjtámogatottra cserélése lehetett a fő mozgatórugó, addig a legkisebb gazdaságoknál ennél jóval nagyobb arányú volt a teljesen új szereplők biztosítási piacra lépése.

31. ábra: Díjtámogatott biztosítások díjállományának változása 2012-ről 2013-ra (méretkategória szerint)

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

Károsodás

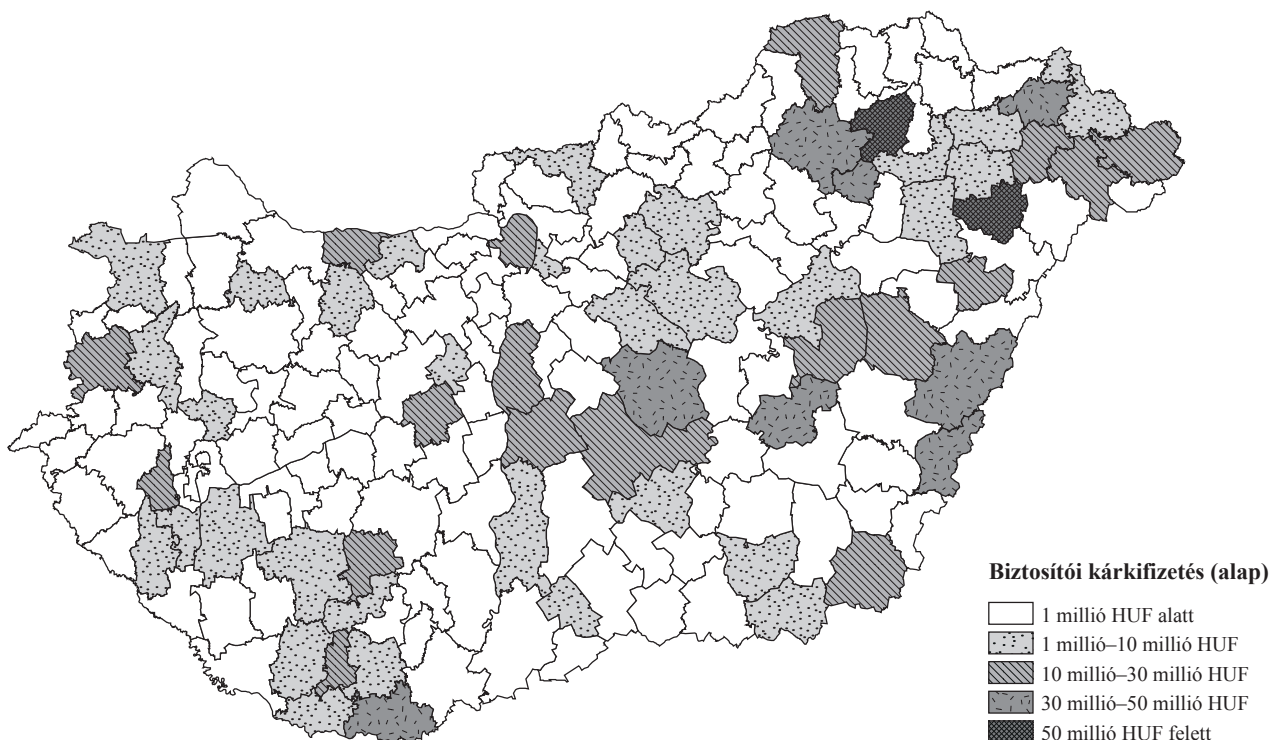
Járásonkénti bontás

A 2013-as év a kevésbé káros évek sorába tartozott. Emellett jelentősen terjedtek a díjtámogatott biztosítások, így egy a 2012. évinél egyenletesebb kártérkép rajzolódott ki. Jellemzően csupán néhány járást ért súlyosabb kár, főként az ültetvénykultúrák fő termő-

körzeteiben (Szabolcs-Szatmár-Bereg, Borsod-Abaúj-Zemplén, Kecskemét környéke).

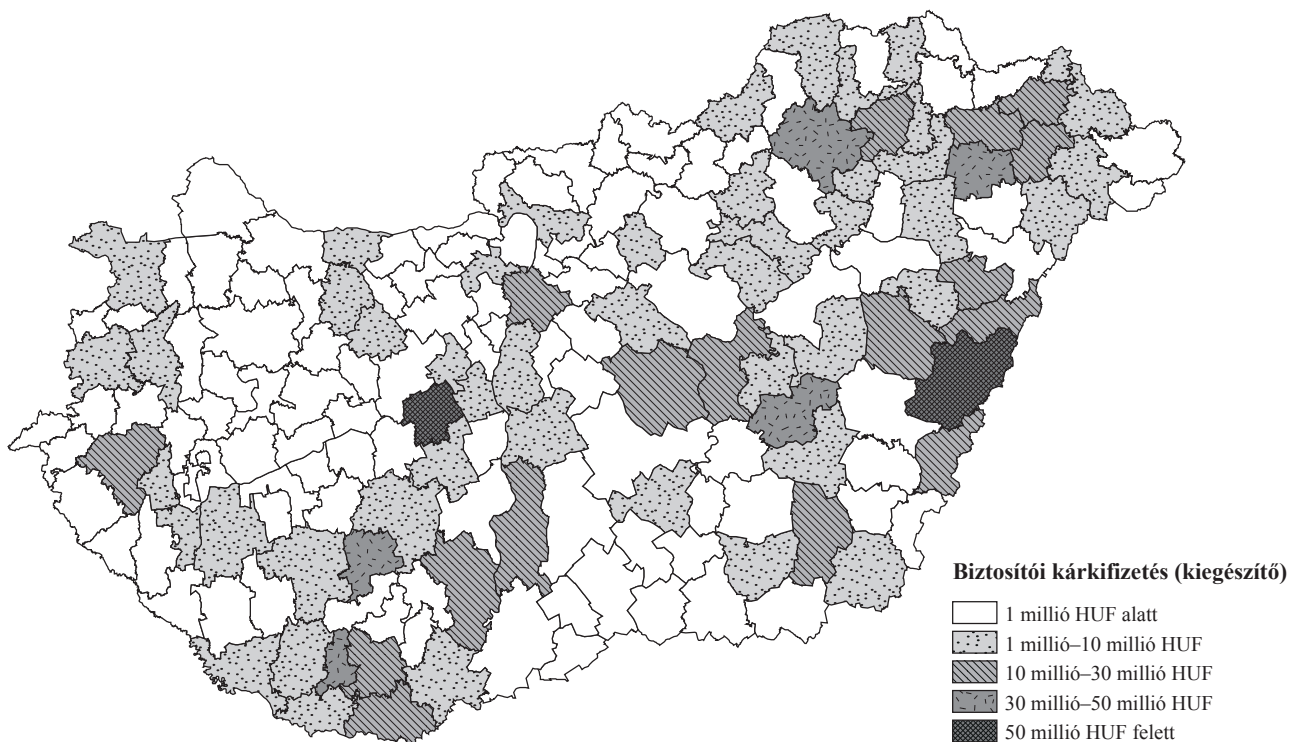
A kiegészítő biztosításokra fizetett kártérítés kissé eltérő területi eloszlást mutat, ami annak köszönhető, hogy ilyen biztosításokat elsősorban a szántóföldi kultúrákra kötött biztosítások mellé kötöttek, és főként a jég-, vihkárok kiegészítő biztosításaiként működnek. Ennek megfelelően más nagykaros súlypontok jelentek meg (Fejér, Hajdú-Bihar).

32. ábra: A díjtámogatott biztosítások után kifizetett kártérítés összege

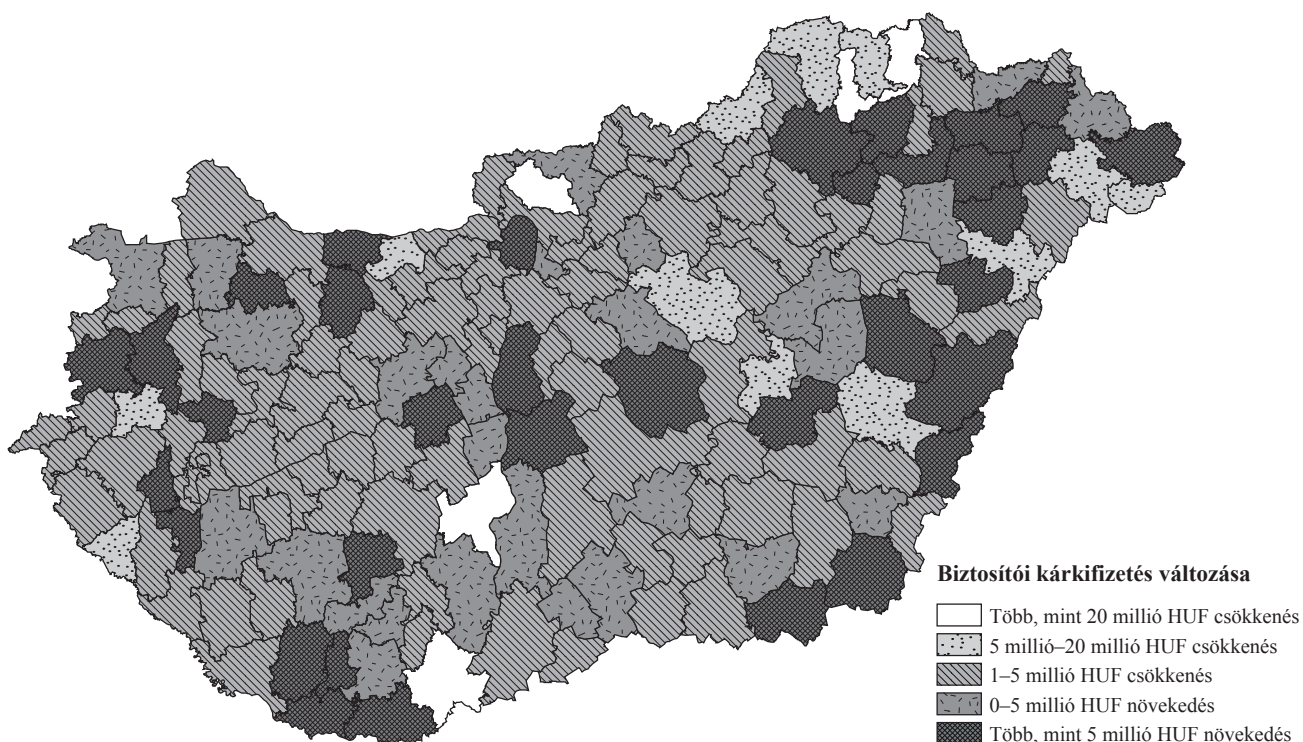
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

33. ábra: A kiegészítő biztosítások után kifizetett kártérítés összege

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

34. ábra: A biztosítók által a díjtámogatott biztosításokra kifizetett kártérítés összegének változása 2012-ről 2013-ra

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

A károk kifizetésénél két ellentétes hatás játszott szerepet: egyrészt csökkent a károk mértéke a díjtámogatott biztosítások esetében, másrészt jelentősen nőtt a díjtámogatott biztosítások penetrációja. Ennek hatására az országosan kis mértékű visszaesés következett be, és csupán néhány területen nőtt a kifizetések nagyságrendje 2012-höz képest elszórta az egész országban.

Veszélynemenkénti bontás

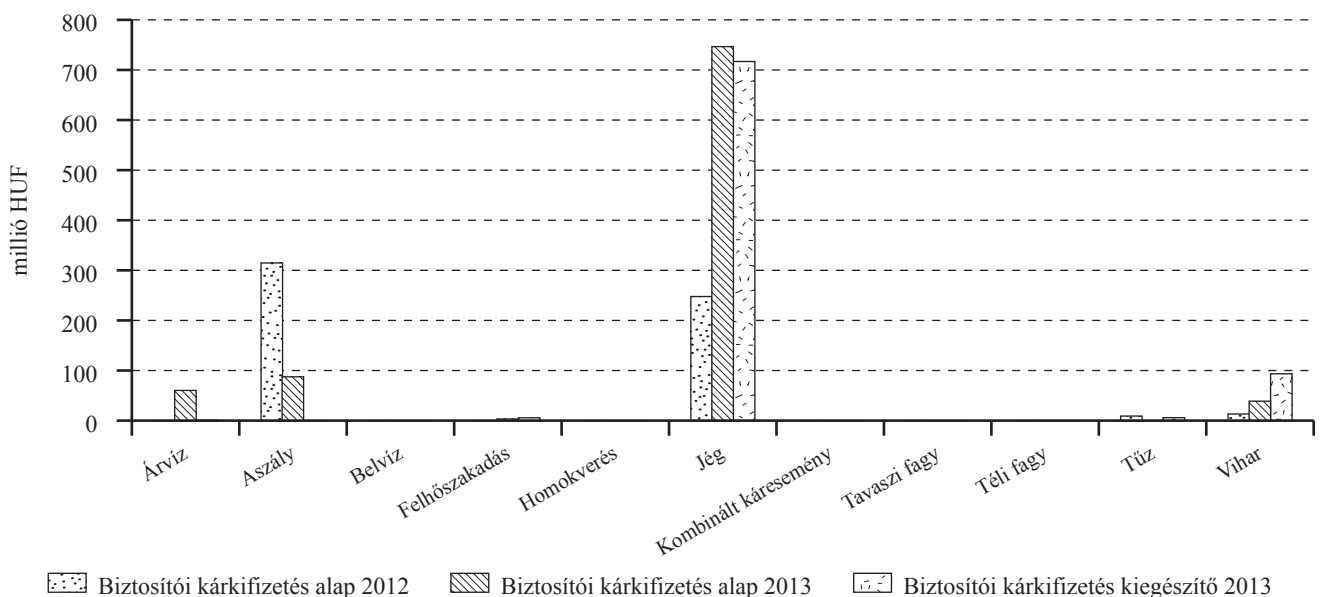
Jól látható, hogy 2013-ban elsősorban a jégverés okozta károkat térítették meg a biztosítók a mezőgazdasági termelőknek. Emellett érdemben csupán aszály-, mezőgazdasági árvíz- és viharkár-kifizetés történt, az aszály esetében jelentős visszaesésről, a többi kár esetében emelkedésről beszélhetünk. Ennek két fő oka, hogy egyrészt a korábbi évekhez képest minimális károsodás történt, és az jellemzően a jéghez volt köthető (még az „A” típusú biztosítások esetében is a jégkárokat térítették, mivel más károsodás nem nagyon volt az országban), másrészt a „B” és „C” típusú biztosítások túlnyomó része díjtámogatott jégbiztosítás, amelyhez kiegészítő biztosítás is tartozik.

A károk térbeli bekövetkezését vizsgálva az aszály esetében viszonylag mozaikos elhelyezkedésről számolhatunk be, viszont továbbra is az Alföld közepe (Bács-Kiskun, Jász-Nagykun-Szolnok, Pest, Heves déli része) számított a leginkább károsodó területnek. Jól látható azonban a kifizetésekben, hogy a károk összességében nem voltak túl jelentősek, mivel a teljes kárkifizetés nem érte el a 90 millió forintot. Bár ehhez hozzá kell tenni, hogy aszályra csak 50 százalékos hozamérték-kiesés felett fizet a biztosító (51 százalékra 1 százalékot), így a teljes kár nagyságrendje valószínűleg többszáz millió forint volt ebben az évben is.

A jégkára kifizetett kártérítések országosan szóródtak – köszönhetően a „B” típusú biztosítások széles körű elterjedésének. A legmagasabb értékek Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Jász-Nagykun-Szolnok megyében jelentkeztek, de jelentős kártérítést fizettek ki Békés, Baranya megyében és a Kiskunságon is.

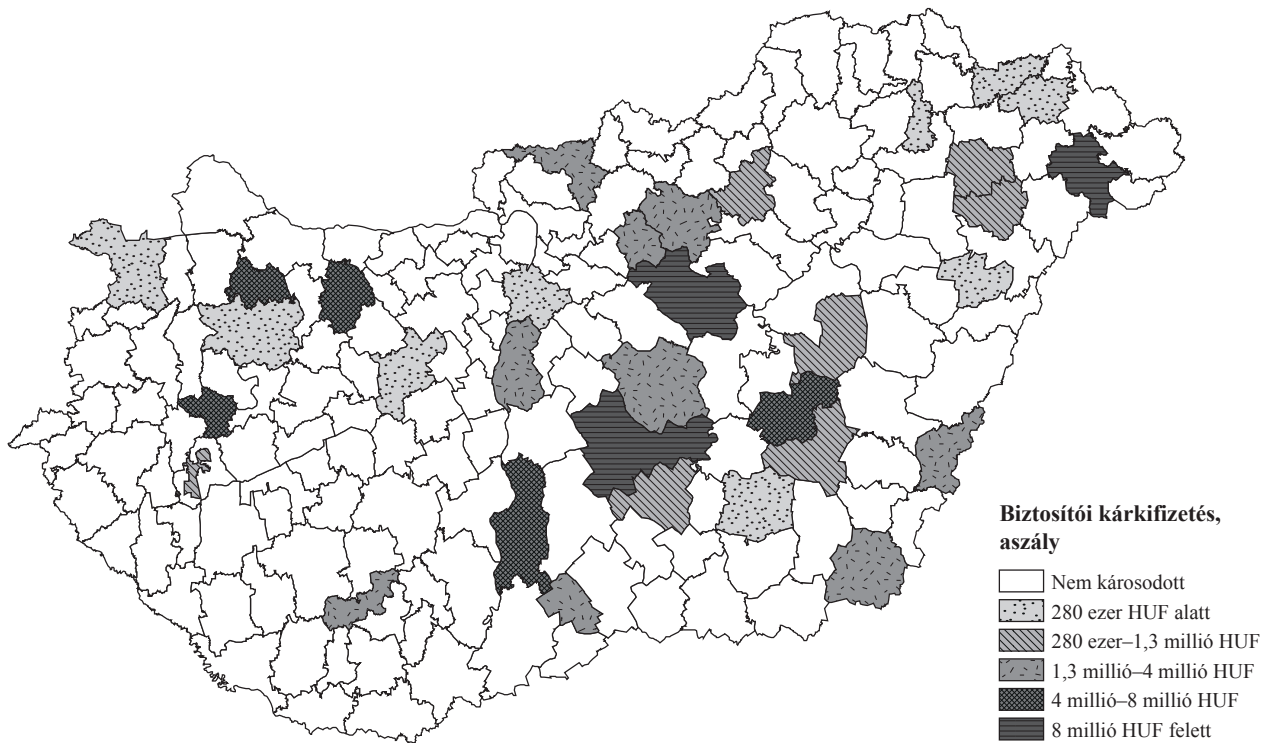
Viharkarra csupán néhány területen fizettek kártérítést a biztosítók, elsősorban Északkelet-Magyarországon. Ezen felül nagy károk voltak Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok megyében, de az ország járásainak 2013-ban nem történt ilyen jellegű károsodás.

35. ábra: Veszélynemenkénti kártérítések a díjtámogatott és a kiegészítő biztosítások esetében

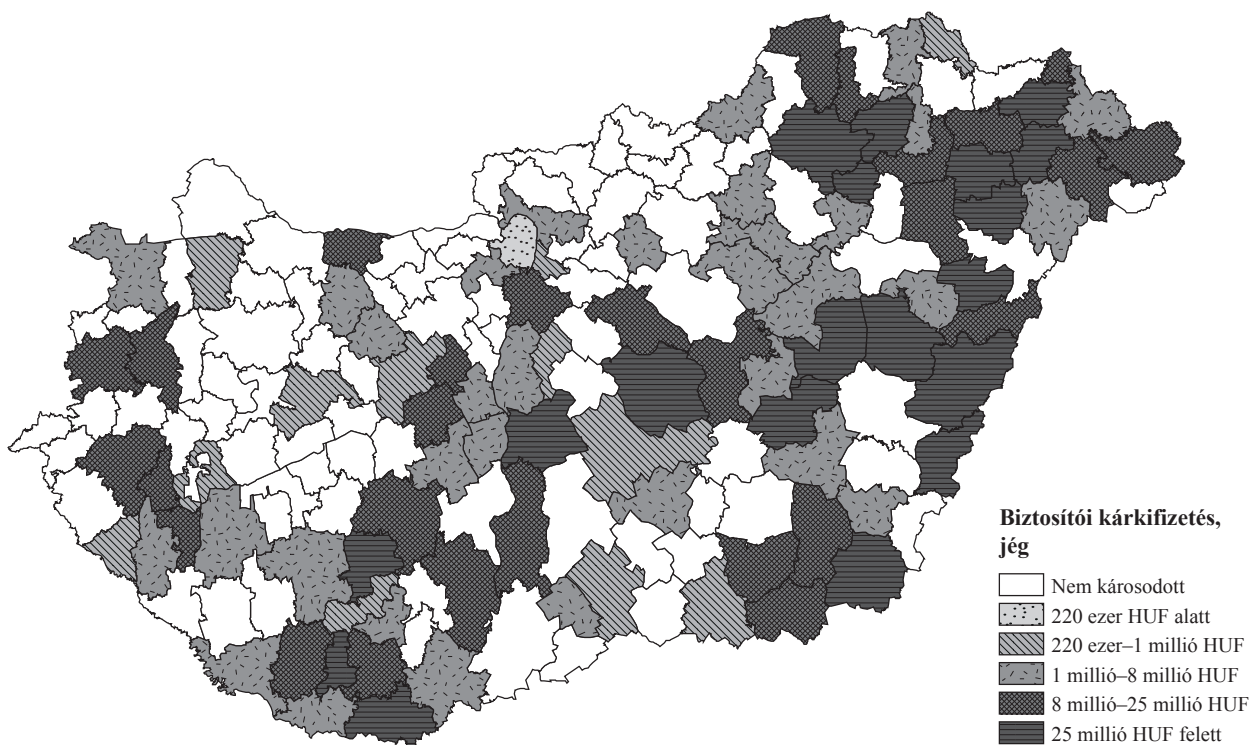
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

36. ábra: Aszálykárra kifizetett kártérítések járásonkénti alakulása 2013-ban

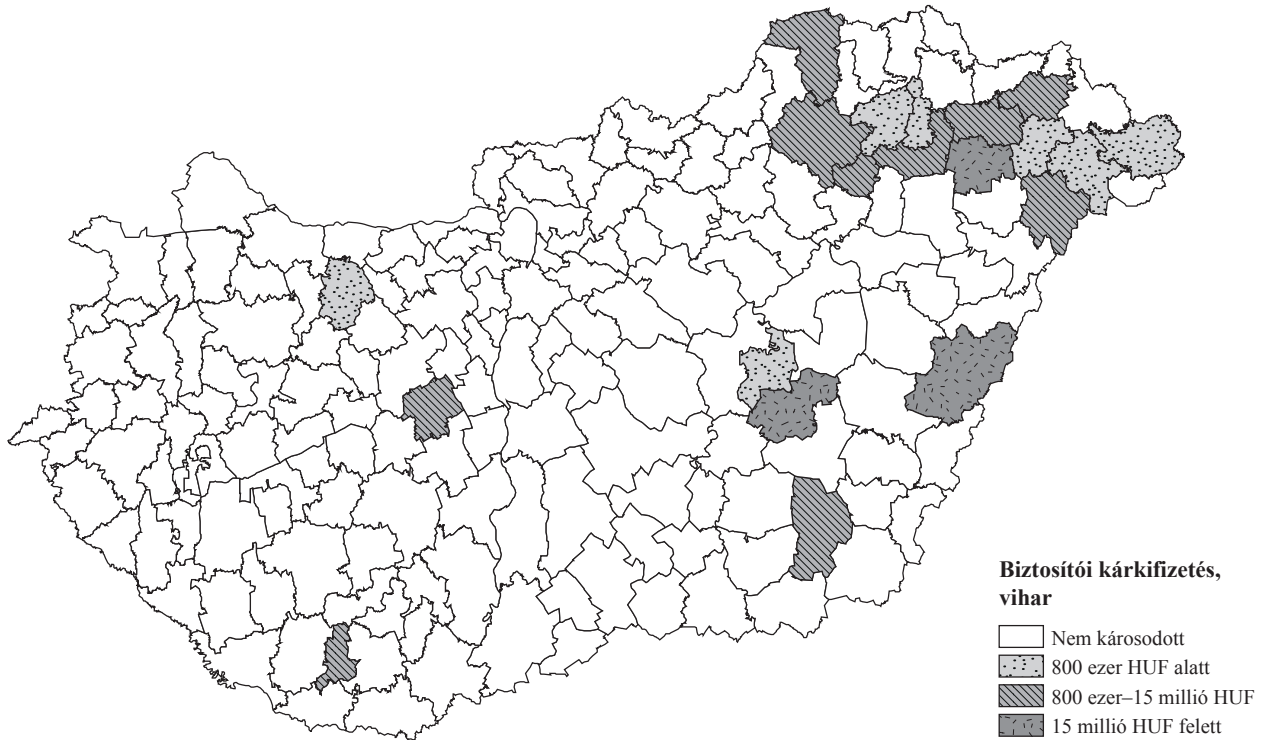
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

37. ábra: Jégkárra kifizetett kártérítések járásonkénti alakulása 2013-ban

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

38. ábra: Viharkárra kifizetett kártérítések járásonkénti alakulása 2013-ban

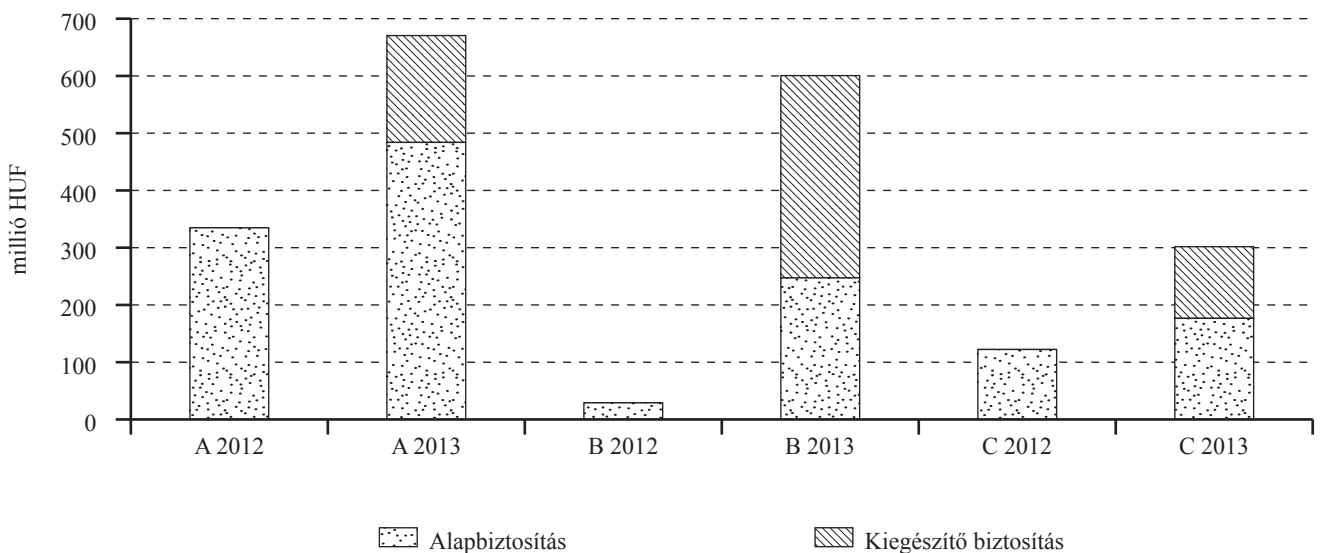
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

Biztosítási típusonkénti bontás

A biztosítási típusonkénti kártérítések összege jelentősen nőtt 2013-ban, aránylagosan az összes biztosítási díjjal. De míg a díjak esetében a „B” típusú biztosítások aránya a legnagyobb, addig a kárkifizetések esetében az „A” típusú biztosítások (nem függetlenül attól, hogy 8 kockázatra adnak különböző mértékű térítést) megőrizték vezető helyüket. További

érdekességet jelent, hogy a „B” típusú biztosítások esetében volt a legnagyobb a kiegészítő biztosítások által adott kártérítések aránya, ami vélhetően a kisebb jégkárokra vezethető vissza, míg az „A” típusú biztosítás esetén azon speciális károk, amelyekre nem köthető kiegészítő biztosítás (aszály, felhőszakadás, tavaszi fagy, árvíz), megemelték az 'alap' díjtámogatott biztosítás után kifizetett kártérítés összeget.

39. ábra: A biztosítói kárkifizetések összege 2012-ben és 2013-ban, típusonként

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

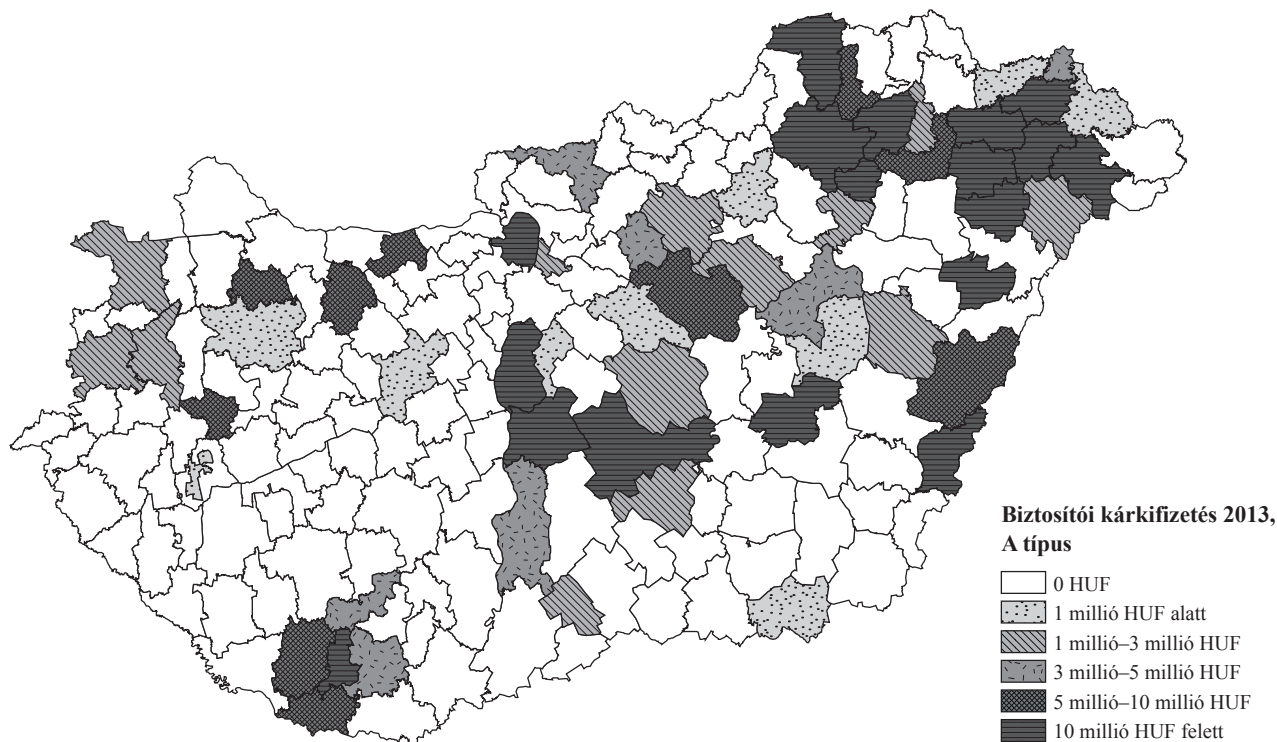
A kárkifizetések térbeli eloszlása az „A” típusú biztosítások esetén nagyjából követte a biztosítás elterjedtségének megfelelő mintát: főként Észak-Kelet-Magyarországon fizetett kártérítést, emellett azonban jelentősebb kifizetések fordultak elő a Kiskunszágon, valamint Jász-Nagykun-Szolnok és Heves megyékben.

A „B” típusú biztosítások esetében egy mozaikosan megjelenő kárkifizetési minta mutatkozik meg, ami egyrészt e biztosítási típus országosan viszonylag egyen-

letes eloszlásának, másrészt az alacsony kárszintnek és a jégkár túlnyomó súlyának tudható be, amely oly módon jelentkezik, hogy egyes járásokban keletkezik kár, másokban pedig nem.

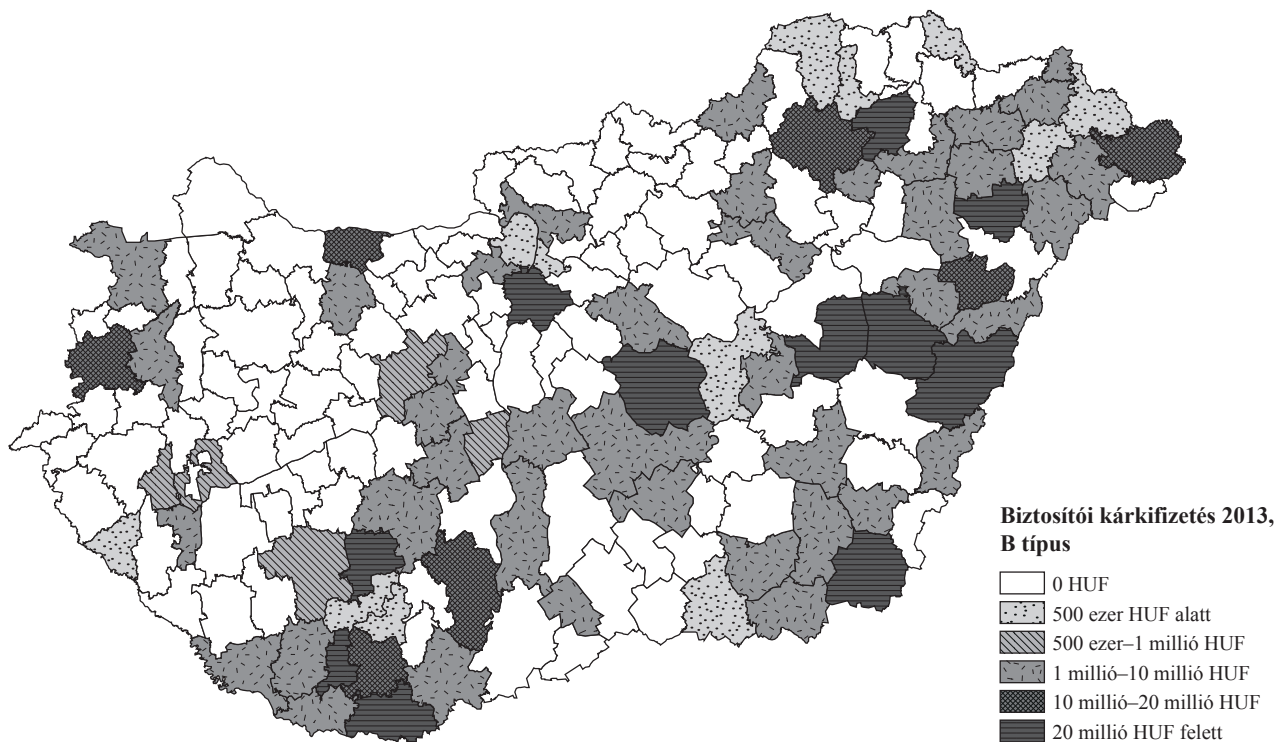
A „C” típusú biztosítások esetében nagyjából hasonlóan mozaikos képet kapunk, amelynek hasonló a magyarázata: mivel e biztosítások zöme jégbiztosítás, a jégkároknak megfelelő mintázat rajzolódik ki a térképen.

40. ábra: „A” típusú biztosítások után kifizetett kártérítési összeg 2013-ban

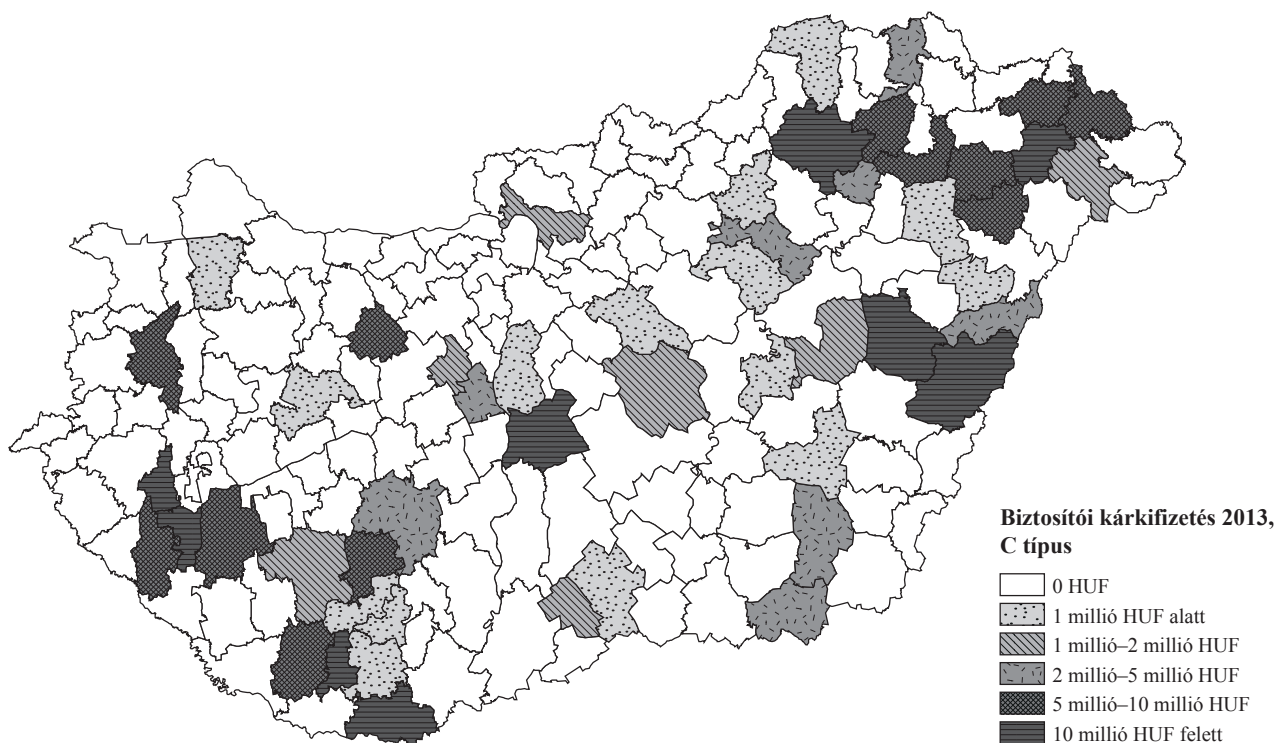
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

41. ábra: "B" típusú biztosítások után kifizetett kártérítési összeg 2013-ban

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

42. ábra: "C" típusú biztosítások után kifizetett kártérítési összeg 2013-ban

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

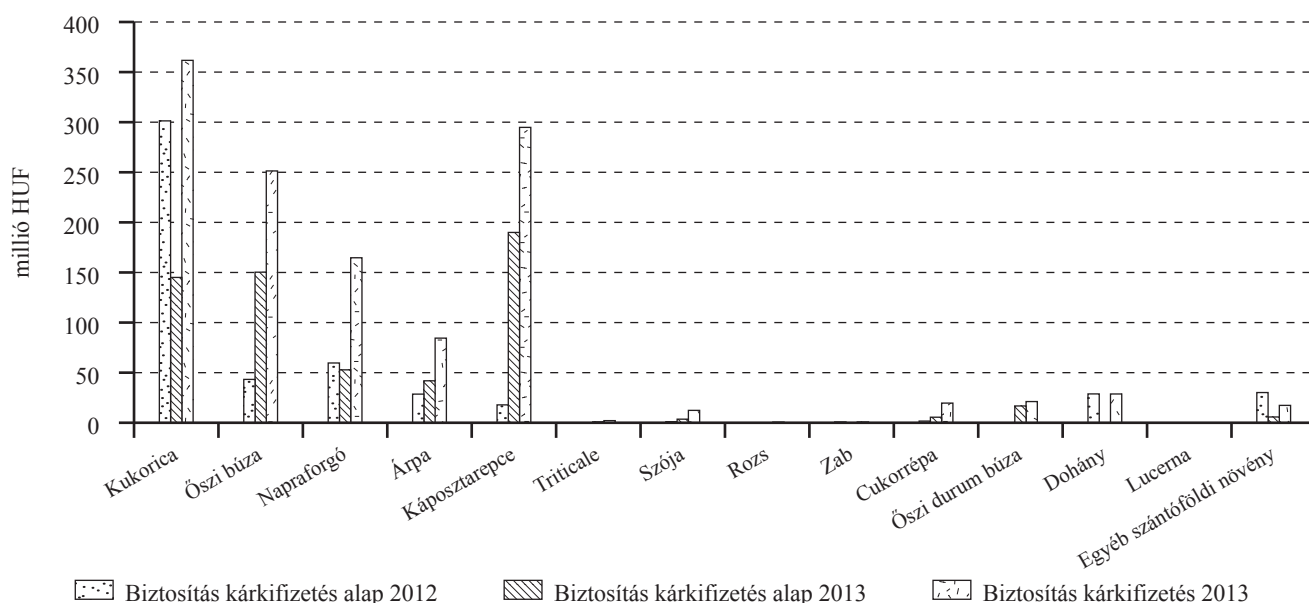
Ágazatonkénti bontás

A szántóföldi kultúrák esetében a penetráció növekedésével nőtték a kárkifizetések. A kukorica esetében több mint háromszorosára nőtt a biztosított terület, ehhez képest az elsősorban a kukoricát pusztító 2012. évi nagy aszály után 2013-ban a háromszoros területre kicsit több jégkárkifizetés történt, mint előző évben az aszálykár – ezzel továbbra is a kukorica a legnagyobb kártérítésben részesülő növény. A többi növény esetében is jelentős volt a kifizetés, a második legna-

gyobb kifizetést generáló növény a repce, majd a búza következik. A nagyobb mértékben biztosított növények között a napraforgó és az árpa kisebb kártérítésekkel rendelkezik, az egyéb növények esetében pedig elhanyagolható volt a kifizetés 2013-ban.

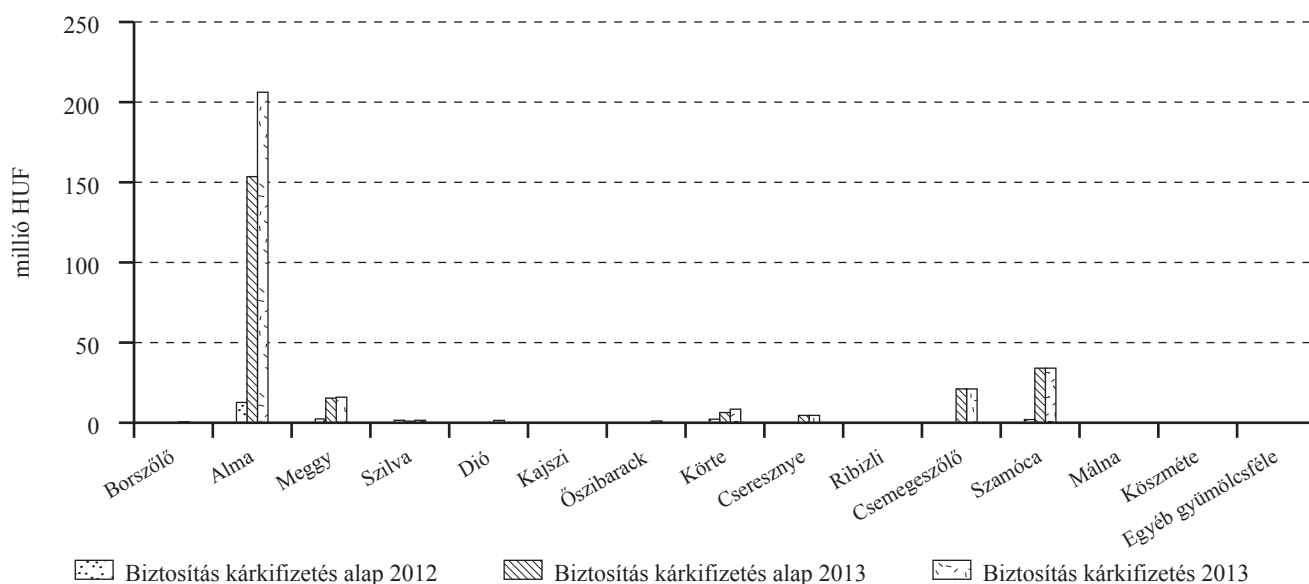
Az ültetvények esetében jól látható, hogy egyértelműen az alma a legnagyobb nagyságrendben kárt szenvedett növény, amelynek kártérítése jelentősen meghaladja a 2012-es összeget, és egymagában kétharmadát jelenti az ültetvényekre kifizetett kártérítéseknek. Emellett jól látható, hogy az alma az egyetlen

43. ábra: A főbb szántóföldi kultúrákra kifizetett kártérítések alakulása

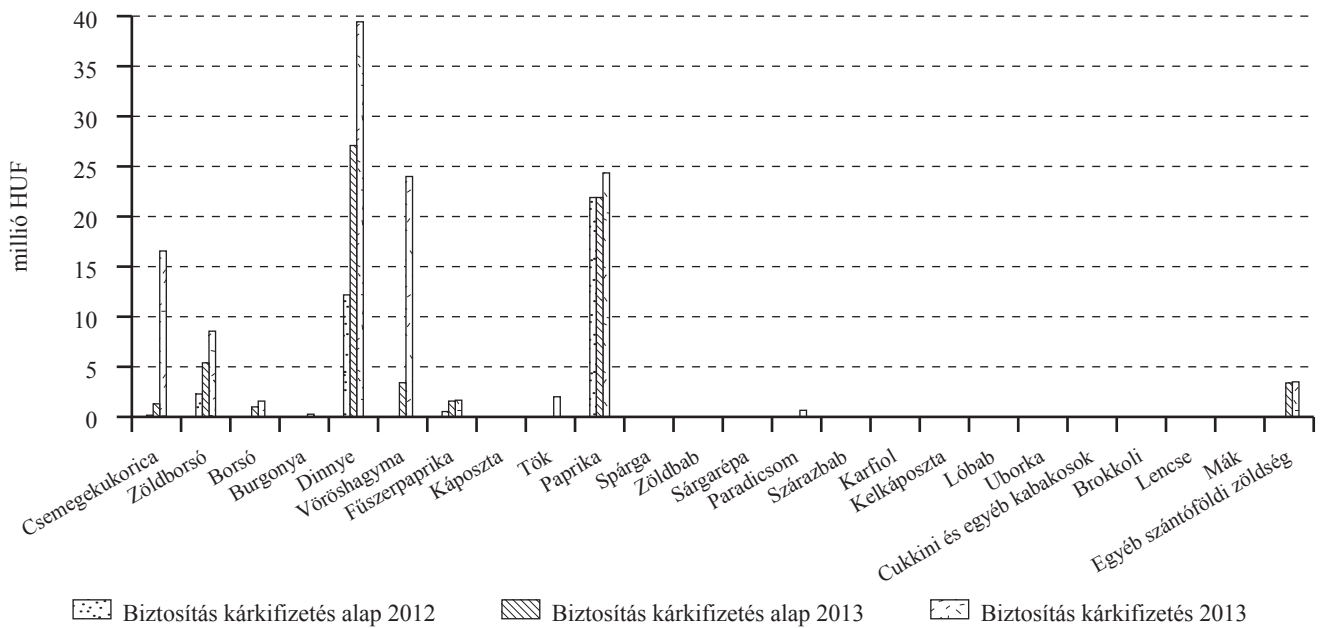
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

44. ábra: A főbb ültetvénykultúrákra kifizetett kártérítések alakulása

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

45. ábra: A főbb zöldségkultúrákra kifizetett kártérítések alakulása

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

növény, ahol a kiegészítő biztosítás érdemi befolyást gyakorol a kártérítésekre, ez a biztosítási típus más növényekre nem jellemző.

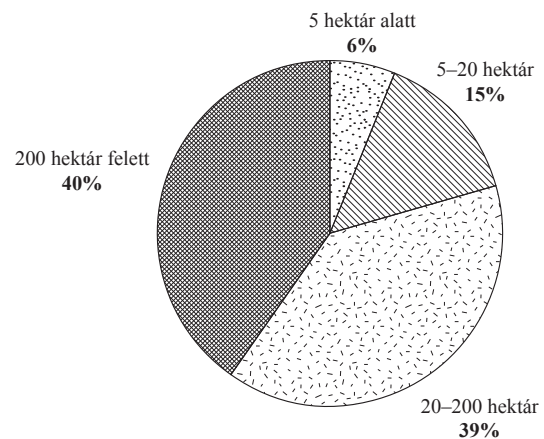
A fontosabb zöldségkultúrák esetében egy nagyságrenddel kisebbek voltak a kifizetések a kisebb penetráció miatt. A legnagyobb károsodást 2013-ban a dinnye szenvedte el, majd a paprika, a vöröshagyma és a csemegekukorica következett. A többi növény esetében elhanyagolható volt a kártérítés. Jól látható az ábrán, hogy a zöldségnövények esetében mindenhol jellemző a kiegészítő biztosítás használata, sőt a csemegekukorica és a vöröshagyma esetében szinte csak 30 százalékos alatti károk történtek, annyira elhanyagolható az alap biztosítás kifizetése a kiegészítő kártérítéshez képest.

Méret szerinti bontás

A biztosítások esetében is igaz az a megállapítás, hogy a kisebb üzemek összességében nagyobb károsodást szenvednek el, mint a nagyobb méretkategóriába eső termelők. Ez a helyzet ugyan nem olyan mértékű, mind az I. pillér esetében, azonban jóval meghaladja díjak méret szerinti megoszlását. Ez vélhetően annak köszönhető, hogy bár a II. pillérben már jellemzően nem üzemszerű a károk térítési alapja, de az „A” típusú biztosításban fedezett aszály, a felhőszakadás, a tavaszi fagy és az árvíz kárait adott kártérítés hasonló üzemszerű károsodási logikát követ, mint az I. pillér esetén – a biztosító csak az üzemszerűen elért 50 százaléknál nagyobb károkra fizet kártérítést. Ezt a limitet az egy vagy két parcellán dolgozó kisebb üzemek természetesen jobban át tudják lépni, mint a nagyobbak,

amelyek ugyanazt a növényt sok táblában, viszonylag nagy területen elszórva művelik. Az előbbi esetben egy lokális károsodás üzemszerű károkat képes okozni, az utóbbi esetben viszont nem.

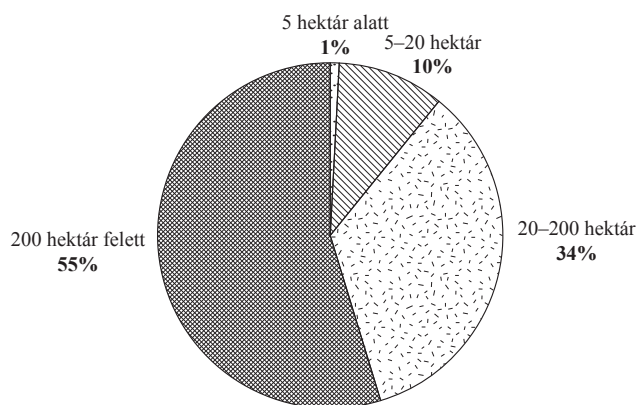
46. ábra: Díjtámogatott biztosítások után kifizetett kártérítési összeg megoszlása 2013-ban (méretkategória szerint)

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

A kiegészítő biztosítások esetében is hasonló arányok láthatóak – a kisebb méretkategóriák esetében egyértelműen magasabb a kártérítések nagysága, és aránya, mint a díjbefizetések esetében. Kivételt jelentenek az 5 hektár alatti termelők, mivel itt megegyezik a díjak és kártérítések aránya.

47. ábra: **Kiegészítő biztosítások után kifizetett kártérítési összeg megoszlása 2013-ban (méretkategória szerint)**

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

Kárhányadok

Biztosítási típusonkénti bontás

A biztosítási díjak és az ezen biztosítások után kifizetett kártérítési összegek aránya 2013-ban a kedvező időjárás okán visszaesett 2012-höz viszonyítva. Ez elsősorban az „A” típusú biztosítások javuló kárhányadának volt köszönhető, mivel a viszonylag kevés számú jégká-

ron kívül nem volt érdemi káresemény. Ha a kiegészítő biztosítások kifizetéseit is figyelembe vesszük, akkor már némileg magasabb kárhányadok szerepelnek, de még mindig igen kedvező, jellemzően 50 százalék alatti értékek, és az „A” típusú biztosítások esetén is éppen csak eléri az 50 százalékos szintet. Mivel a biztosítók jellemzően úgy kalkulálnak, hogy 65 százalékos kárhányadig nyereséges a biztosítói tevékenység (tehát a 35 százaléknyi biztosítónál maradó rész nem csak a biztosítói költségek fedezésére alkalmas, de profitot is tartalmaz), kijelenthető, hogy akár csak 2012-ben, 2013-ban is nyereséges tevékenység volt a díjtámogatott biztosítások értékesítése a biztosítótársaságok számára.

Járásonkénti bontás

A kárhányadok járásonkénti alakulása jellemzően fontos mutató lehet a biztosítói járásonkénti bonus-malus kategóriák kialakításában – tehát ha egy járás sorozatosan kedvezőtlen (75 százalék feletti) kárhányadokat produkál, a biztosítók az adott járásban várhatóan emelni fogják a díjakat, hogy javítsanak az adott járás kárhányadán, és hozzáigazítsák a biztosítások árát azok költségéhez. Emellett azonban egy-egy járás egy-egy éves kárhányadának drasztikus eltérése az éves országos kárhányadtól nem jelent extrém esetet: a biztosítói működés lényegéhez tartozik, hogy a veszélyközösségtől összegyűjtött biztosítási díjakat az adott évben éppen károsodó termelő vagy járás kapja meg, amelynek kárhányada így természetesen jóval meghaladhatja nem

48. ábra: **Kárhányadok biztosítási típusonkénti alakulása 2013-ban**

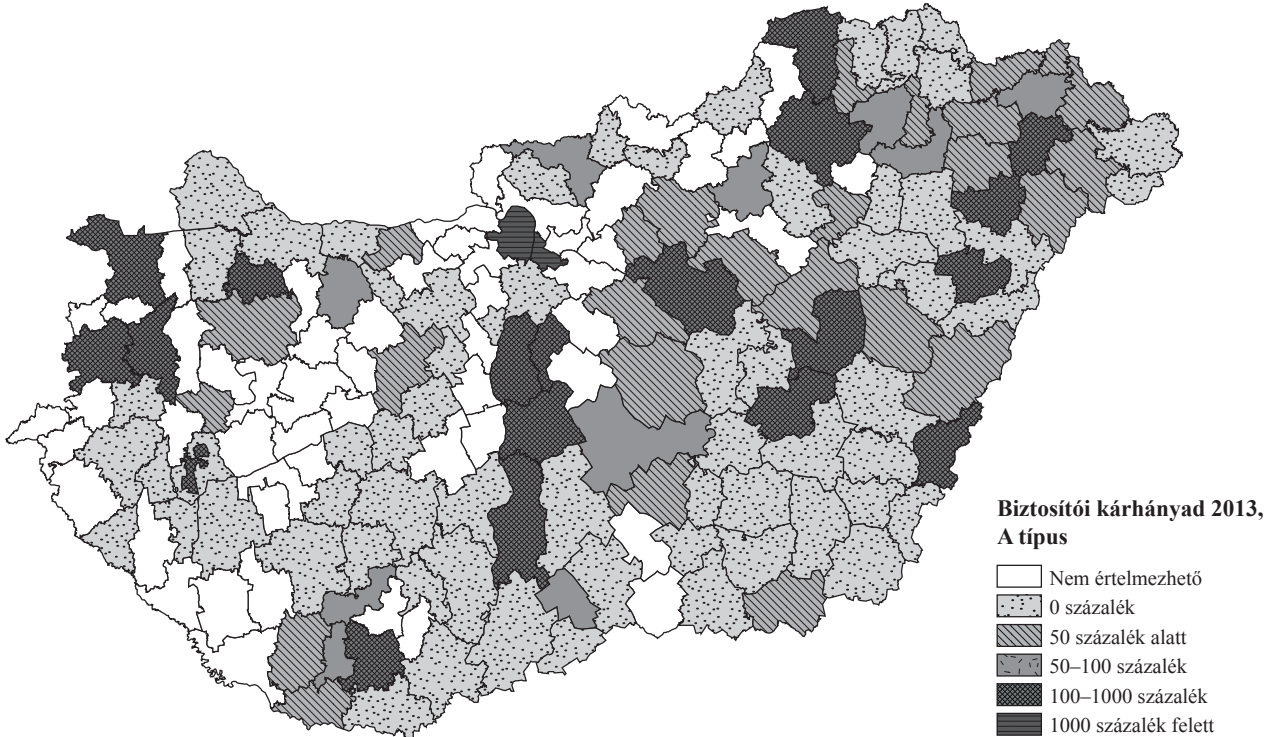
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

csak a 75 százalékot, hanem az 100 százalékot is.

Az „A” típusú biztosítások esetében az ország legnagyobb részében nem volt kárkifizetés, emellett a járások jelentős részében 100 százalék alatt maradt

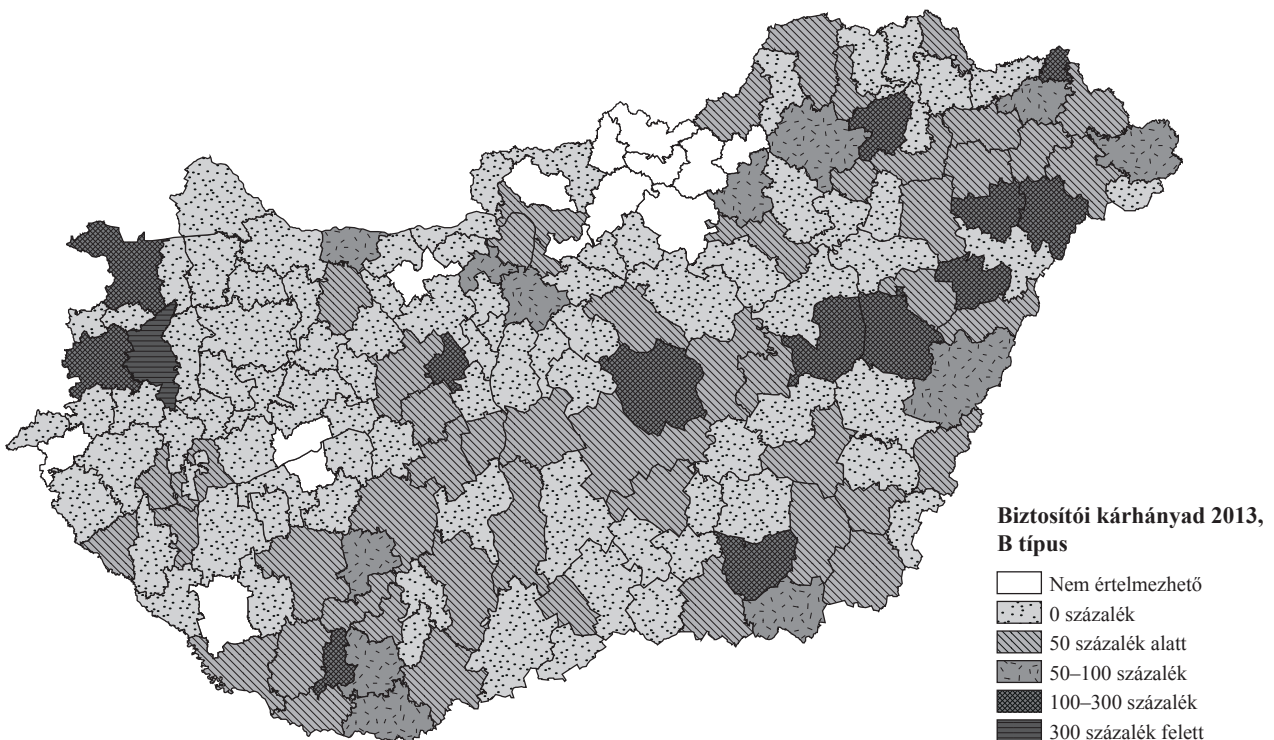
a kárhányad. 100 százalék feletti kárhányad csupán elszórtan jelentkezett néhány dunamelléki, Jász-Nagykun-Szolnok, Borsod-Abaúj-Zemplén megyei járásban, valamint a Nyugat-Dunántúlon.

49. ábra: Kárhányadok járásonkénti alakulása az „A” típusú biztosítás esetén

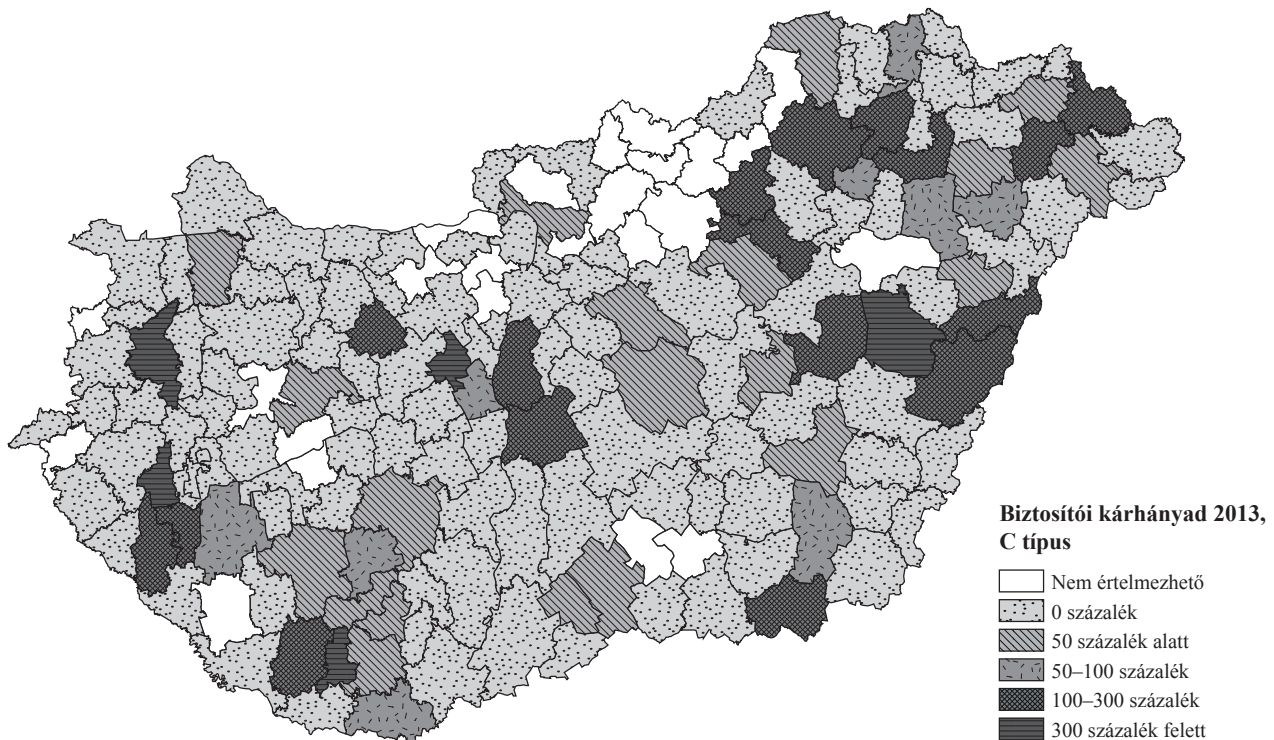
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

50. ábra: Kárhányadok járásonkénti alakulása a „B” típusú biztosítás esetén

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

51. ábra: Kárhányadok járásonkénti alakulása a „C” típusú biztosítás esetén

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

A „B” típusú biztosítások esetében még kedvezőbb a kép, mint az „A” típus esetében: a nagyobb penetráció miatt több helyen történt kárkifizetés, de a területekre 50 százalék alatti kárhányad volt jellemző, csupán elszórtan, néhány járásban haladta meg a kárány a 100 százalékot. Általában itt is inkább az alföldi régiók károsodtak, de itt is megjelenik néhány nyugat-dunántúli járás.

A „C” típusú biztosítások esetében az alacsonyabb penetrációnak megfelelően kevesebb helyen történt kárkifizetés, viszont ezeken a helyeken kissé nagyobb arányú a kedvezőtlen kárhányadú járások száma, mint a „B” típus esetében.

Ágazatonkénti bontás

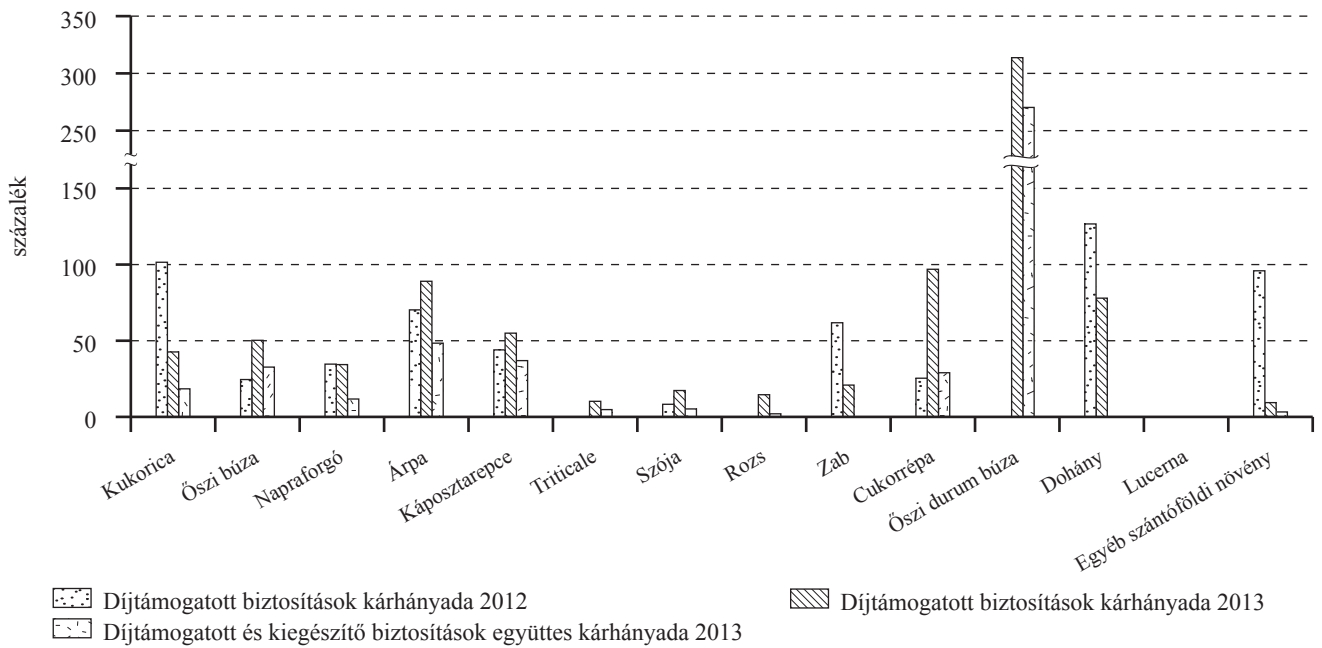
A szántóföldi növények kárhányadai esetében az extrémnek számító 300 százalék feletti kárhányadú durumbúza kivételével szinte minden növény esetében 100 százalék alatti kárhányadok figyelhetők meg. A kedvezőtlen kárhányadú növények között az árpa, a cukorrépa, valamint a dohány szerepel 100 százalék körül értékekkel, viszont a nagy területen termesztett növények közül csak a repce esetében közelíti meg a 60 százalékos értéket a kárhányad, minden más esetben

50 százalék alatt marad – tehát a szántóföldi növények díjai bőven fedezték a biztosítók felé felmerülő termelői kárigényeket.

Az ültetvények esetében a szamóca és a csemegeeszőlő esetében látható extrém, 300 százalék közeli kárhányad, a többi ültetvény esetében viszont ugyanúgy 100 százalék alatti értékek figyelhetők meg, mint a szántóföldi növények esetében. Csupán a dió és a cseresznye kárhányada közelíti meg a 80 százalék, illetve 60 százalékos értéket, míg a meghatározó alma esetében nem éri el a 50 százalékot a kárhányad, így az ültetvények esetében is elmondható, hogy a biztosítók bőven fedezni tudták a kárkifizetéseket a befizetett díjából.

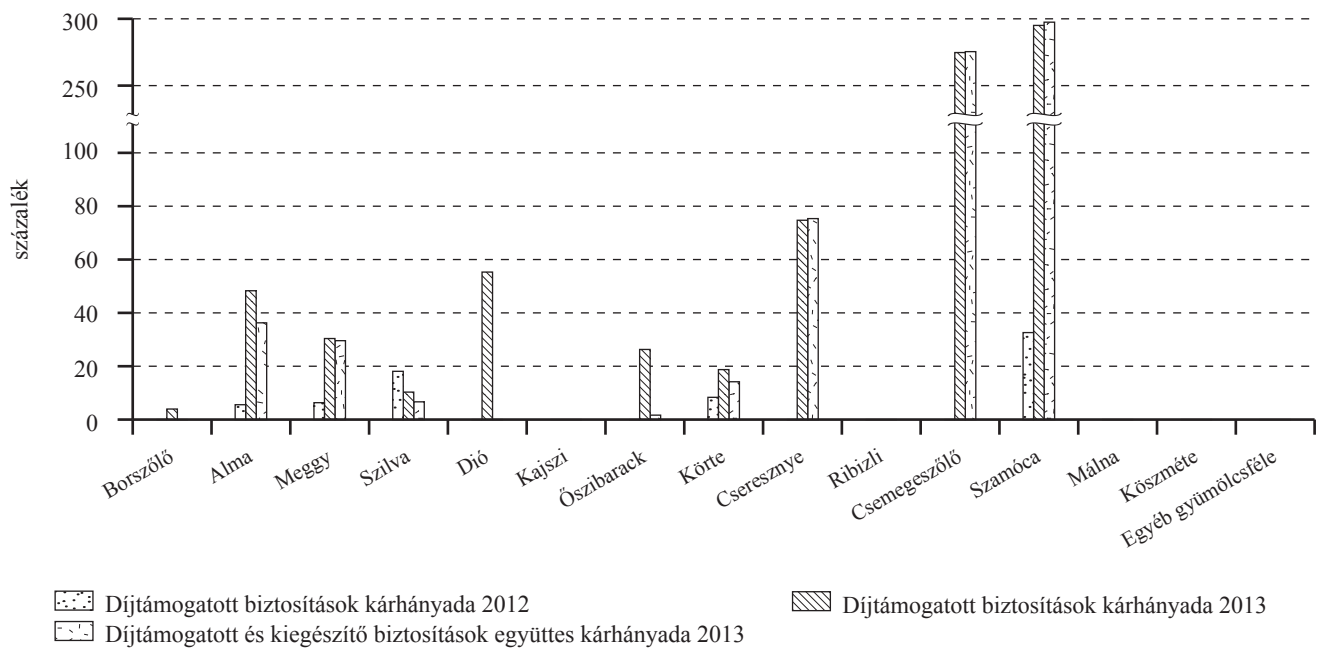
A zöldségfélék közül 2013-ban csak a vöröshagyma esetében jelent meg extrém nagy, 266 százalékos kárhányad, az összes egyéb esetben maximum 100 százalék alatti kárhányadok voltak jellemzőek. Jól látható, hogy 2012 után 2013-ban is magas kárhányadú növény volt a dinnye és a paprika, és magas kárhányadúvá vált a tök is. Ezzel szemben a többi zöldségféle igen alacsony kárhányaddal rendelkezett, így 2013-ban a zöldségfélék összességére is igaz volt, hogy a díjak bőségesen fedezték a károkat.

52. ábra: A főbb szántóföldi kultúrák kárhányadai a II. pillérben

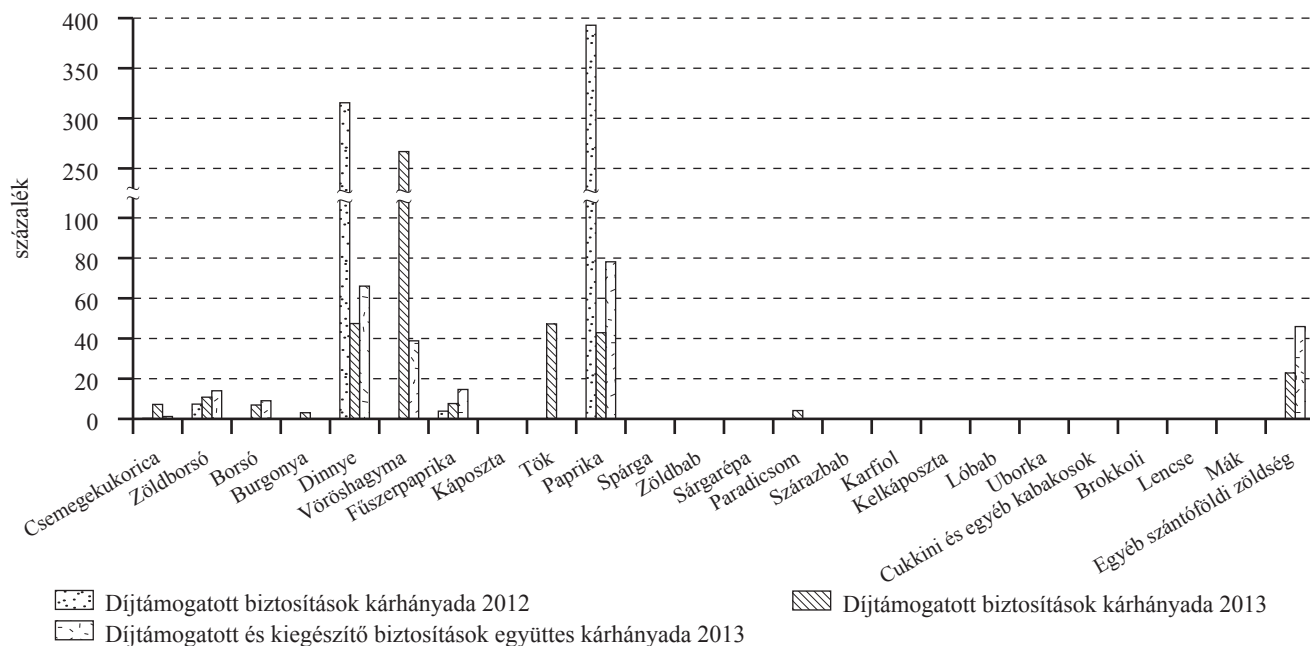
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

53. ábra: A főbb ültetvénykultúrák kárhányadai a II. pillérben

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

54. ábra: A főbb zöldségkultúrák kárhányadai a II. pillérben

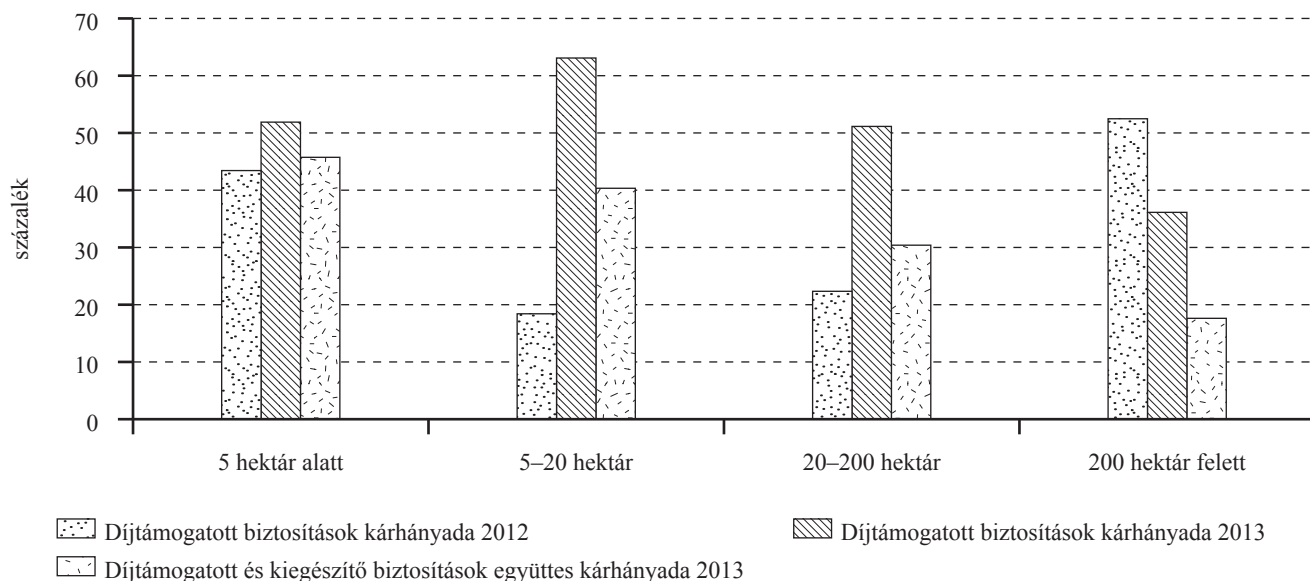
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

Méret szerinti bontás

A kárhányadok méret szerinti bontása érdekes változást mutat 2012-ről 2013-ra: míg 2012-ben főként az 5 hektár alatti, valamint a 200 hektár feletti gazdaságok károsodtak, és az e két kategória közötti területtel rendelkező gazdaságok szinte nem is szenvedtek el jelentős károkat, addig 2013-ban a díjtámogatott biztosítások esetében egy monoton csökkenés figyelhető meg a méret növekedésével, a kiegészítő biztosítások figyelembe vételével pedig

egy az 5–20 hektár közötti termelők esetében válik legmagasabbá a kárhányad. A magyarázat a károk eltérő jellegéből fakad: 2012-ben aszály- és tavaszi fagykár is volt, az előbbi inkább a már 2012-ben díjtámogatott biztosításokat kötő nagygazdaságokat, az utóbbi pedig a kisgazdaságokat érintette. 2013-ban a jégkár volt az uralkodó kárnem, amely lokálisan okoz károkat – annál nagyobb arányút, minél kisebb az adott gazdaság, és minél koncentráltabban helyezkednek el a területei. Ennek okán a méret növekedésével csökkent a kárhányad. A csökkenő

55. ábra: A kárhányadok méretkategóriánkénti alakulása a II. pillérben 2012-2013-ban

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

tendenciát a kiegészítő biztosítások léte törte meg, amelyet a legkisebb gazdaságok nem kötnek, így az 5 hektár feletti gazdaságok esetében a kisebb károk is térítésre kerültek. Még így is a legnagyobb gazdaságok esetében lett a legkisebb a kárhányad, 38 százalék. De mindegyik méretkategóriáról kijelenthető, hogy képes volt saját díjaiból fedezni kárait.

A biztosítási díjtámogatás termelőkre és biztosítókra gyakorolt hatása

Az állam a kétpilléres kockázatkezelési rendszer indulása (2012) óta igen jelentős forrásokat fordított arra, hogy növelje a termelők biztosítottságát, amelynek egyik fő eszköze a biztosítási díjtámogatás bevezetése volt. 2013-ban a díjtámogatás elérte a 2,4 milliárd forintot.

Felmerül a kérdés, hogy milyen hatása volt ennek a támogatásnak, a termelőkre és a biztosítókra.

Annak érdekében, hogy ezt megvizsgáljuk, pozitív értéként (bevételként) jelöltük a termelő számára a biztosítók részéről utalt kártérítéseket (az alap- és a kiegészítő biztosítások kártérítését összesen), és negatív előjelű értéként (kiadásként) a biztosítási díjakat, amelyet 35 százalékos termelői részből és 65 százalékos díjtámogatásból állnak.

Jól látható, hogy 2013-ban mindhárom biztosítási típus esetében (de leginkább a „B” és „C” módzatoknál), valamint összességében is jóval nagyobb összegek kerültek befizetésre a biztosítók részére, mint amekkora kártérítést a termelők ezen biztosítások után megkaptak.

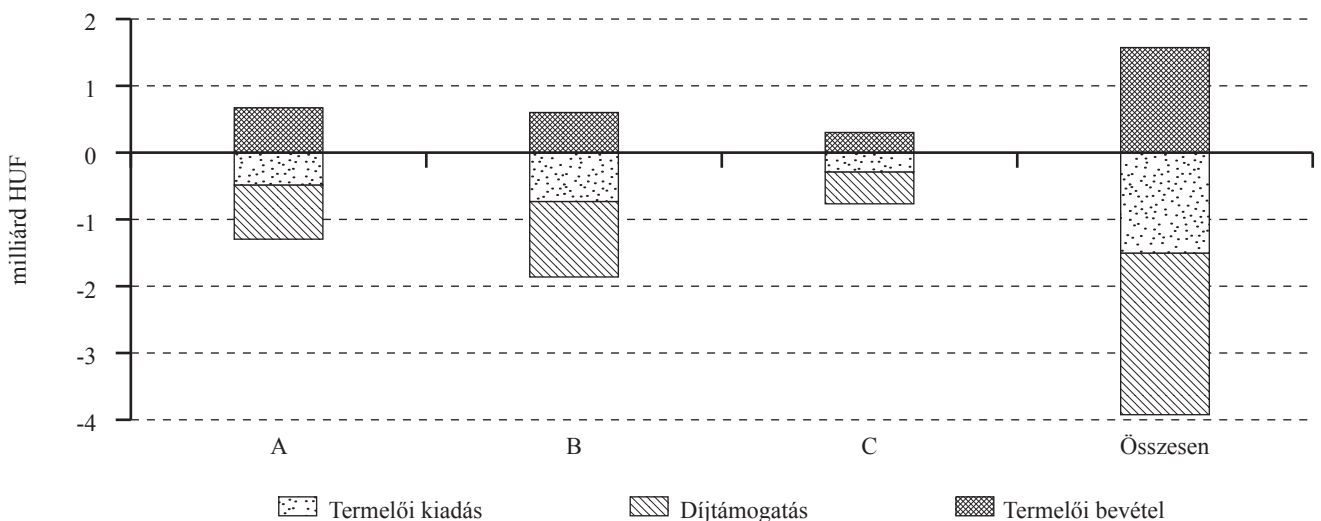
Ennek okai a következők voltak:

- A biztosítók díjai alapvetően a 2006–2010 közötti fél évtized díjaihoz igazodnak, amikor a kárhányad átlagosan 113 százalékos volt, tehát a biztosítók mezőgazdasági ágazatai fél évtizeden keresztül termelték a veszteséget az anyavállalat számára. Emellé a rendszer 2012-es bevezetésekor társultak az addig soha nem biztosított károk (aszály, felhőszakadás, tavaszi fagy, árvíz), ahol az óvatosság elve miatt szintén magas díjak kerültek megállapításra.
- Az időjárás az elmúlt két évben kedvezően alakult, a 2006–2010-es időszak átlagos évi 6,5 milliárdos biztosítói kifizetéseihez képest 2012-ben 2,6, 2013-ban 4,9 milliárd forintot fizettek ki a társaságok, tehát még nominálisan sem érték el az akkori szintet – nem azért, mert nem akartak fizetni, hanem mert a magyar mezőgazdaság szerencséjére nem lehetett mire fizetni.

A kedvező időjárásnak és a biztosítók szempontjából óvatos díjszabásnak köszönhetően tehát a díjtámogatott biztosítások kötése a biztosítók számára jó üzletnek bizonyult, melyből jelentős pénzállományuk halmozódott fel. Ennek köszönhetően a biztosítók érdekeltté váltak a díjtámogatott biztosítások kötésében, mely a következő években is növekedő biztosítási lefedettséget eredményezhet.

A termelők szempontjából a díjtámogatás bevezetése új biztosítások megjelenése és a magasabb díjú biztosítások terjedése miatt jelentős. A díjtámogatás 2012-es bevezetésekor került kialakításra a több kockázat ellen is védettséget nyújtó „A” típusú biztosítási csomag, melyben a biztosítók olyan kockázatokra (aszály, tavaszi fagykár) is biztosítást nyújtanak, amelyek ellen korábban nem lehetett védekezni. Egyre nagyobb számban terjednek a „B” és „C” típusú

56. ábra: A termelői kiadások és bevételek alakulása a II. pillérben 2013-ban (biztosítás típusonként)

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

ültetvény- és zöldségbiztosítások is, amelyek – bár kárhányaduk nem sokban tért el 2013-ban a szántóföldi növényekétől – csak igen magas hektáronkénti biztosítási díjak mellett köthetőek. A díjtámogatás nélkül nagy valószínűséggel nem vállalkoznának rá a termelők, hogy ilyen biztosításokat kössenek, ezért érdemben bővült a veszélyközösség, és olyan termelők csatlakoztak ahhoz, akik korábban nem kötöttek biztosítást.

Összességében – bár nem tudható, hogy az időjárás jövőbeni alakulása nem alakítja-e át gyökeresen a kárhányadokat és ezzel megváltoztatja-e a díjtámogatás biztosítókra és termelőkre gyakorolt hatását –, jelenleg indokoltnak látszik egy biztosítói díjcsökkentés a be- és kifizetések egyensúlyának helyreállítása érdekében, vagy annak áttekintése, hogy a díjtámogatás mely

esetekben jelent érdemi segítséget a veszélyközösség számára, és mely esetekben kevésbé.

Emellett, mivel a biztosítási penetráció növekedésével várhatóan csökkenni fog a díjtámogatás intenzitása a „B” és „C” típusú biztosítások esetében, érdemes átgondolni, hogy az állam a díjtámogatásra fordítható összegeket azon növényekre – jellemzően a zöldség- és ültetvénykultúrákra – koncentrálja, amelyek jellemzően magasabb díjszabással rendelkeznek, mint az egyéb szántóföldi kultúrák. Ezen átcsoportosítás nélkül elképzelhetővé válik, hogy a díjtámogatás intenzitásának csökkenésével párhuzamosan a zöldség- és ültetvénykultúrák esetében fogyni fog a veszélyközösség, mivel az ezen növényeket termelő gazdák már nem fogják tudni megvásárolni a biztosításokat az alacsonyabb támogatás miatt.

Összefoglalás

Az agrár-kockázatkezelési rendszer működésének értékelése 2013

Kemény Gábor, Kiss Andrea, Nemes Anna

A kétpilléres mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer 2013-as évről a következő megállapításokat tehetjük:

1. A mezőgazdasági a kockázatkezelési rendszerben 2012-ben elindult kedvező folyamatok tovább erősödtek: nőtt mind az I., mind a II. pillérben részt vevő termelők száma (utóbbinál igen erőteljesen). Az I. pillér esetében a szántóföldi növények és az ültetvények esetében közel teljes a lefedettség, míg a zöldségfélék esetében ennél jóval kisebb. A II. pillér esetében a fontosabb ültetvények és szántóföldi növények, valamint néhány zöldségféle esetében a lefedettség elérte a 15 százalékot, míg a bogyós gyümölcsök és a zöldségek esetében néhány kivételtől eltekintve 5 százalék körüli. A II. pillérben főként a „B” típusú biztosítások díjtömege növekedet, ezt az „A” és a „C” típusú biztosításoké követi.
2. A káresemények szempontjából rendkívül kedvező volt az időjárás 2013-ban, ennek megfelelően a termelők viszonylag kevés kárenyhítő juttatást és biztosítói kártérítést kaptak. Az I. pillérből főként aszály, tavaszi fagy, jégeső és belvív okozta károk kerültek térítésre, a II. pillérben az uralkodó jégkár-kifizetések mellett minimális aszály- és árvíz kár térítésére került sor. Az I. pillérben továbbra is a kukorica és az alma a legnagyobb kárenyhítést igénylő növény, a II. pillérben a kukorica, a repce, a búza, az alma és a napraforgó a legnagyobb kártérítésben részesülő növények.
3. A kárhányadok az I. pillér esetében érdemben csökkentek. Továbbra is az ültetvény- és zöldségkárenyhítés kárhányadai a legmagasabbak, ezeknek kb. tizedét teszi ki a szántóföldi növényeké, ahol a kukorica mellett a minimális területen termelt növények mutatták díjarányosan a legnagyobb károsodást. Méret szerinti bontásban egyértelműen a kisebb gazdaságok a kárenyhítés haszonélvezői, bár nem olyan mértékben, mint 2012-ben. A II. pillér esetében az átlagos kárhányad nem változott – ez elsősorban a kiegészítő biztosításoknak köszönhető, amelyek az 5 és 30 százalék közötti károokra is fizetnek térítést – 2013-ban elsősorban ilyen kisebb volumenű károk voltak jellemzőek. Továbbra is az „A” típusú biztosítás kárhányada a legmagasabb. Méretkategória szerint a díjtámogatott biztosítások esetén azonos

a tendencia az I. pillérrel, míg a kiegészítő biztosítást is beleszámítva az 5–20 hektár közti gazdaságok kárhányada a legnagyobb – ez elsősorban a legkisebb üzemekben kevésbé elterjedt kiegészítő biztosításoknak köszönhető.

A fenti megállapításokból az alábbi következtetések vonhatóak le:

4. Az I. pillér egyértelműen azt a tendenciát mutatja, hogy a kárenyhítő juttatásban a kisebb, zöldséggyümölcsstermelő, kedvezőtlenebb természeti adottságú területeken gazdálkodó üzemek részesülnek. A rendszer alapvetően a termelői szolidaritáson nyugszik, mivel a kockázatos és a kevésbé kockázatos területeken, az időjárási kockázatokra érzékenyebb és kevésbé érzékeny növényeket termesztő gazdaságok azonos hozzájárulást fizetnek. Egyes ültetvényekhez vagy zöldségfélékhez képest a szántóföldi növénytermesztés lényegesen nagyobb arányban járul hozzá a befizetésekhez, mint amilyen arányban részesül a kifizetésekben.
5. A II. pillérben a díjtámogatott biztosítások kötése 2012–2013-ban a biztosítóknak jó üzlet volt, mivel folyamatosan növelték díjbevételeiket és a kárkifizetések alacsony szinten maradtak. Ennek oka az időjárási károsodás mértékének 2010 előtti szinthez képesti visszaesésében és az ehhez képest viszonylag magas díjakban, összességében pedig az alacsonyabb kárhányadokban keresendő. A „B” és „C” típusú biztosítások esetében külön kiemelandő az ültetvényekre és zöldségfélékre vonatkozó biztosítások köre, amelyeknek ugyan 2013-ban ugyanolyan volt a kárhányada, mint a szántóföldi növényeknek, de érdemi veszélyközösségbővülés történt, és olyan termelők kötöttek biztosítást, akik korábban nem éltek ezzel a kockázatkezelési lehetőséggel. Ezzel szemben a szántóföldi növénytermesztésnél egyértelműen az eddig nem díjtámogatott biztosítások díjtámogatott termékre való cseréje történt meg, így összességében nem változott a kockázati lefedettség.
6. Az alacsony kárhányadok pozitív hatásaként nőttek a tartalékok mind a Kárenyhítési Alapban, mind a biztosítók tartalékalapjaiban, amelyek egy kedvezőtlen év esetén a termelők rendelkezésére bocsáthatók.

A megállapítások és következtetések alapján az alábbi javaslatokat tesszük meg:

7. Az I. pillér szolidaritási elve továbbra is felváltható a kisebb gazdaságok magasabb munka-intenzitása és magasabb bruttó termelési érték előállítása okán, azonban kérdéseket vet fel, amint e kisebb gazdaságok jövedelmi helyzete lényegesen meghaladja a nagyobb üzemekét. Ez a helyzet a 2014–2020-as időszakban előfordulhat a támogatási rendszer megváltozása nyomán. Ennek ellenére nem feltétlenül javasolt változtatni a rendszeren, mivel a 2014/2015-ös kárenyhítési évben elinduló „Komplex Mezőgazdasági Kockázatkezelési Rendszer” nevű elektronikus rendszer a termelők saját hozamainak rögzítésével, ezen hozamokat referenciahozamként használva egyfajta bonus-malus rendszerhez hasonló működést eredményezhet. A rendszer automatikusan kedvezőbb helyzetbe hozza a megyei átlagnál magasabb hozamokat elérő termelőket, és a reális, kisebb referenciahozamok miatt csökkenteni fogja az extenzív gazdálkodást folytató, jellemzően kistermelők részére történő kifizetéseket.
8. A II. pillérben várhatóan 2014-re, de főként 2015-re teljes egészében felhasználásra kerül a biztosítási díjtámogatásra szánt mintegy 3 milliárd forint, ezáltal először a „C” típusú biztosítások támogatási intenzitása csökken 65-ről 30 százalékra, majd a „B” típusú biztosításoké 65-ről 40 százalékra, végül az „A” típusú biztosításoké 65-ről 55 százalékra, ezt követően minden biztosításé arányosan csökken. Előfordulhat tehát, hogy a díjtámogatott biztosítások további terjedése a biztosítók között árversenyt eredményez, (mivel csökken a díjtámogatás mértéke, így a biztosítók vélhetően csökkenteni fogják áraikat a termelőkért folytatott verseny nyomán, biztosítva, hogy a termelők végső tehernövekedése ne valósuljon meg).

Ez a folyamat problémamentes lehet a szántóföldi növények „B” és „C” típusú biztosításai esetében, viszont gondokat vethet fel a nagy értékű zöldség- és gyümölcsbiztosítások esetében, ahol a biztosítók a nagy kockázatra való tekintettel nem biztos, hogy érdemben csökkenteni tudják az árakat, és kérdéses, hogy a csökkenő díjtámogatás hatására nem fogják-e lemondani a termelők e biztosításokat.

9. Ennek megfelelően javasoljuk, hogy az „A” típusú biztosításokat nyissák meg az összes növény előtt – ez a biztosítás olyan sok kockázatot tartalmaz, hogy minden évben komoly fedezetet nyújt a termelőknek, és komoly kárkifizetéseket generál. E biztosítás esetében inkább a biztosítók vonakodnak más növények biztosításába belevágni, mivel ez kockázatos lehet – nem érdemes tehát ezen a területen adminisztratív korlátokat állítani.
10. A továbbiakban javasoljuk, hogy a kockázatkezelési rendszer alapkonceptiójának megfelelően a „B” típusú biztosításokat csak a zöldségekre és a gyümölcsökre lehessen megkötni, és kerüljenek ki ezen körből a szántóföldi növények.
11. Így összességében a szántóföldi növényekre vagy „A” típusú vagy „C” típusú biztosítást lehetne kötni. Mivel az „A” csomag díja viszonylag magas, ezért megérdemli a magasabb díjtámogatási intenzitást a termelők biztosításkötésre való ösztönzése érdekében. A „C” típusú biztosítás olcsóbb, ezért alacsonyabb díjtámogatás mellett is megkötnék a termelők. Ha a „B” típusú biztosításban is bent maradnak ezen növények, akkor a díjtámogatott biztosítások növekedése miatt a „B” típusú díjtámogatása is 40 százalékra eshet – ez a szántóföldi növények esetében még mindig túl sok, az ültetvények és a zöldségek számára viszont már túl kevés lehet – és ez utóbbiaknál elkezdődhet a veszélyközösség csökkenése.

Summary

Operation report of the agricultural risk management system, 2013

KEMÉNY, Gábor; KISS, Andrea and NEMES, Anna

The following statements can be made about the operation of the two-pillar agricultural risk management system in 2013:

1. The positive trends in the agricultural risk management system which started in 2012 have continued to strengthen: the numbers of participants in the first and second pillars have increased (the latter significantly). In the first pillar the coverage is nearly 100 per cent in the case of arable crops and plantations, but it is much lower in the case of vegetables. In the second pillar the coverage has reached 15 per cent in the cases of plantations, arable crops and some vegetables, and it is around 5 per cent for soft fruits and some other vegetables. In the second pillar, mainly the total amount of type “B” insurance premiums has increased and this has been followed by type “A” and “C” insurance premiums as well.
2. In terms of losses, weather conditions were very favourable in 2013, therefore producers have received relatively small mitigation benefits (from the state fund) and insurance compensations (from insurance companies). In the first pillar, farmers were compensated for damage mainly caused by drought, spring frost, hail and water logging, and in the second pillar for losses of hail, drought and flooding. In the first pillar, maize and apples have continued to demand most of the compensations, while in the second pillar maize, rapeseed, wheat, apples and sunflowers were the most damaged plants.
3. The loss ratio has significantly decreased in the first pillar. The loss ratio of plantation and vegetable loss compensation has remained the highest, of which around one tenth has been realised in arable crops where maize and minor crops have suffered the largest amounts of damage. Broken down by size, smaller farms clearly have had benefited most from compensation but not as much as in 2012. In the second pillar the average loss ratio has not changed. This is mainly due to the additional insurances which provide payments on losses between 5 and 30 per cent; such small-scale losses were typical in 2013. The loss ratio of type “A” insurance is still the highest. According to size categories, in the case of subsidised insurance premiums the trend is the same as for the first pillar,

while including additional insurances the loss ratio of farms with 5-20 acres land is the highest. This is due mainly to the additional insurances which are not widely adopted by the smallest farms.

The following conclusions can be drawn from the above findings:

4. The first pillar clearly shows that that small, fruit producing farms located in areas with unfavourable natural conditions tend to receive mitigation benefits. The system is based on producers’ solidarity because farms that are located in areas with high and low risks, or farms producing plants which are more and less sensitive to weather risks pay the same contributions. Arable crop production contributes much more premium than it receives in payments compared to some plantations or vegetables.
5. In the second pillar, subsidised insurance provided good business for insurance companies in 2012 and 2013 as their premium income has continually increased while compensation payments have remained at a low level. This may be explained by the fact that the level of losses due to weather has returned to pre-2010 levels, and by relatively high premiums and lower loss ratios. In the cases of type “B” and “C” insurances, plantations and vegetables had the same loss ratios in 2013 as arable crops but the group of producers facing risks has enlarged and farmers who had not previously used any risk management opportunities have also taken out insurance. In contrast, previously non-subsidised insurances on arable crop production have become subsidised, thus the overall risk coverage has not changed.
6. The low loss ratio has led to increasing reserves both in the Compensation Fund and the reserve funds of insurance companies which are available for producers in an unfavourable year.

The following conclusions can be drawn from the above findings:

7. The principle of solidarity in the first pillar is still acceptable due to the higher work intensity of small farms and higher gross production value, but it would raise issues if the income situation of small farms was significantly higher than of large

- farms. This scenario may happen in the period 2014-2020 as a result of a change in the payment system. Nevertheless, it may not be necessarily to change the system since the “Complex Agricultural Risk Management System” will be introduced in the mitigation year of 2014/2015. This is an electronic system for recording own producer yields and it may result an operation similar to a kind of bonus-malus system using these yields as reference yields. The system automatically places in a better position those producers who have obtained higher yields than the county average, and to reach more realistic and smaller reference yields it will reduce the payments to those mainly small farmers who carry out extensive farming.
8. In the second pillar it is expected that the budget of HUF 3 billion for premium subsidies will be fully spent in 2014 or in 2015. This firstly may reduce the intensity of type “C” insurance subsidies from 65 per cent to 55 per cent, then type “B” insurance subsidies from 65 per cent to 40 per cent and finally type “A” insurances from 65 per cent to 55 per cent, and for all insurances it will reduce proportionately. It is possible that the further expansion of subsidised insurance will lead to price competition among insurance companies (since premium subsidies decrease, insurance companies will probably reduce their prices to have more customers, ensuring that the final costs of farmers would not increase). This process may work well for type “B” and “C” insurances for arable crops but it may cause problems for high value insurances for vegetables and fruits where it is not clear whether insurance companies will be able to reduce their prices due to high risks, and it is uncertain if producers will terminate their insurances as a consequence of decreasing premium subsidies.
 9. Accordingly it is advised to take out “A” type insurance for all crops – this type contains insurance against so many risks that it provides appropriate coverage for producers and generates high levels of compensation. In the case of this type, insurance companies are reluctant to insure other crops because it may be more risky – therefore it is not worth setting up administrative regulations in this area.
 10. Furthermore it is recommended in accordance with the basic concept of risk management system that type “B” insurances should only be applicable to vegetables and fruits, and it should not be allowed for arable crops.
 11. All in all only type “A” or “C” insurances should be applicable to arable crops. Since the premium of package “A” is relatively high it deserves higher intensity of premium subsidies in order to encourage farmers to take out insurance. Type “C” insurance is cheaper, therefore it would attract farmers even at lower premium subsidies. If these crops remain in type “B” insurance the premium subsidies may decrease to 40 per cent due to the increasing number of subsidised insurances – for arable crops this number is still too high but in the case of plantations and vegetables it may be too low – and the number of farmers taking out insurance for the latter may decrease.

Kivonat

Az agrár-kockázatkezelési rendszer működésének értékelése 2013

Kemény Gábor, Kiss Andrea, Nemes Anna

A 2011. évi CLXVIII. törvény által kialakított új mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer működésének második évében, 2013-ban tovább javultak a rendszer kialakítása után megindult pozitív folyamatok. Nőtt az I. pillérben részt vevők száma, és a legfontosabb növények esetében a kárenyhítési alap lefedettsége megközelítette a 100 százalékot. Úgy-szintén nőtt a díjtámogatott biztosítások által lefedett növényi kultúrák köre. Itt a szántóföldi kultúrák és a fontosabb gyümölcsfajok esetében 10–15 százalékos, a zöldségfélék esetében 5 százalékos lefedettség mérhető. A II. pillér növekedése alapvetően a „B” biztosítások növekedésének volt köszönhető, ezt alapvetően a nem díjtámogatott biztosítások átkötése okozta.

A 2013-as évben érdemben csökkent az időjárási események okozta károk nagyságrendje, ennek megfelelően jelentősen csökkentek a kárenyhítési kifizetések. A II. pillérbeli biztosítói kifizetések pedig csak azért nőttek, mert jelentősen bővült a biztosított állomány. Ennek ellenére a kárhányadok különösen az I. pillérben estek, a II. pillérben csak azért nem, mert a nem díjtámogatott, de csak a díjtámogatott biztosításokkal együtt értékesíthető kiegészítő biztosításokra igen jelentős kifizetések történtek. Összességében a rendszer érdemi védelmet adott az abba belépő mezőgazdasági termelőknek, és a kedvező év miatt tovább halmozódott a kárenyhítési alap és a biztosítói díjtartalékok összege.

Abstract

Operation report of the agricultural risk management system, 2013

KEMÉNY, Gábor; KISS, Andrea and NEMES, Anna

In 2013, the second year of operation of the new agricultural risk management system established by Act No. 168/2011, the positive developments arising from the adoption of the new system have continued to improve. The number of participants in the first pillar has increased and for the most important crops compensation fund coverage has reached almost 100 per cent. The range of crops covered by subsidised insurance has also increased. The coverage is 10 to 15 per cent in the case of arable crops and important fruit species and 5 per cent in the case of vegetables. The growth of the second pillar due to the increasing type “B” insurances has been caused mainly by the decreasing number of non-subsidised insurances. In 2013 the

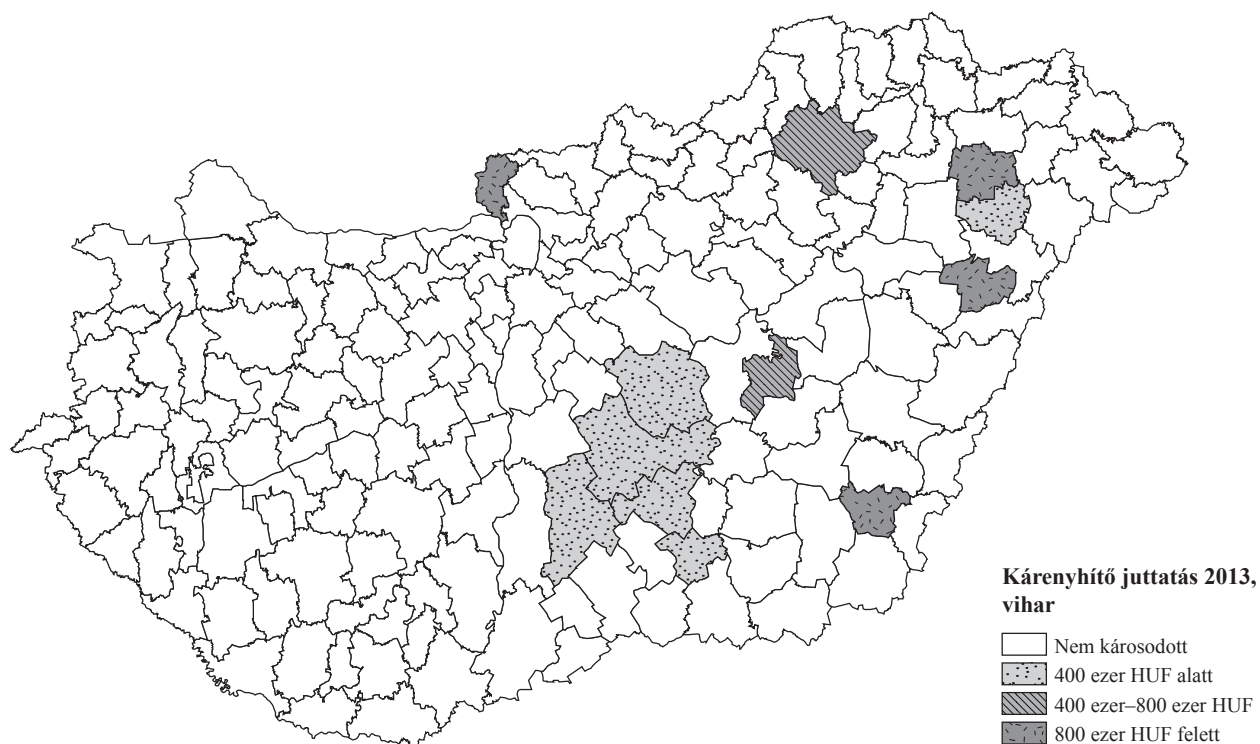
volume of losses caused by weather conditions has decreased significantly, accordingly compensation payments have decreased significantly as well. Insurance payments from the second pillar have only increased due to the enlarging insured stock. Nevertheless, losses have been realised, especially in the first pillar. The reason why this has not occurred in the second pillar was that high payments were made on additional insurances which were not subsidised but could only be applied together with subsidised insurances. All in all the system has provided security for all participating farmers and the amounts of compensation fund and insurance premiums have accumulated due to the positive year.

Mellékletek

Mellékletek jegyzéke

1. melléklet: Viharkárra kifizetett kárenyhítő juttatás összege 2013-ban	53	6. melléklet: Felhőszakadás-kárra a biztosítók által kifizetett kártérítés összege 2013-ban	55
2. melléklet: Téli fagykárra kifizetett kárenyhítő juttatás összege 2013-ban	53	7. melléklet: "A" típusú biztosítással rendelkező károsodott területek 2013-ban.....	56
3. melléklet: Felhőszakadás-kárra kifizetett kárenyhítő juttatás összege 2013-ban .	54	8. melléklet: "B" típusú biztosítással rendelkező károsodott területek 2013-ban.....	56
4. melléklet: Együttesen előforduló káresemények által okozott kárra kifizetett kárenyhítő juttatás összege 2013-ban .	54	9. melléklet: "C" típusú biztosítással rendelkező károsodott területek 2013-ban.....	57
5. melléklet: Árvízkárra a biztosítók által kifizetett kártérítés összege 2013-ban	55		

1. melléklet: Viharkárra kifizetett kárenyhítő juttatás összege 2013-ban

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

2. melléklet: Téli fagykára kifizetett kárenyhítő juttatás összege 2013-ban

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

3. melléklet: **Felhőszakadás-kárra kifizetett kárenyhítő juttatás összege 2013-ban**

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

4. melléklet: **Együttesen előforduló káresemények által okozott kárra kifizetett kárenyhítő juttatás összege 2013-ban**

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

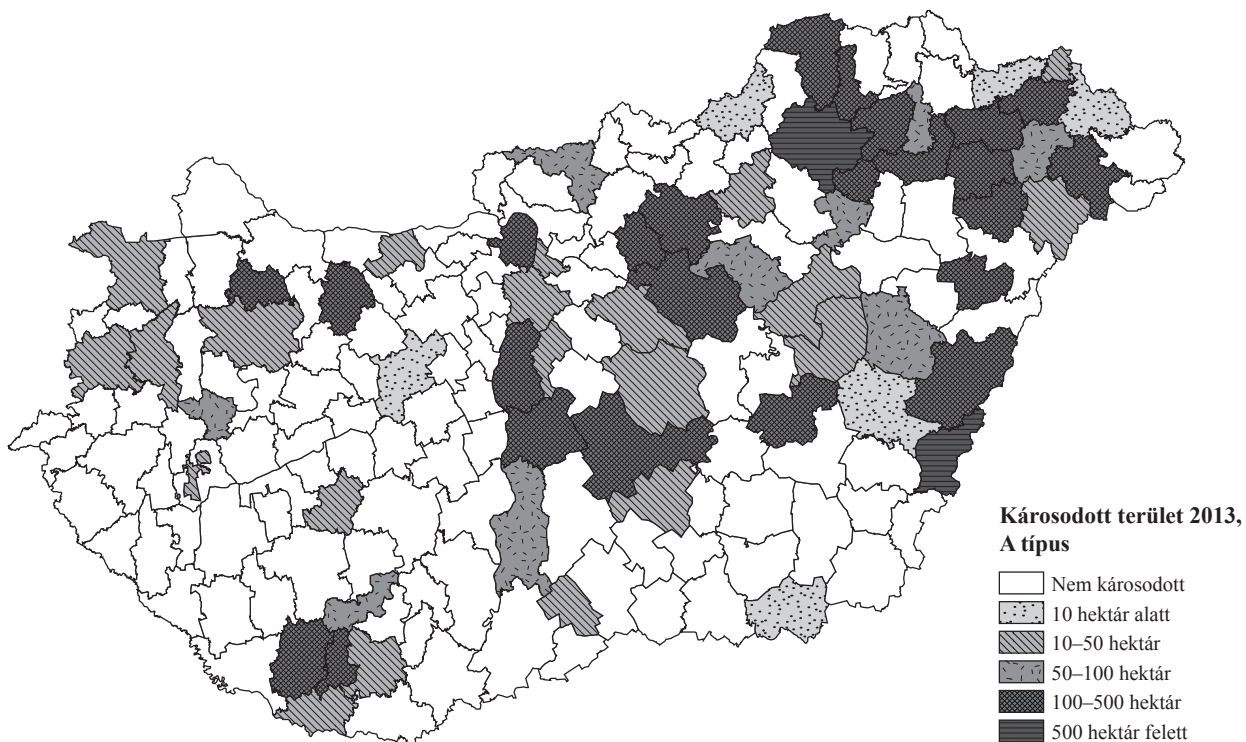
5. melléklet: **Árvízkárra a biztosítók által kifizetett kártérítés összege 2013-ban**

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

6. melléklet: **Felhőszakadás-kárra a biztosítók által kifizetett kártérítés összege 2013-ban**

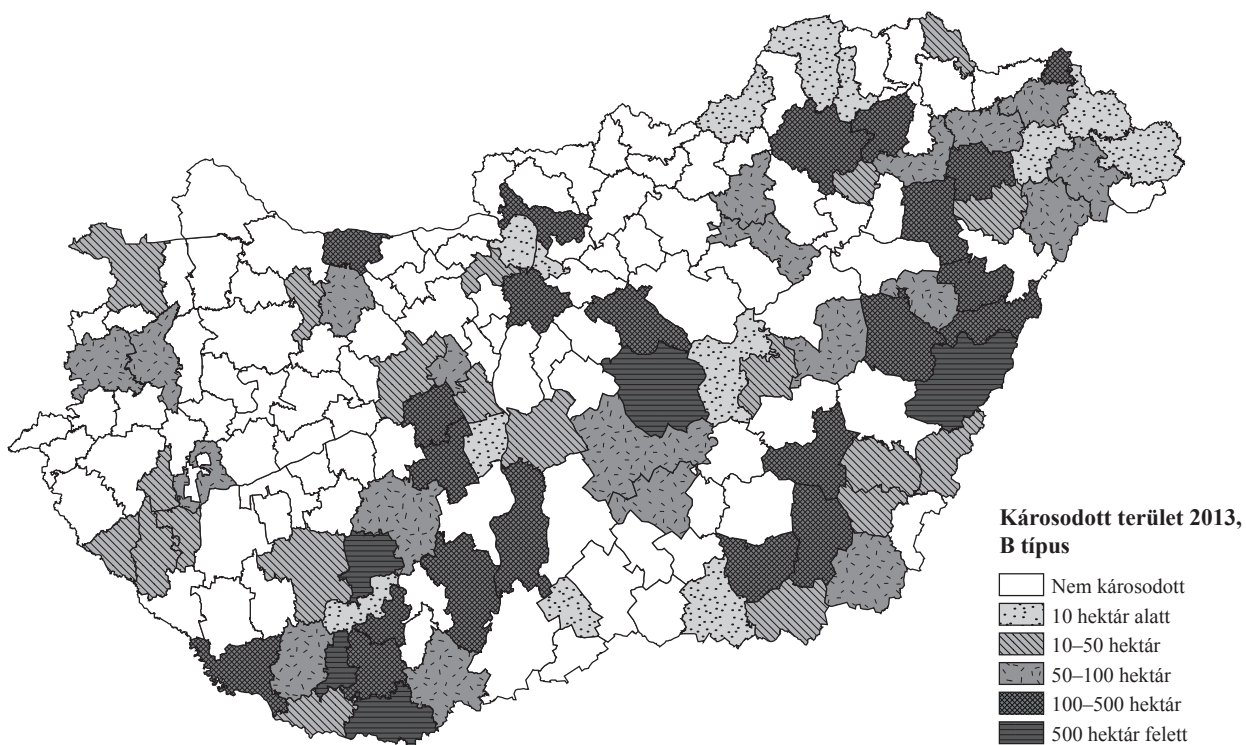
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

7. melléklet: "A" típusú biztosítással rendelkező károsodott területek 2013-ban

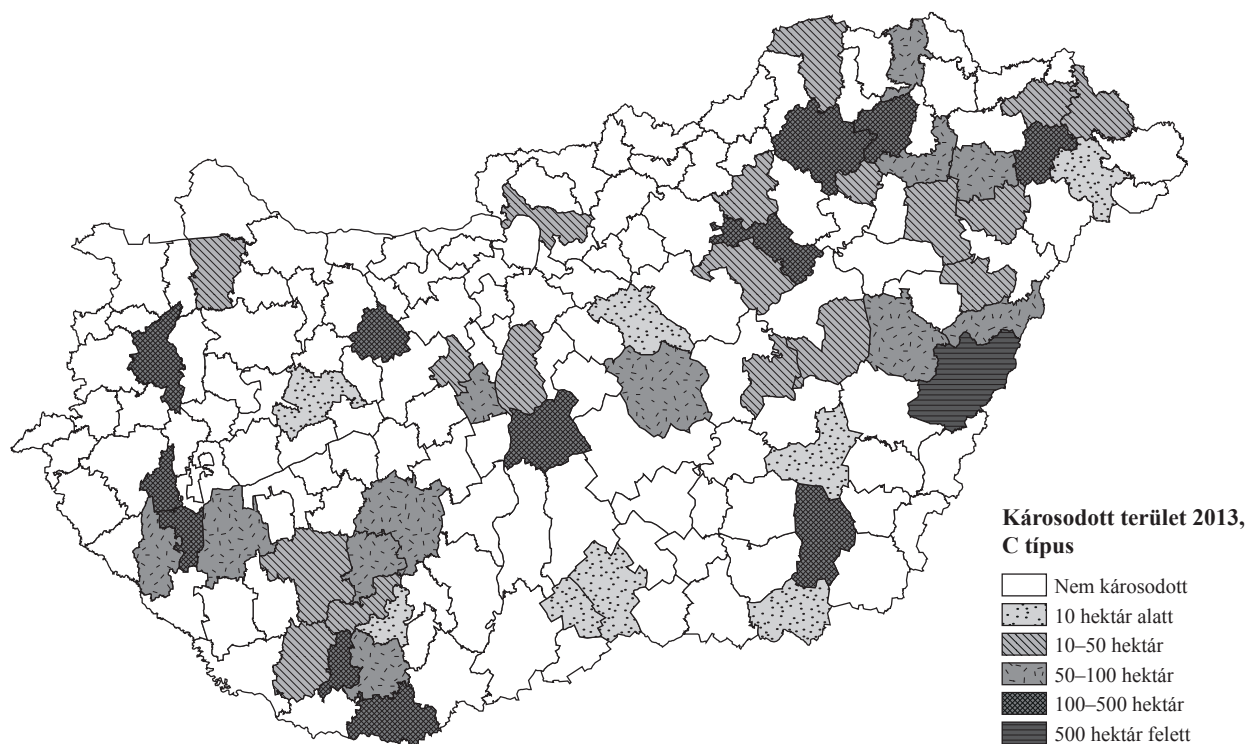
Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

8. melléklet: "B" típusú biztosítással rendelkező károsodott területek 2013-ban

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán

9. melléklet: "C" típusú biztosítással rendelkező károsodott területek 2013-ban

Forrás: MVH adatok alapján készült az AKI Pénzügypolitikai Osztályán